

ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPACT AND ADJUSTMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC AMONG ARTISTS

Miss Tidaporn Sandee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Inter-Department of Human and Social Development

GRADUATE SCHOOL

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี
โดย	น.ส.ธิดาพร สันดี
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ศยามล เจริญรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัยพรรณรัตน์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.ศยามล เจริญรัตน์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.ธนภูมิ อติเวทิน)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ธิดาพร สันติ : ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่ม
อาชีพนักดนตรี. (THE IMPACT AND ADJUSTMENT DURING THE COVID-19
PANDEMIC AMONG ARTISTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ดร.ศยามล เจริญรัตน์

ผลกระทบเชิงลบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต่ออาชีพต่างๆ ล้วนสร้างปัญหาต่อแต่ละ
กลุ่มอาชีพต่างกัน กลุ่มอาชีพนักดนตรีเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การศึกษาในครั้งนี้มี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของนักดนตรีในภาวะโควิด
19 2) เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในภาวะโควิด 19 3) เพื่อเสนอแนะแนว
ทางการปรับตัวที่เหมาะสมของนักดนตรีในภาวะวิกฤติ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือนักดนตรีที่ทำงานใน
ช่วงเวลากลางคืนตามสถานบันเทิง ประกอบด้วยผับบาร์ ร้านอาหารกึ่งผับบาร์ สวนอาหาร เพื่ออธิบายถึง
ชีวิตความเป็นอยู่และผลกระทบที่ได้รับของนักดนตรีในช่วงโควิด 19 เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนักดนตรีจำนวน 7 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักดนตรีมีสภาพการจ้างงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีสัญญาจ้าง ขาด
ความมั่นคงทางรายได้ 2) ผลกระทบหลักจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 คือด้านการทำงาน โดยเฉพาะ
การมีรายได้ที่ลดลง จากการปิดสถานบันเทิงหรือปิดกิจการสถานที่ที่นักดนตรีไปทำงาน และรูปแบบการ
จัดงานดนตรีเปลี่ยนไป ทำให้นักดนตรีถูกลดงานหรือเกิดการเลิกจ้าง ผลกระทบด้านสุขภาพจิต เกิด
ความเครียดจากภาวะว่างงาน และผลกระทบด้านการดำรงชีวิตความเป็นอยู่โดยเฉพาะภาระค่าใช้จ่ายที่ยัง
เท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ต้องปรับตัวในวิถีชีวิตแบบใหม่ และ 3) การว่างงานของนักดนตรีที่ส่งผล
ต่อเศรษฐกิจทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต เกิดแนวทางการปรับตัวด้วยการหาอาชีพที่สอง
เช่น อาชีพขนส่งอาหารเดลิเวอรี่ ครูสอนดนตรี ผู้ช่วยผู้จัดการร้านอาหาร และเกิดการเปลี่ยนเวลาการ
ทำงานจากกลางคืนเป็นกลางวันเป็นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) เช่นการทำงานลง
เสียงดนตรี แต่งเพลง การแสดงดนตรีผ่านทางสื่อออนไลน์เช่นเฟซบุ๊ก (facebook) การฝึกฝนทักษะใหม่ๆ
เพิ่ม และการประหยัดร่วมกับการลดค่าใช้จ่าย ซึ่งนักดนตรีไม่มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น เช่น รูปแบบ
การทำงานที่เปลี่ยนไป เกิดการประหยัด และ วางแผนอนาคตมากขึ้น

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม (สห ปลายมือชื่อนิสิต .....
สาขาวิชา)
ปีการศึกษา 2564 ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6187266820 : MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEYWORD: musicians, effect, adjusting, COVID-19, job stability

Tidaporn Sandee : THE IMPACT AND ADJUSTMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC AMONG ARTISTS. Advisor: SAYAMOL CHAROENRATANA, Ph.D.

The negative impacts of the COVID-19 pandemic create problems for each occupation group differently. One of the most clearly affected groups is the artists. This study aims to 1) study the development and changes in working conditions of artists during the time of COVID-19 2) study the impact and adaptation of the artists due to the COVID-19 pandemic. 3) suggest appropriate adaptation methods for the artists in crisis. The subjects in the study are the artists who worked during the night at entertainment venues including nightclubs, pubs, restaurants, and food centers to describe the impacts of COVID-19 on the artists. A qualitative research methodology was used, consisting of document research and in-depth interviews with seven musicians.

The results of the research showed that 1) the artists had unsuitable employment conditions, such as no employment contracts, and a lack of income stability. 2) The main impact of the Covid-19 pandemic on the artists is work, especially having lower income due to closing entertainment venues and the format of the music event has been changed. These cause the artists to be cut down or laid off. Moreover, unemployment leads to Mental Health Effects that impact their lives, especially the burden of expenses that remain the same or even increase resulting in having to adapt to a new way of life; and 3) The unemployment of musicians affects the economy which causes insufficient income to live. They adjusted themselves by finding a second job, such as food deliver, music teacher, assistant restaurant manager. In addition, there was a change of working hours from night to day, Work From Home, working on the music track, composing music, performing music via online media platforms such as Facebook, and practicing new skills. The artists' way of life is not different from other professions, such as changing working styles, saving together with cost reduction, and planning more for the future.

Field of Study: Human and Social Development Student's Signature .....

Academic Year: 2021 Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี เป็นหัวข้อที่ผู้วิจัยมีความสนใจรวมทั้งมีความตั้งใจจึงทำให้การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จผ่านไปด้วยดี และวิทยานิพนธ์จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากไม่ได้รับการช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. ศยามล เจริญรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ให้ข้อคิด สติ และให้ความช่วยเหลือในทุกช่วงเวลาของผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีความพยายามในการทำเล่มวิทยานิพนธ์ได้ออกมาอย่างดีที่สุด ขอขอบพระคุณ รศ. ดร. สุวัฒนา ธาดานิติ ที่มีความอนุเคราะห์สละเวลาเพื่อเป็นประธานกรรมการในการสอบ และขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ธนภูมิ อดิเวทิน กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้งานสมบูรณ์ได้มากขึ้น

ในส่วนของคุณข้อมูล ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ท่าน ซึ่งเป็นนักดนตรีที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ได้ทราบว่าอาชีพนักดนตรีเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ได้รับผลกระทบและต้องปรับตัวเพื่อให้ผ่านพ้นสถานการณ์นี้ไปได้ เป็นการสัมภาษณ์ที่สนุกได้มุมมองที่หลากหลายทำให้เข้าใจในอาชีพนักดนตรีได้ดีมากขึ้น ขอขอบคุณคุณตุ้ม และเพื่อนในวงการนักดนตรีที่คอยช่วยเหลือในด้านข้อมูลเพิ่มเติมรวมทั้งเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมทั้ง เพิน รุจาภา เพื่อนที่อยู่กับผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นทำวิทยานิพนธ์ ทุกครั้งที่ผิดหวังต้องการกำลังใจ เพินจะคอยให้กำลังใจและหาทางออกให้เสมอ ดีใจที่ในชีวิตนี้ได้เจอเพื่อนที่ดีในชีวิตอีกหนึ่งท่าน ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และน้องมารวย ที่เป็นกำลังใจที่ดีที่สุดในการศึกษาระดับชั้นปริญญาโทขอบคุณที่อยู่ด้วยกันทุกช่วงเวลาทั้งยามสุขยามทุกข์ ขอขอบคุณที่มอบทุนทรัพย์ในการเรียนต่อ และให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้วิจัยมาตลอด

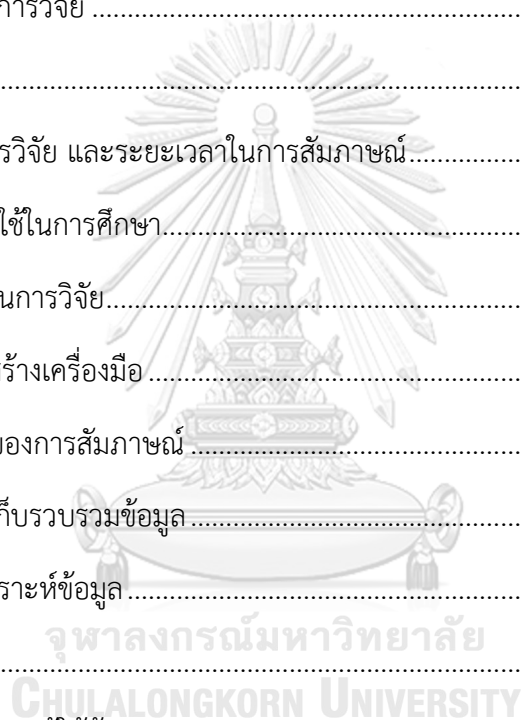
สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี ฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อวงการดนตรี อาชีพนักดนตรี รวมถึงบุคคลที่สนใจในอาชีพนักดนตรี สำหรับข้อผิดพลาดต่างๆ ผู้วิจัยขออน้อมรับความผิดแต่เพียงผู้เดียว

ธิดาพร สันดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหาการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	6
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจ้างงาน	6
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ.....	15
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life).....	22
2.2 ผลกระทบของโควิด 19 จากการทำงานในด้านต่างๆ.....	32
2.2.1 วิกฤตการว่างงานและภาวะการมีงานทำ.....	33
2.2.2 นโยบายและการทำงานรูปแบบใหม่.....	35
2.2.3 การปรับตัวในภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19.....	36

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	37
2.3.1 การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนักดนตรีกับคุณภาพชีวิตและการจ้างงานของนักดนตรี	37
2.3.2 รายงานนอกระบบกับสภาพการจ้างงาน	39
2.3.3 ผลกระทบของโควิดต่อการจ้างงาน	41
2.3.4 มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19	44
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	48
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	49
3.1 วิธีการศึกษา	49
3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย และระยะเวลาในการสัมภาษณ์	49
3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	50
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
3.4.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ	50
3.4.2 เนื้อหาของการสัมภาษณ์	51
3.4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการศึกษา	54
4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล	54
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1	57
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2	58
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3	59
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4	60
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5	61
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6	61
4.2 ผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงเกิดภาวะโควิด 19	62

4.2.1. ผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงภาวะโควิด 19.....	63
4.2.2 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	79
5.1.1 ผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงภาวะโควิด 19.....	79
5.1.2 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19	81
5.2 การอภิปรายผล.....	83
5.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	83
5.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	84
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย	89
5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	89
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	90
บรรณานุกรม.....	91
ประวัติผู้เขียน.....	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การสำรวจแรงงานในและนอกระบบ พ.ศ. 2560-2561	19
ตารางที่ 2 การสำรวจแรงงานในและนอกระบบ พ.ศ. 2560-2561	20
ตารางที่ 3 การประกันสังคมของประเทศไทย	30
ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สัมภาษณ์.....	54
ตารางที่ 5 การจ้างงานของผู้ให้ข้อมูล.....	56
ตารางที่ 6 แสดงภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของผู้ให้ข้อมูลก่อน และหลังภาวะโควิด 19	68

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไวรัสโคโรนาหรือโรคโควิด 19 เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 สามารถติดเชื้อได้ทั้งมนุษย์และสัตว์โดยมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้ไปแล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์และสายพันธุ์ที่ 7 คือสายพันธุ์เกิดขึ้นล่าสุดจนมีการแพร่ระบาดหนักไปทั่วโลกจึงถูกเรียกว่า “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และมีการเปลี่ยนชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด 19” (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) โดยโควิด 19 เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศจีนในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 ซึ่งในตอนแรกประเทศจีนพบผู้ป่วยในจำนวนที่ต่ำมากและทางประเทศจีนคิดว่าคงไม่เกิดการแพร่กระจายของไวรัสในต่างประเทศแน่นอน แต่ในเดือนมีนาคมกลับมียอดผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งมีผู้เสียชีวิตจากโควิด 19 ภายในเขตเมืองอื่นในประเทศจีนและเดือนเมษายนจึงเกิดการแพร่ระบาดมาหลายประเทศในระยะเวลาที่รวดเร็วและหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 คือประเทศไทย (World Health Organization, 2563)

ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 นั้นเริ่มส่งผลกระทบต่อการค้าทางชีวิตของคนในสังคมจากที่เคยได้รับผลกระทบจากภาวะฝุ่น PM 2.5 ในช่วงปี พ.ศ.2562 จนทำให้ในปี พ.ศ.2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้คนในสังคมนั้นใช้ชีวิตกันลำบากมากขึ้นและยังได้ส่งผลกระทบในด้านสังคม สุขภาพ การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ ในประเทศไทย จากผลสำรวจพบว่ามีกลุ่มคนที่ได้ผลกระทบจากโควิด 19 นั้นมีอยู่หลากหลายกลุ่มด้วยกันเช่นแรงงานทั้งในและนอกระบบ กลุ่มคนเปราะบาง คนไร้ถิ่นที่อยู่อาศัย ยกตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโควิด 19 ในประเทศไทยทำให้กิจการ บริษัท และโรงงานใหญ่หลายโรงงานได้รับผลกระทบจนส่งผลให้เศรษฐกิจนั้นหยุดชะงัก ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่รุนแรงนั้นเกิดจากการประกาศหยุดกิจกรรมทางสังคมของรัฐบาล และการปิดกิจการของเจ้าของกิจการ เมื่อสถานประกอบการเริ่มปิดกิจการหรือปิดชั่วคราวอาจมีแรงงานทั้งในและนอกระบบส่วนหนึ่งที่อาจจะถูกเลิกจ้างอย่างถาวรได้หรือในบางองค์กรต้องปลดพนักงานออกเพื่อพุงกิจการนั้นไว้และทำให้เกิดการว่างงานได้โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2563 มีผู้ว่างงานเป็นจำนวน 500,000 คนรวมทั้งบัณฑิตจบใหม่ในปีนี้อีกด้วย (Bangkok bank, 2563) จะเห็นได้ว่าโควิด 19 อาจจะทำให้สถานการณ์นั้นแย่ลงแต่ก็ไม่ได้เลวร้ายเสมอไป เพราะในช่วง

โควิด 19 ยังมีหลายหลายงานที่ตลาดยังคงมีความต้องการสูงในขณะนี้ เช่น พนักงานคลังสินค้า พนักงานยกของจัดเรียงสินค้า บุคลากรด้านการแพทย์ ผู้ที่ทำงานในรูปแบบ work from home เป็นต้น (ฐานเศรษฐกิจ, 2563) โดยรายงานจาก นางสาว แสงเดือน ตั้งธรรมสถิต หัวหน้าผู้บริหารด้านปฏิบัติการ บริษัท Jobthai ผู้ให้บริการจัดหางาน สมัครงานออนไลน์ได้เปิดเผยข้อมูลสถิติเกี่ยวกับความต้องการแรงงานขององค์กรและการจ้างงานแรงงานในช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2563 พบว่าในเว็บไซต์ www.jobthai.com มีผู้ใช้งานเป็นจำนวน 11 ล้านคน การสมัครงานในเว็บไซต์นั้นมีจำนวน 8, 876, 727 ครั้ง องค์กรมีความต้องการแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากในช่วงครึ่งปีแรกอยู่ที่ 303, 779 อัตรา ซึ่งมีการเปิดรับสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์อยู่ที่ 124, 629 อัตรา แต่ในช่วงเดือนมีนาคม-เดือนเมษายน เกิดการจ้างงานลดลงถึง 16.5% เมื่อเทียบกับเดือนมกราคม-เดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเกิดการระบาดของโควิด 19 ที่เริ่มมีผู้ติดเชื้อสูงขึ้นและเกิดการกระจายเป็นวงกว้างมากขึ้น จนมาถึงเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมาพบว่าสายอาชีพที่มีแนวโน้มเปิดรับเพิ่มขึ้นคือพนักงานคลังสินค้าและบริการออนไลน์ อาจารย์/ครู เนื่องจากเป็นงานที่สามารถทำงานที่บ้าน สามารถหยุดคุยเกี่ยวกับงานได้ผ่านแอปพลิเคชันแชทโดยไม่ต้องพบเจอกันได้เพื่อลดความเสี่ยงในการติดต่อกันจากโควิด 19 ได้และในปัจจุบันเว็บไซต์จัดหางานได้เพิ่มช่องทางในการจัดหางานได้สะดวกมากขึ้นโดยออกฟีเจอร์การค้นหางานที่สามารถทำงานได้ที่บ้านและสามารถค้นหางานที่เปิดรับสัมภาษณ์ออนไลน์เพื่อสร้างความสะดวกตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการรวมทั้งผู้ที่หางานด้วย (Jobthai, 2563)

แต่ในปัจจุบันมีอีกหนึ่งอาชีพที่ยังคงได้รับผลกระทบอยู่ตั้งแต่ช่วงโควิด 19 เริ่มเข้ามาจนถึงปัจจุบันคืออาชีพนักดนตรี โดยจากการศึกษาในหัวข้อสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 กับมานุษยวิทยา (อนันท์ นาคคง, 2563) ในด้านบริบทสังคมอาชีพนักดนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงเช่น ออกาไนซ์เซอร์ ทีมงานจัดการแสดงดนตรี ผู้ช่วยนักดนตรี (backup) นักแต่งเพลง นักเต้นประกอบเพลง เกิดการตกงานอย่างกระทันหัน สถานะบันเทิงเล็กจ๊างกลุ่มอาชีพดนตรีเพราะ สถานที่บันเทิง ยามค่ำ ผับบาร์หรือแม้แต่ร้านอาหารที่ใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความบันเทิงก็เกิดการปิดตัวลงชั่วคราว บางสถานที่ก็มีการปิดเพื่อปรับปรุงร้านให้พร้อมกับการให้บริการหลังหมดโควิด 19 ทำให้นักดนตรีส่วนหนึ่งที่ต้องเสียรายได้หลักจากการเล่นดนตรีตามร้าน อีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้นักดนตรีนั้นตกงานเป็นเพราะว่าทางรัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) โดยการใช้พ.ร.ก.ฉุกเฉินในครั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา

ที่กำลังระบาดให้สามารถควบคุมได้และให้ประชาชนปลอดภัยมากขึ้นโดยมีผลบังคับใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม

โดยหนึ่งในพื้นที่เสี่ยงที่ถูกคำสั่งปิดชั่วคราวเป็นสถานที่ทำงานของอาชีพนักดนตรีที่ทำอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะผับบาร์ ร้านอาหาร สวนอาหาร สถานที่จัดคอนเสิร์ตหรือจัดการแสดงสินค้าและแม้ว่ารัฐบาลประกาศคลายล็อกดาวน์ระยะที่ 5 ตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2563 แต่ในกลุ่มกิจการและกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงมากได้แก่การเปิดผับบาร์และสถานบริการ ยามค่ำคืนก็ยังคงมีการรจำกัดเวลาการเข้าใช้บริการจนถึงเที่ยงคืนเป็นจำนวน 4 เดือน ทำให้นักดนตรีในช่วงที่เกิดล็อกดาวน์ได้รับผลกระทบอย่างมากในการทำงาน ยกตัวอย่างเช่นไม่มีการถูกจ้างงานหรือถูกยกเลิกงานกะทันหัน นักดนตรีไม่ได้ทำอาชีพพิเศษเพิ่มเติมทำให้ขาดรายได้หรือไม่มีรายรับ-รายจ่ายขาดรายได้ในช่วงเกิดการล็อกดาวน์ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่มีความยากลำบากและยังไม่มีหน่วยงานใดมาช่วยเหลือให้การดูแลในช่วงเกิดโควิด 19 อีกด้วยถึงแม้ว่าจะมีประกันสังคมตามมาตรา 40 เพราะอาชีพนักดนตรีถูกจัดเป็นอาชีพอิสระที่อยู่ในส่วนแรงงานนอกระบบ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด 19 นั้นส่งผลต่อการทำงานของนักดนตรีที่ไม่มีการจ้างงานในช่วงที่เกิดโควิด 19 ทำให้ขาดรายได้หลักในการเล่นดนตรีแม้ว่าจะหันไปทำอาชีพเสริมมากหาเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันรอเพื่อเวลาให้โควิด 19 นั้นหายไปแต่ก็ไม่สามารถระบุระยะเวลาการแก้ไขปัญหาหรือรักษาโรคโควิด 19 ให้หายขาดไปจากประเทศไทยได้และไม่รู้ว่าต้องรอรอเวลานั้นไปอีกนานเท่าไร

โดยจะเห็นได้ว่าสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของนักดนตรีในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากสถานที่ทำงานหรือสถานที่จัดงานคอนเสิร์ตต้องถูกปิดชั่วคราวและงานดนตรีถูกเลื่อนไปไม่มีกำหนดทำให้ไม่มีการจ้างงานจากผู้จ้างงานของสังกัดดนตรีหรือหน่วยงาน (Agency) ต่างๆ จากข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยคิดว่านักดนตรีได้ประสบปัญหาในการใช้ชีวิตและเกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและมองเห็นผลกระทบของนักดนตรีในด้านอื่นๆ ในฐานะแรงงานนอกระบบ ดังนั้นการศึกษาให้เข้าใจถึงสภาพวิถีชีวิตของนักดนตรีและสภาพการทำงานในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19 จะสามารถสร้างมาตรการในการป้องกันและแก้ปัญหารวมทั้งการปรับตัวในการใช้ชีวิตในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ได้

1.2 ปัญหาการวิจัย

1.2.1 นักดนตรีได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 เช่นทำให้ขาดรายได้และบางส่วนถูกเลิกจ้าง เพราะรายได้ส่วนใหญ่นั้นได้จากการเล่นดนตรีเป็นหลักและนักดนตรีจัดเป็นแรงงานนอกระบบซึ่งไม่มีความคุ้มครองและไม่มีความหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ทำให้นักดนตรีต้อง พยายามหาอาชีพเสริมเพื่อเลี้ยงชีพในช่วงโควิด 19

1.2.2 นักดนตรีจัดเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบไม่มีความคุ้มครองและไม่มีความหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ในช่วงที่เกิดภาวะโควิด 19 จึงเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแล

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

1.3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

1.3.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวที่เหมาะสมของนักดนตรีในภาวะวิกฤติ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ทบทวนองค์ความรู้ศึกษางานวิจัย และเอกสารเกี่ยวกับการการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของนักดนตรี

1.4.2 ศึกษาผลกระทบรวมถึงการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงก่อน และหลังในภาวะโควิด 19

1.4.3 ศึกษาลักษณะวิถีชีวิตในช่วงโควิด 19 ของนักดนตรี รวมทั้งสวัสดิการการคุ้มครองของกลุ่มนักดนตรี

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

โควิด 19 (COVID-19) หมายถึง โรคติดต่อเกิดจากไวรัสโคโรนาซึ่งมีการค้นพบล่าสุดในปี พ.ศ.2563 โดยมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 จนทำให้โรคโควิด 19 มีการระบาดอย่างแพร่หลายและส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยอีกด้วย

อาชีพอิสระ หมายถึง ผู้เป็นแรงงานนอกระบบที่มีงานทำแต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540) มีความเหมือนกับแรงงานนอกระบบที่เป็นการทำงานที่มีระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่ได้รับสวัสดิการและไม่มีหน่วยงานมารองรับ

นักดนตรี หมายถึง บุคคลที่เล่นเครื่องดนตรี หรือผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรีจะเป็นนักประพันธ์ วาทยากร หรือนักแสดงดนตรี ก็เรียกว่านักดนตรีได้โดยนักดนตรีจะมีทักษะต่าง ๆ ของนักดนตรีที่จัดเป็นความสามารถได้แก่ การแสดง การร้องเพลง การจัดการองค์ประกอบเพลงและการเรียบเรียงเพลง โดยอาชีพนักดนตรีมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกันเช่น นักดนตรีในงานเทศกาล นักดนตรีประจำร้านอาหารและสถานบันเทิง นักดนตรีในห้องอัดเสียงเพื่อทำสื่อนำเสนอ นักดนตรีสังกัด เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

1.6.2 เพื่อทราบถึงผลกระทบ และการปรับตัวของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

1.6.3 เพื่อนำเสนอแนวทางเกี่ยวกับการปรับตัวที่เหมาะสมของนักดนตรีในภาวะวิกฤติ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี ทางผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบงานและกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎี
  - 2.1.1 ทฤษฎีการปรับตัวการจ้างงาน
  - 2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ
  - 2.1.3 คุณภาพชีวิตในการทำงาน และมาตรการการคุ้มครองแรงงาน
- 2.2 ผลกระทบของโควิด 19 จากการทำงานของแรงงานในและนอกระบบ
- 2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจ้างงาน

การจ้างงานของแรงงานคือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า “ลูกจ้าง” มีการตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “นายจ้าง” และทางนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ลูกจ้างนั้นทำงานให้ (พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน, 2541)

การจ้างงานของแรงงานคือการสร้างความสัมพันธ์ด้านแรงงานระหว่างผู้ใช้แรงงานกับกิจการองค์กร หรือหน่วยงานผู้ว่าจ้างซึ่งมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย (กระทรวงทรัพยากรมนุษย์และสวัสดิการสังคม, 2540)

การจ้างงานหมายถึงการสัญญาว่าจ้างให้ทำงานหรือบริการแลกค่าจ้างซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง สัญญาจ้างงานต้องถูกจัดทำขึ้นอย่างชัดเจนหรือละไว้ในฐานที่เข้าใจกันก็ได้ (กรมแรงงาน, 2544)

การจ้างงานหมายถึงบุคคลที่ทำงานอยู่ในหน่วยธุรกิจหรือพร้อมที่จะทำงานประกอบด้วยบุคคลประเภทต่างๆเช่น นายจ้าง ลูกจ้าง หรือกรรมกรผู้ทำงานเองโดยไม่มีลูกจ้างคนอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนเป็นกำไรหรือดอกเบี้ยจากการจ้างงาน (เงิน ศรีสุรภักษ์, 2540)

จากความหมายของการจ้างงานดังกล่าวสรุปได้ว่าการจ้างงานคือสัญญาว่าจ้างในการทำงานที่มีข้อตกลงกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างโดยจะต้องมีหลักฐานในการจ้างงานเป็นเอกสารที่มี

ลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีการกำหนดเงื่อนไขในการจ้างงานให้เรียบร้อยก่อนจะมีการทำงานและการทำสัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบตายตัว เมื่อมีการตกลงกัน คือ มีข้อเสนอและข้อเสนองที่ตรงกัน

ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 575 บัญญัติว่า การว่าจ้างแรงงานนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคล อีกคนหนึ่งเรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้ (พรเพ็ญ ไตรพงษ์, 2554) ซึ่งมีข้อพิจารณาทั้งหมด 5 ข้อดังนี้

1. สัญญาจ้างประกอบด้วยคู่สัญญา 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง โดยฝ่ายลูกจ้างจะเป็นคนที่ทำงานให้แก่ฝ่ายนายจ้างส่วนฝ่ายนายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างเพื่อเป็นการตอบแทน
2. สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาแบบไม่มีกำหนดว่าจะต้องทำเป็นหนังสือแม้จะทำกันด้วยการพูดคุยนั้นสัญญาการจ้างงานก็สามารถเกิดขึ้นได้
3. สัญญาว่าจ้างมีลักษณะเฉพาะตัว เมื่อมีการยินยอมแล้ว หากคู่สัญญาฝ่ายใดทำการฝ่าฝืนอีกฝ่ายหนึ่งก็จะสามารถทำการบอกเลิกสัญญาได้
4. นายจ้างมีอำนาจในการออกคำสั่งลูกจ้างและลูกจ้างมีหน้าที่เชื่อฟังคำสั่งและปฏิบัติตาม
5. วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสัญญาจ้างแรงงานคือลูกจ้างจะต้องทำงานตามที่ได้ว่าจ้างนั้นสำเร็จ ถ้างานไม่สำเร็จตามที่ตกลงกันไว้ ลูกจ้างก็ไม่มีสิทธิจะได้รับค่าจ้าง

หากในกรณีที่สัญญาจ้างแรงงานไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ลูกจ้างสามารถขอลาออกได้เพียงแค่บอกนายจ้างก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน ก็สามารถออกจากงานได้ทันที เมื่อถึงเวลารับค่าจ้างงวดต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการอนุมัติจากนายจ้าง

2.1.1.1 ตลาดแรงงาน

ตลาดแรงงานหมายถึงแหล่งพบเจอกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเพื่อจะที่จะได้ตกลงเจรจาทำสัญญาการว่าจ้าง กล่าวถึงนายจ้างเป็นผู้ซื้อแรงงานและลูกจ้างเป็นผู้ขายแรงงานโดยที่นายจ้างจะได้รับการบริการจากลูกจ้างและลูกจ้างก็ได้ค่าตอบแทนจากการทำงานที่เป็นจำนวนเงินซึ่งคือที่ทำให้เกิดอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน ซึ่งกลไกการทำงานของตลาดแรงงานขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานในแรงงานจึงทำให้เกิดสภาวะดุลยภาพของตลาดแรงงาน (สุมาลี ปิตยานันท์, 2539)

ลักษณะสำคัญของตลาดแรงงานที่มีความโดดเด่นและมีความแตกต่างจากตลาดในแบบอื่นคือตัวแรงงานที่สามารถพัฒนาไปได้ดีขึ้น ยกตัวอย่างเช่นความรู้ความสามารถพิเศษ ทักษะในการทำงาน ความชำนาญของงาน เป็นต้น ในส่วนของประเภทตลาดแรงงานมีการจำแนกได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้ (จรินทร์ เทศวานิช, 2540)

1. จำแนกตามเขตภูมิศาสตร์ แบ่งตามเขตพื้นที่ภายในประเทศเช่นภูมิภาค พื้นที่จังหวัดที่อยู่

2. จำแนกตามอาชีพ แบ่งตามอาชีพที่มีความต้องการเช่นตลาดแรงงานช่างก่อสร้าง ตลาดแรงงานเกษตรกร ตลาดแรงงานบริการโรงแรม เป็นต้น

3. จำแนกตามอุตสาหกรรม แบ่งตามอุตสาหกรรมที่มีความรับผิดชอบเช่นอุตสาหกรรม สิ่งสิ่งทอและเสื้อผ้า อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมข้าวและอาหารแปรรูป เป็นต้น

4. จำแนกตามการถูกว่าจ้างงาน มีทั้งแบบตลาดแรงงานของรัฐบาลและตลาดแรงงานของภาคเอกชน เช่นงานบริการราชการ งานบัญชีในบริษัทและองค์กร ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในสัญญาถูกจ้างและนายจ้างได้ตลอดเวลา

ในส่วนของปัญหาแรงงานที่สามารถเกิดขึ้นได้ในปัจจุบันนั้นคือปัญหาการว่างงาน ปัญหาการทำงานต่ำระดับต่ำ ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาแรงงานสตรี ปัญหาความมั่นคงในการทำงาน และปัญหาสวัสดิการในการทำงาน

ปัญหาการว่างงาน คือ การที่บุคคลที่ต้องการและพร้อมที่จะทำงานแต่เกิดภาวะการว่างงาน อาจเกิดจากปัจจัยหลายอย่างยกตัวอย่างเช่นแรงงานไร้ฝีมือหรือมีศักยภาพไม่เพียงพอ

ปัญหาการทำงานต่ำระดับต่ำ คือแรงงานที่ไม่มีคุณภาพ ไร้ฝีมือ ทำให้ได้ค่าตอบแทนที่แรงงานควรได้รับจากการทำงานนั้นน้อยลงกว่าที่ควรจะได้ อาจเกิดการทำงานในรูปแบบที่ไม่เต็มที่ทำให้แรงงานมีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับการครองชีพและทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัวได้

ปัญหาแรงงานเด็ก คือปัญหาในบางสถานที่ประกอบการนิยมจ้างแรงงานเด็ก โดยให้ค่าจ้างที่ต่ำมาก แต่ทำงานที่ไม่เหมาะสมหรือมีอันตรายมาก แรงงานเด็กเหล่านี้จะได้มีการพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้นและมีงานที่ตอบสนองกับช่วงวัยของเด็กได้ เพื่อการทำงานที่ดีของเด็กในอนาคต ปัญหาแรงงานสตรี คือการที่แรงงานชายมีจำนวนน้อยลงทำให้ต้องมีแรงงานสตรีมาช่วยสนับสนุนงานแรงงานชายมากขึ้น แต่บางงานก็ไม่ตอบโจทย์กับแรงงานสตรีได้เช่นงานแบกหาม งานขุดเจาะ เป็นต้น

ปัญหาความมั่นคงในการทำงาน คือการทำงานที่จำเป็นต้องมีความมั่นคงในงานนั้นๆ เช่นการได้รับเงินทดแทนที่น้อยและไม่เพียงพออาจเกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตเนื่องจากการทำงานได้ ฉะนั้นควรจะได้รับสิ่งตอบแทน ที่เหมาะสมและเพียงพอกับการดำรงชีพต่อไป

ปัญหาสวัสดิการแรงงาน คือการที่คนงานจะได้รับสวัสดิการจากนายจ้างตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ แต่ก็ยังคงเป็นปัญหาในส่วนของการทำงานที่ได้รับสวัสดิการไม่สอดคล้องกับงานที่ได้ทำหรือสวัสดิการน้อยไม่เพียงพอ เช่น สิทธิการรักษาพยาบาล ประกันสังคม เป็นต้น

สรุปปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นเป็นเพราะว่ายังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงาน, บริษัทหรือสังกัดที่รองรับลูกจ้างทำงาน ดังนั้นควรมีการแก้ไขในส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นหากไม่มีการแก้ไขอาจจะ เป็นปัญหาใหญ่และอาจจะเพิ่มปัญหาการว่างงานและไร้แรงงานได้ในอนาคต

2.1.1.2 อุปสงค์และอุปทานของแรงงาน

อุปสงค์ต่อแรงงานคือ กองทุนค่าจ้างเป็นค่าจ้างให้แก่แรงงาน กองทุนค่าจ้างนั้นมีได้ 2 ทางคือการออมของบุคคลทั่วไปและมาจากกำไรในส่วนของธุรกิจ กองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อประเทศมีความเจริญเติบโตมากขึ้นสำหรับอุปทานต่อแรงงานขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรและอุปทานแรงงานนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามอัตราค่าจ้างหรือสภาพความเป็นอยู่ของประชากร เมื่อได้ค่าจ้างที่สูงขึ้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้นและประชากรก็จะมีเพิ่มขึ้นด้วยและหากค่าจ้างนั้นต่ำลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็จะแย่ลงไปด้วย

อุปสงค์ต่อแรงงานและอุปทานต่อแรงงานมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดอัตราค่าจ้าง เมื่อกองทุนค่าจ้างมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนประชากรแรงงาน อัตราค่าจ้างก็จะสูงขึ้นส่งผลให้ประชากรเพิ่มขึ้นและแรงงานมีความขยันในการทำงานมากกว่าเดิม แต่ถ้ากองทุนค่าจ้างมีจำนวนลดลง หรือต่ำกว่าการเพิ่มของประชากรก็จะเกิดการทะเลาะแย่งยึดกันระหว่างลูกจ้างและจะทำให้อัตราค่าจ้างนั้นลดลงไป

2.1.1.3 สิทธิหน้าที่นายจ้างและลูกจ้าง ตามกรมสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงาน

1. เวลาทำงานปกติ

งานทั่วไปไม่เกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน หรือตามที่นายจ้างลูกจ้างตกลงกัน และไม่เกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง ได้แก่ งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี งานเชื่อมโลหะ งานขนส่งวัตถุอันตราย งานผลิตสารเคมีอันตราย งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือ หรือเครื่องจักร ซึ่งผู้ทำได้รับความเสี่ยงที่อันตรายอาจเป็นอันตราย และงานที่ต้องทำเกี่ยวกับความร้อนหรือความเย็น อาจจะเป็นอันตรายได้ ซึ่งโดยสภาพของงานมีความเสี่ยงอันตรายสูงหรือมีภาวะแวดล้อมในการทำงานเกิน มาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดไว้ซึ่งไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ และต้องจัดให้มีการป้องกันที่ตัวบุคคล ให้มีเวลาทำงานปกติไม่เกิน 7 ชั่วโมงต่อวัน และไม่เกิน 42 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2. เวลาพักเบรก

ระหว่างการทำงานในช่วงปกติไม่ควรน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน หลังจากลูกจ้างทำงานมาแล้วไม่เกิน 5 ชั่วโมง ติดต่อกันหรืออาจตกลงกันพักเป็นช่วงๆ ก็ได้แต่รวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน งานในร้านขายอาหารหรือร้านขายเครื่องดื่มซึ่งเปิดจำหน่ายหรือให้บริการในแต่ละวันไม่ติดต่อกันอาจพักเกิน 2 ชั่วโมงต่อวัน ก็ได้ นายจ้างอาจจะไม่จัดเวลาพักได้กรณีเป็นงานที่มีลักษณะหรือสภาพของงานต้องทำ ติดต่อกันไปโดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างหรืองานฉุกเฉินเท่านั้นและก่อนการทำงานล่วงหน้า ครณีให้ลูกจ้างทำงานล่วงหน้าต่อจากเวลาทำงานปกติ ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ต้องจัดให้ลูกจ้างพักก่อนเริ่มทำงานล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 นาที

3. วันหยุด

วันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์ โดยให้มีระยะห่างกันไม่เกิน 6 วัน สำหรับงานโรงแรม งานขนส่งงานในป่า งานในที่ทุรกันดาร หรืองานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงอาจตกลงกันสะสมและเลื่อนวันหยุดประจำ สัปดาห์ไปหยุดเมื่อใดก็ได้ภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์ติดต่อกัน

วันหยุดตามประเพณี ไม่น้อยกว่า 13 วันต่อปี โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ โดยพิจารณาจากวันหยุดราชการประจำปี วันหยุดทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าวันหยุดตามประเพณีตรงกับวันหยุดประจำสัปดาห์ให้หยุดชดเชยวันหยุดตาม ประเพณีในวันทำงานถัดไป สำหรับงานในกิจการโรงแรม สถานบันเทิงและดนตรี ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ผับ บาร์ ฯลฯ อาจตกลงกันหยุดวันอื่นชดเชยวันหยุดตามประเพณี หรือจ่ายค่าทำงานในวันหยุดให้ก็ได้ วันหยุดพักผ่อนประจำปี ไม่น้อยกว่า 6 วันทำงานต่อปี สำหรับลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันมาครบ 1 ปี อาจตกลงกันล่วงหน้าสะสมและเลื่อนวันหยุดพักผ่อนประจำปี ไปรวมหยุดในปีต่อไปได้

4. การทำงานล่วงเวลาหรือการทำงานในวันหยุด

สามารถให้ลูกจ้างทำได้โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป อาจให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลา และทำงานในวันหยุดได้เท่าที่จำเป็น ถ้าลักษณะหรือสภาพของงานต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน หรือเป็นงานฉุกเฉินอาจให้ทำงานในวันหยุด สำหรับกิจการโรงแรม สถานมหรสพ งานขนส่ง ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม สโมสร สมาคม และสถานพยาบาลได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อน สำหรับชั่วโมงการทำงานล่วงเวลา การทำงานในวันหยุด และการทำงานล่วงเวลาในวันหยุด รวมแล้วต้องไม่เกิน 36 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

5. วันลา

วันลาป่วยลูกจ้างลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง การลาป่วยตั้งแต่ 3 วันทำงานขึ้นไปนายจ้างอาจให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งหรือของสถานพยาบาลของทางราชการได้ หากลูกจ้างไม่อาจแสดงได้ให้ลูกจ้างชี้แจงให้นายจ้างทราบวันที่ลูกจ้างไม่อาจทำงานได้เนื่องจากประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยซึ่งเกิดจากการทำงานหรือวันลาเพื่อคลอดบุตรไม่ถือเป็นวันลาป่วย

วันลากิจลูกจ้างมีสิทธิ์ลาเพื่อกิจธุระอันจำเป็นได้ปีละไม่น้อยกว่า 3 วันทำงาน วันลาทำหมัน ลูกจ้างลาเพื่อทำหมันและเนื่องจากการทำหมันได้ตามระยะเวลาที่แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งกำหนดและออกใบรับรอง

วันลาข้าราชการทหารลูกจ้างลาเพื่อรับราชการทหารในการเรียกพล เพื่อตรวจสอบฝึกวิชาทหาร หรือทดลองความพร้อมพร้อมตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารได้

วันลาคลอดบุตรลูกจ้างหญิงมีครรภ์ลาเพื่อคลอดบุตรได้ครรภ์หนึ่งไม่เกิน 98 วัน ให้หมายความรวมถึงวันลาเพื่อตรวจครรภ์ก่อนคลอดบุตรด้วย

วันลาฝึกอบรมลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อการฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อประโยชน์ต่อการแรงงานและสวัสดิการสังคมหรือการเพิ่มทักษะความชำนาญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของลูกจ้างตามโครงการหรือหลักสูตร ซึ่งมีกำหนดช่วงเวลาที่แน่นอน และชัดเจน และเพื่อการสอบวัดผลทางการศึกษาที่ทางราชการจัดหรืออนุญาตให้จัดขึ้น ลูกจ้างต้อง แจ้งเหตุในการลาโดยชัดแจ้ง พร้อมทั้งแสดงหลักฐานที่เกี่ยวข้องถ้ามีควรแสดงให้แก่นางจ้างเพื่อให้ นายจ้างทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนวันลานั้นนายจ้างอาจไม่อนุญาตให้ลาหากในปีที่ลานั้นลูกจ้าง เคยได้รับอนุญาตให้ลามาแล้วไม่น้อยกว่า 30 วัน หรือ 3 ครั้งหรือแสดงได้ว่าการลาของลูกจ้าง อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทบต่อการประกอบธุรกิจของนายจ้าง

6. ค่าตอบแทนในการทำงาน

ค่าจ้างต้องจ่ายเป็นเงินเท่านั้น จ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่า อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ถ้ากำหนดเวลาทำงานปกติเกิน 8 ชม./วัน ให้จ่ายค่าตอบแทนแก่ลูกจ้าง ซึ่งไม่ได้รับ ค่าจ้างเป็นรายเดือนสำหรับการทำงานที่เกิน 8 ชม. ขึ้นไป ไม่น้อยกว่า 1.5 เท่าของอัตราค่าจ้าง ต่อชั่วโมงหรือต่อหน่วยในวันทำงาน และในอัตราไม่น้อยกว่า 3 เท่าของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงหรือ ต่อหน่วยในวันหยุด ค่าจ้างในวันหยุด จ่ายค่าจ้างสำหรับวันหยุดประจำสัปดาห์ วันหยุดตามประเพณี และวันหยุดพักผ่อนประจำปี ยกเว้นลูกจ้างรายวัน รายชั่วโมงหรือตามผลงาน ไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้างใน วันหยุดประจำสัปดาห์

ค่าจ้างในวันลา จ่ายค่าจ้างในวันลาป่วยไม่เกิน 30 วันทำงานต่อปี จ่ายค่าจ้าง ในวันลาเพื่อทำหมัน จ่ายค่าจ้างในวันลาเพื่อรับราชการทหารไม่เกิน 60 วันต่อปี จ่ายค่าจ้างในวันลา เพื่อคลอดบุตรไม่เกิน 45 วันต่อครรภ์ จ่ายค่าจ้างในวันลากิจไม่เกิน 3 วันต่อปี

ค่าจ้างในวันลา จ่ายค่าจ้างในวันลาป่วยไม่เกิน 30 วันทำงานต่อปี จ่ายค่าจ้าง ในวันลาเพื่อทำหมัน จ่ายค่าจ้างในวันลาเพื่อรับราชการทหารไม่เกิน 60 วันต่อปี จ่ายค่าจ้างในวันลา เพื่อคลอดบุตรไม่เกิน 45 วันต่อครรภ์ จ่ายค่าจ้างในวันลากิจไม่เกิน 3 วันต่อปี

6.1 ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด

หากทำงานเกินเวลาทำงานปกติของวันทำงาน นายจ้างต้องจ่าย ค่าล่วงเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อ ชั่วโมงในวันทำงานตามจำนวน ชั่วโมงที่ทำ หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อ

หน่วย ในวันทำงานตามจำนวนผลงานที่ทำได้สำหรับลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างตามผลงาน หากทำงานในวันหยุดเกินเวลาทำงานปกติของวันทำงาน นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างในอัตราสามเท่าของอัตรา ค่าจ้างต่อชั่วโมง ในวันทำงานตามจำนวนชั่วโมงที่ทำหรือตามจำนวนผลงานที่ทำได้สำหรับลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย และหากทำงานในวันหยุดในเวลาทำงานปกติ นายจ้างต้องจ่ายค่าทำงานในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างที่มีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดเพิ่มขึ้นอีก 1 เท่าของค่าจ้าง ในวันทำงานตามชั่วโมงที่ทำงานในวันหยุด หรือตามจำนวนผลงานที่ทำได้ สำหรับลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย สำหรับลูกจ้างที่ไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดต้องจ่ายไม่น้อยกว่า 2 เท่า ของค่าจ้างในวันทำงานตามชั่วโมงที่ทำงานในวันหยุดหรือตามจำนวนผลงานที่ทำได้ สำหรับลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย

6.2 ค่าชดเชย ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชยหากนายจ้างเลิกจ้างโดยลูกจ้างไม่มีความผิดใดๆ ทั้งสิ้นดังนี้

ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 120 วัน แต่ไม่ครบ 1 ปี มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 30 วัน ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 1 ปี แต่ไม่ครบ 3 ปี มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 90 วัน ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 3 ปี แต่ไม่ครบ 6 ปี มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 180 วัน ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 6 ปี แต่ไม่ครบ 10 ปี มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเท่ากับอัตราค่าจ้างสุดท้าย 240 วัน และลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 10 ปีขึ้นไป มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 300 วัน

ในกรณีที่นายจ้างจะเลิกจ้างลูกจ้างเพราะเหตุปรับปรุงหน่วยงาน กระบวนการผลิตการจำหน่ายหรือการบริการอันเนื่องมาจากการนำเครื่องจักรมาใช้หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรือเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องลดจำนวนลูกจ้างลง นายจ้างต้องปฏิบัติดังนี้

1. แจ้งวันที่จะเลิกจ้าง เหตุผลของการเลิกจ้าง และรายชื่อลูกจ้างที่จะถูกเลิกจ้าง ให้ลูกจ้างและพนักงานตรวจแรงงาน ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อนวันที่จะเลิกจ้าง
2. ถ้าไม่แจ้งแก่ลูกจ้างที่จะเลิกจ้างทราบล่วงหน้า หรือแจ้งล่วงหน้าน้อยกว่าระยะเวลาหกสิบวัน

นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยพิเศษแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าแก่ลูกจ้างเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายหกสิบวัน หรือเท่ากับค่าจ้างของการทำงานหกสิบวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย

ค่าชดเชยแทนการบอกกล่าวล่วงหน้านี้ ให้ถือว่านายจ้างได้จ่ายค่าสินจ้างแทน การบอกกล่าวล่วงหน้าตามกฎหมายด้วยนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยพิเศษเพิ่มขึ้นจาก ค่าชดเชยปกติดังต่อไปนี้

1. ลูกจ้าง ทำงานติดต่อกันครบหกปีขึ้นไป นายจ้างจะต้องจ่ายค่าชดเชยพิเศษเพิ่มขึ้นจากค่าชดเชยปกติซึ่งลูกจ้างนั้นมีสิทธิได้รับอยู่แล้ว ไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสิบห้า วันต่อการทำงานครบหนึ่งปี หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานสิบห้าวันสุดท้ายต่อการทำงาน ครบหนึ่งปีสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย

2. ค่าชดเชยพิเศษนี้รวมแล้วต้องไม่เกินค่าจ้างอัตราสุดท้ายสามร้อยหกสิบวัน หรือไม่เกินค่าจ้างของการทำงานสามร้อยหกสิบวันสุดท้าย สำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย แต่รวมแล้วต้องไม่เกินค่าจ้างอัตราสุดท้ายสามร้อยหกสิบวัน

3. เพื่อประโยชน์ในการคำนวณค่าชดเชยพิเศษ เศษของระยะเวลาทำงาน ที่มากกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ให้นับเป็นการทำงานครบหนึ่งปี

ข้อยกเว้นที่นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย ลูกจ้างจะไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยในกรณีใดกรณีหนึ่งดังนี้

1. ลูกจ้างลาออกเอง
2. ทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง
3. จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย
4. ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
5. ผ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน หรือระเบียบ หรือคำสั่งของ

นายจ้างอันชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม และนายจ้างได้ตัดเงินเดือนเป็นหนังสือแล้ว เว้นแต่กรณีที่ร้ายแรง นายจ้างไม่จำเป็นต้องตัดเดือน ซึ่งหนังสือเดือนนั้นให้มีผลบังคับได้ไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ลูกจ้างได้กระทำความผิด

6. ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา 3 วันทำงานติดต่อกัน ไม่ว่าจะมียวันหยุดคั่นหรือไม่ก็ตาม โดยไม่มีเหตุสมควร

7. ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

8. กรณีการจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างไว้แน่นอน และนายจ้างเลิกจ้างตามกำหนดระยะเวลานั้น ได้แก่ การจ้างงานในโครงการซึ่งต้องมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของงานที่แน่นอน งานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราวที่มีกำหนดงานสิ้นสุดหรือความสำเร็จของงาน และงานที่เป็นไปตามฤดูกาลจะมีการได้จ้างในช่วงเวลาของฤดูกาลนั้นซึ่งจะต้องแล้วเสร็จภายในเวลาไม่เกิน 2 ปี โดยนายจ้างได้ทำสัญญาเป็นหนังสือไว้ตั้งแต่เมื่อเริ่มจ้าง

2.1.1.4 การคุ้มครองแรงงานนอกระบบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

อนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) คือการประกาศหลักการพื้นฐานและสิทธิในการทำงาน โดยให้ประเทศสมาชิกให้ความเคารพและส่งเสริมหลักการพื้นฐานใน 4 เรื่อง แม้ว่าจะยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาในหัวข้อเรื่องดังกล่าวก็ตาม

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กระทรวงแรงงาน, 2555) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนที่เป็นแรงงานนอกระบบโดยผลประชาพิจารณ์เมื่อปีพ.ศ. 2555 พบว่าประชาชนร้อยละ 87 เห็นด้วยกับการดำเนินการตามอนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ 87 และ 98 เพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงจะได้รับ ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาครัฐ นายจ้าง และผู้ใช้แรงงานตลอดจนการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในเวทีโลก โดยอนุสัญญาที่คุ้มครองแรงงานนอกระบบนั้นมีอนุสัญญาที่สำคัญอยู่ 2 อนุสัญญา ได้แก่

1. อนุสัญญาฉบับที่ 87 The Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 ฉบับนี้ กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้สิทธิแก่คนงานและนายจ้างที่จะจัดตั้งองค์การของตนเอง โดยมีอิสระในการร่างธรรมนูญ การเลือกผู้แทน การก่อตั้งสหพันธ์ หรือสมาพันธ์ รวมทั้งสิทธิในการเจรจาต่อรอง ทั้งนี้ทางรัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการ คุ้มครองสิทธิของคนงานและนายจ้างในการจัดตั้งองค์การของตนเอง

2. อนุสัญญาฉบับที่ 98 The Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 ฉบับนี้ มีบทบัญญัติคุ้มครอง การห้ามเลือกปฏิบัติต่อสมาชิกสหภาพแรงงาน การห้ามต่อต้านและแทรกแซง สหภาพแรงงาน ห้ามนายจ้างและองค์การนายจ้างเข้ามาครอบงำสหภาพแรงงาน และให้รัฐกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการร่วมเจรจาต่อรองด้วยความสมัครใจ ระหว่างสหภาพแรงงานกับนายจ้างหรือองค์การนายจ้าง และร่วมกันจัดทำสภาพ การจ้างงานซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหภาพแรงงานกับนายจ้าง

ลักษณะสำคัญของการประกันสังคมตามหลักการของ ILO ประกอบด้วย

1) มีการบริหารทางการเงินตามโครงการประกันสังคมโดยวิธีการจัดเก็บเงินสมทบ ซึ่งโดยปกติมักมาจากการสมทบของนายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้ รัฐบาลจะเข้ามีส่วนร่วมในการจ่ายเงินสมทบ หรือให้เงินอุดหนุนอื่นๆ ด้วยหรือไม่ก็ได้

2) การเข้าร่วมในโครงการจะเป็นลักษณะแบบบังคับ ซึ่งมีข้อยกเว้นน้อยมาก

3) โครงการประกันสังคมกรณีประสบอันตรายจากการทำงาน นายจ้างจะเป็นผู้สนับสนุนเงินเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งบางกรณีรัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือโดยจ่ายเงินสนับสนุนจากรายได้ทั่วไป

4) รายได้จากเงินสมทบจะเก็บรวบรวมอยู่ในรูปกองทุนพิเศษซึ่งต้องนำไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับประโยชน์ทดแทน และค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน

5) เงินส่วนที่เกินที่ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้จ่ายสำหรับประโยชน์ทดแทนในปัจจุบันจะนำไป ลงทุนเพื่อให้เกิดดอกผลต่อไป

6) สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนจะขึ้นอยู่กับประวัติการจ่ายเงินสมทบ โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบความจำเป็นหรือการตรวจสอบรายได้แต่อย่างใด

7) อัตราเงินสมทบและประโยชน์ทดแทนจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน

8) องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ระบุเป็นหลักประกัน

สรุปได้ว่าการจ้างงานคือสัญญาว่าจ้างในการทำงานที่มีข้อตกลงกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างโดยจะต้องมีหลักฐานในการจ้างงานเป็นเอกสารที่มีลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีการกำหนดเงื่อนไขในการจ้างงานให้เรียบร้อยก่อนจะมีการทำงานและการทำสัญญาจ้างแรงงาน เมื่อมีการตกลงกันคือมีข้อเสนอและข้อสนองที่ตรงกันแล้วก็จะสามารถทำงานร่วมกันได้โดยมีสัญญาว่าจ้างเป็นหลักประกันในการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการจ้างงานต้องมีการคุ้มครองลูกจ้างเพื่อช่วยให้มีความมั่นใจในการทำงานเพื่องานที่ออกมาดีที่สุดในที่สุด

2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ

2.1.2.1 ความหมายของแรงงานนอกระบบ

แรงงานนอกระบบ คือคนงานหรือผู้ใ้แรงในการทำงานต่างๆกตัวอย่างเช่น การพัฒนาแหล่งชุมชนชนบทต้องอาศัยแรงงานจากท้องถิ่น งานก่อสร้างก็ต้องการแรงงานเพิ่มในการก่อสร้าง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

แรงงานนอกระบบ คือผู้ที่ทำงานหรือก่อให้เกิดกิจกรรมในภาคเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมาย แต่เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานหรือมีกฎหมายคุ้มครอง แต่ก็ยังไม่ได้รับสิทธิหรือการดูแลเท่าที่ควร แรงงานนอกระบบในทั้งนี้รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพอิสระ และผู้ที่ได้รับค่าจ้างทั้งในสถานประกอบการที่เป็นหลักแหล่งและสถานประกอบการที่ไม่มีหลักแหล่งแน่นอน ผู้รับจ้างทั่วไป ผู้ที่รับงานไปทำที่บ้านจนถึงผู้ที่รับงานเหมาชวง (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551)

แรงงานนอกระบบ คือแรงงานที่อยู่ในการจ้างงานในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ (Informal sector) ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจการ ขนาดเล็ก ตั้งได้ง่าย มีลักษณะเป็นธุรกิจชั่วคราวเร็วอน มักใช้วัตถุดิบในประเทศ มีการใช้แรงงานเป็นหลัก และมีการดัดแปลงเทคโนโลยีง่ายๆ มาใช้ เป็นแรงงานอิสระที่ทำกิจกรรมเพื่อความอยู่รอด (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2540)

แรงงานนอกระบบ คือผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง และหลักประกันสังคม ไม่ใช่อาชีพราชการ ลูกจ้างประจำของราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศและ ลูกจ้างที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

แรงงานนอกระบบ คือผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายประกันสังคม เป็นบุคคลที่ไม่ใช่ข้าราชการ และไม่มีเงินเดือนประจำ ผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับ ราชการแล้วมีเงินเดือนประจำ ผู้รับงานไปทำที่บ้าน เป็นต้น (สำนักงานประกันสังคม, 2548)

Employment, Incomes and Equality : A Strategy for Increasing Productive Employment in Kenya ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศได้กล่าวถึงแรงงานนอกระบบนั้นหมายถึงแรงงานที่มีสถานะต่างในสังคม และไม่ได้รับการยอมรับหรือการคุ้มครองจาก หน่วยงานของรัฐ ลักษณะของแรงงานนอกระบบเป็นงานที่แรงงานสามารถทำได้โดยง่าย และไม่ต้อง อาศัยคุณสมบัติหรือทักษะเป็นพิเศษ มีการพึ่งพิงทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น มีการทำงานในแบบธุรกิจ ครอบครัวยุคใหม่เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีการใช้แรงงานมาก และใช้เทคโนโลยีอย่างง่าย ดาย มีการฝึกฝนฝีมือ และความชำนาญงาน โดยแยกออกจากแรงงานในระบบเป็นตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันแต่ไม่มีการกำกับดูแลและควบคุมจากภาครัฐ (Geneva, 1972)

2.1.2.2 ประเภทของแรงงานนอกระบบ

ประเภทของแรงงานนอกระบบจากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยได้แบ่งประเภท ของแรงงานนอกระบบออกเป็นหลายแบบ ดังนี้

สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2551) ได้จำแนกประเภทของแรงงานนอกระบบออกเป็น 10 ประเภทอาชีพ ได้แก่

1) ผู้รับงานไปทำที่บ้าน เป็นบุคคลที่ตกลงกับนายจ้างเพื่อรับงานที่ตนเองต้อง รับผิดชอบกลับไปทำที่บ้านหรือสถานที่ที่ไม่ใช่กิจการของนายจ้าง โดยส่วนมากจะเป็นงานที่ต้องใช้ใ้ นการผลิต ประกอบ ซ่อมแซมหรือแปรรูปให้เป็นสิ่งใหม่

2) ผู้ขับรถรับจ้าง เป็นผู้ที่ทำงานให้บริการด้านการโดยสารที่ได้รับการจดทะเบียน รยยนต์จากกรมการขนส่งทางบกอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตขับรถจึงจะสามารถ ทำงานเป็นผู้ขับรถรับจ้างได้

3) เกษตรพันธะสัญญา เป็นข้อตกลงระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการหรือระหว่าง เกษตรกรด้วยกันเองที่มีการตกลงเกี่ยวกับการผลิตหรือการตลาดของสินค้าเกษตร

4) แรงงานรับจ้างทางการเกษตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก การทำสวน การป่าไม้ การเลี้ยงสัตว์และการทำประมงที่ไม่ใช่ประมงทะเล

5) หาบเร่แผงลอย เป็นผู้ที่ทำการกรรมการขายประเภทหนึ่งที่สามารถเคลื่อนย้ายอุปกรณ์การทำงานได้ตลอดเวลาจัดว่าเป็นผู้ค้ารายย่อยและส่วนใหญ่มีรายได้น้อยมากจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ

6) คนทำงานในภาคบริการ เป็นประเภทที่มีแรงงานนอกระบบมากที่สุดเนื่องจากความต้องการในตลาดแรงงานค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างงานภาคบริการเช่น งานโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า เป็นต้น

7) คนคู่ยขยะ เป็นงานอิสระที่สามารถทำงานร่วมกับทางราชการได้หรือรับงานจากนายจ้างทางบริษัทให้มาทำงานเกี่ยวกับการจัดการและดูแลขยะ

8) คนซื้อขายของเก่า เป็นงานที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ เพราะเป็นพาณิชย์กิจตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ เป็นการขายของทอดตลาดหรือการค้าของเก่า

9) คนทำงานบ้าน เป็นอาชีพที่ต้องผ่านนายจ้างหรือบริษัทถึงจะเข้ามาทำงานได้ เป็นงานที่อาศัยความละเอียดอ่อน เข้าสังคมได้ง่ายและมีใจในการรักงานบริการ

10) แรงงานรับจ้างทั่วไป การประกอบอาชีพรับจ้างมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงานโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่คิดตามผลงานหรือชิ้นงานที่ทำได้ เช่นงานพาร์ทไทม์ งานทำความสะอาด งานโรงงาน งานรับจ้างตัดหญ้า เป็นต้น

สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541) ได้แบ่งกลุ่มแรงงานนอกระบบเป็น 3 กลุ่ม

1) กลุ่มแรงงานนอกระบบภาคเกษตรกรรม หมายถึงเกษตรกรรายย่อยที่ประกอบอาชีพในที่ดินของตนเองหรือที่ดินแบ่งเช่า พื้นที่ในทะเลหรือแหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่มีลูกจ้างหรือผู้รับจ้างทำการเกษตร

2) แรงงานนอกระบบภาคการผลิต หมายถึงผู้รับงานไปทำที่บ้านซึ่งทำงานประเภทการผลิต การประกอบ การบรรจุ การซ่อมหรือแปรรูปให้กับผู้ว่าจ้างตามเงื่อนไขที่ผู้ว่าจ้างกำหนดด้วยตนเองหรือด้วยความช่วยเหลือของสมาชิกในครัวเรือนหรือกลุ่มที่มีการบริหารจัดการและแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มโดยรับค่าจ้างหรือจากผู้ว่าจ้างรวมถึงผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ทำผลิตภัณฑ์ขายด้วยตัวเองหรือครอบครัว

3) แรงงานนอกระบบภาคบริการ หมายถึงผู้ประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มอาชีพที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจในสาขาการค้า เช่น อาชีพค้าขายเป็นงานอดิเรกที่ไม่มีลูกจ้าง อาชีพแม่บ้าน ขับรถรับจ้าง คนเก็บขยะ และรับจ้างในงานด้านบริการทั่วไปที่ไม่ใช่วิชาชีพขั้นสูงและมีค่าตอบแทนที่น้อย

Hussmanns ได้กล่าวถึงการวัดแรงงานนอกระบบ ซึ่งงานนอกระบบหรืองานที่ไม่เป็นทางการนั้น ดูได้จากงานที่ทำนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน ไม่ต้องเสียภาษี ไม่ต้อง

ประกันสังคมหรือได้รับการคุ้มครองในการทำงาน (อาทิเช่น การแจ้งเลิกจ้างล่วงหน้า เงินชดเชย การลาป่วยหรือวันหยุดโดยได้รับค่าจ้าง) งานที่ชั่วโมงทำงานหรือค่าจ้างต่ำกว่ากฎหมายกำหนด การทำงานในธุรกิจที่มีได้จดทะเบียน งานที่สถานที่ทำงานของลูกจ้างอยู่นอกที่ทำการของธุรกิจ หรือ งานที่กฎหมายแรงงานไม่ได้ใช้บังคับและผู้ทำงานการรวมกลุ่ม เป็นต้น (Hussmanns, 2003, หน้า 6-7) โดยแรงงานนอกระบบนั้นประกอบด้วย ผู้ทำงานส่วนตัว (Own-account workers) และนายจ้างที่ประกอบธุรกิจในเศรษฐกิจนอกระบบ ผู้ช่วยธุรกิจครอบครัว (Contributing family workers)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้กล่าวถึง ประเภทของแรงงานนอกระบบ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้ดังนี้

1) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั่วไป เช่น คนขับรถรับจ้าง ผู้ทำการเกษตร หาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวยตัดผม ช่างซ่อม เจ้าของร้านขายของชำ ทนายความ แพทย์ วิศวกร ฯลฯ

2) กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง มีรายได้ประจำ เช่น ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้ทำงานนอกสถานที่ ผู้รับจ้างทำของ รับจ้างตามฤดูกาล แรงงานในกิจการประมง คนรับใช้ตามบ้าน ฯลฯ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554)

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งแรงงานนอกระบบตามทักษะแรงงาน (ตะวัน วรณรัตน์, 2557) มีทั้งหมด 2 ประเภทได้แก่

1) แรงงานไร้ทักษะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีทั่วไปของแรงงานนอกระบบเป็นกลุ่มแรงงานที่ไม่มีทักษะและความสามารถ เมื่อไม่มีทักษะก็อาจจะทำให้มีค่าจ้างที่ต่ำทำให้นำไปสู่การไม่มีความมั่นคงในการทำงาน

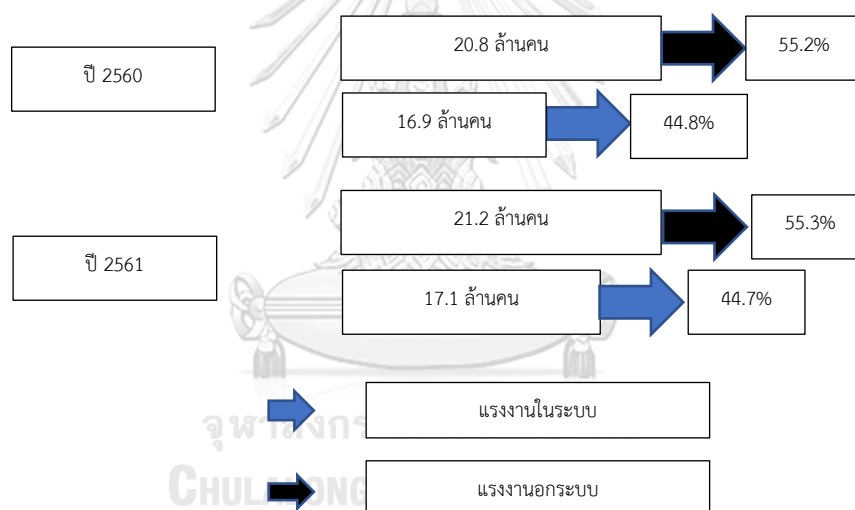
2) แรงงานที่มีทักษะ ซึ่งในส่วนใหญ่อยู่ในแรงงานในระบบหรือถ้าเป็นแรงงานนอกระบบก็จะอยู่เป็นแบบแรงงานนอกระบบด้วยตัวเอง กลุ่มแรงงานที่มีทักษะคือกลุ่มแรงงานที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในอาชีพ มีอำนาจในการต่อรองได้ทำให้เข้าถึงค่าจ้างได้อย่างดีและมีความมั่นคงในการทำงานมากกว่าแรงงานไร้ทักษะ

2.1.2.3 ผลการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ.2561

การสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) พบว่าในปัจจุบันแรงงานนอกระบบในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากพ.ศ. 2560 มีจำนวนแรงงานนอกระบบอยู่ที่ 20.8 ล้านคน จนในพ.ศ. 2561 มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเป็น 21.2 ล้านคน โดยแรงงานนอกระบบร้อยละ 55.5 นั้นทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคการบริการและการค้าร้อยละ 33.2 และภาคการผลิตร้อยละ 11.3 ส่วนการสำรวจปัญหาของแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2561 พบว่ามีปัญหาจำนวน 6.7 ล้านคนโดยมีปัญหาที่เกิดจากการทำงาน, สภาพแวดล้อมในการทำงาน, ความไม่ปลอดภัยในการทำงาน และผลการสำรวจเพิ่มเติมพบว่าในจำนวนแรงงานนอกระบบที่มีงานทำใน พ.ศ.2561 นั้นเป็นผู้ไม่มีหลักประกันสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะได้จากการทำงานส่วนมากเป็นผู้ทำงานที่

มีการศึกษาน้อยทำให้มีทักษะการทำงานที่ต่ำและมีรายได้ที่ค่อนข้างน้อยซึ่งภาครัฐควรมีความจำเป็นต่อเขามาดูแลเป็นพิเศษเพื่อสร้างโอกาสหรือชดเชยด้านสวัสดิการสังคมจากการทำงานให้ดีขึ้น หากแรงงานนอกระบบเหล่านี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือและสร้างโอกาสให้ดีขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสังคมในอนาคตต่อไป สำหรับอาชีพผู้ประกอบการส่วนตัวและช่วยเหลือธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างไม่จำเป็นต้องเป็นแรงงานนอกระบบแต่นับเป็นแรงงานในระบบก็ได้ หากพิจารณาถึงลักษณะงานของแรงงานนอกระบบยังพบว่าแรงงานนอกระบบยังขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพราะไม่มีกฎในการจ้างงานที่มั่นคงมีรายได้ที่ไม่แน่นอนขาดโอกาสในการพัฒนาฝีมือแรงงานจนไม่สามารถเข้าถึงในระบบสวัสดิการที่ดีหรืออาจถูกเอาเปรียบด้านผลประโยชน์จากการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม

ตารางที่ 1 การสำรวจแรงงานในและนอกระบบ พ.ศ. 2560-2561

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 2 การสำรวจแรงงานในและนอกระบบ พ.ศ. 2560-2561

ร้อยละของแรงงานนอกระบบจำแนกตามกลุ่ม ทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2559-2561			
	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
ภาคเกษตรกร	55.5%	55.5%	54.8%
ภาคการบริการและ การค้า	33.2%	33.4%	34.0%
ภาคการผลิต	11.3%	11.1%	11.2%

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.1.2.4 ปัญหาของแรงงานนอกระบบ

ในรายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศเองในรายงานเรื่อง “งานที่มีคุณค่าและเศรษฐกิจนอกระบบในปี พ.ศ. 2546” (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศและสำนักงานประกันสังคม, 2546) สรุปได้ว่า แรงงานนอกระบบ มีความไม่มั่นคงใน 7 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1) ความไม่มั่นคงในตลาดแรงงาน หมายถึง การขาดโอกาสที่จะได้รับ การจ้างงานอย่างพอเพียงในตลาดแรงงาน

2) ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน หมายถึง การไม่ได้รับการคุ้มครอง ในการถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม

3) ความไม่มั่นคงในงาน หมายถึง การขาดโอกาสในการพัฒนาอาชีพ ในการทางาน รวมถึงการส่งเสริมทักษะและความสามารถของคนทางาน

4) การขาดความปลอดภัยในงาน หมายถึง การขาดโอกาสได้รับ การคุ้มครองจากการประสบอันตรายและเจ็บป่วยในการทางาน เกี่ยวกับอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทางาน

5) การขาดความมั่นคงในการส่งเสริมทักษะ หมายถึง การขาดโอกาสได้รับการฝึกอบรมและการได้ความรู้ใหม่

6) การขาดความมั่นคงของรายได้ หมายถึง การขาดโอกาสที่จะได้รับรายได้ อย่างพอเพียงเหมาะสมกับสภาวะค่าครองชีพ

7) การขาดความมั่นคงในการมีผู้แทน หมายถึง การขาดการได้รับสิทธิ ที่จะมียุแทนในการเจรจาต่อรองและการจัดตั้งองค์การที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย สรุปลได้ว่าปัญหาทั้งหมดนั้นเกิดจากไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิและการจัดระบบสวัสดิการที่ชัดเจนไม่มีองค์กรที่สนับสนุนเพื่อการเจรจาต่อรองในเรื่องที่เกิดขึ้นดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่แรงงานนอกระบบจะต้องได้รับความคุ้มครองและควรได้รับความมั่นคงจนทำให้แรงงานนอกระบบมีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการที่มีมาตรฐานเท่ากับแรงงานในระบบและทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในอนาคต

2.1.2.5 สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบ

จากความหมายของแรงงานนอกระบบนั้นคือแรงงานที่ทำงานอิสระไม่มีการผูกพันจ้างงานอย่างเป็นทางการ ไม่มีค่าตอบแทนหรือค่าจ้างที่แน่นอนรวมทั้งไม่ได้อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือไม่ได้ความคุ้มครองในระบบประกันสังคม ส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบมักจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองแรงงาน มีรายได้เพียงแค่อะเลียงชีพในแต่ละเดือน มีการทำงานที่หนักเกินไปเกิดปัญหาจากการทำงาน เช่นการจ้างงานหรือข้อตกลงในการทำงาน รวมทั้งปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำให้แรงงานนอกระบบนั้นขาดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ

ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงแค่รัฐบาลที่ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ตั้งแต่ มาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ที่ได้ประกันตน โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมในมาตราที่ 39 พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2561 มาตรา 40 ในพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2561 เนื่องจากทางรัฐบาลต้องการสร้างให้เห็นถึงความมั่นคงของชีวิตแรงงานนอกระบบ และแรงงานอิสระเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ (โสธรญา พิกุลหอม, 2560)

แรงงานนอกระบบกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมนั้นมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 โดยมาตรา 40 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี และมีอายุไม่เกิน 60 ปี จนต่อมาได้มีการขยายอายุมากขึ้นไม่เกิน 65 ปี จึงจะสามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนได้โดยมีข้อกำหนดว่าบุคคลใดที่ไม่ใช่ลูกจ้างตามมาตรา 33 หรือไม่ได้อยู่ในการบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ อาจสมัคร เข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ได้โดยสามารถแสดงความต้องการได้ที่สำนักงานประกันสังคม ซึ่งมาตรา 40 นั้นได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบสามารถสมัครเข้ามาเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ได้ ในปัจจุบันมีแรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่ด้วยปัญหาของแรงงานนอกระบบหลายๆอย่าง เช่นการไม่ได้รับความคุ้มครองจนทำให้เกิดภาวะความไม่มั่นคงในงานขาดความไม่ต่อเนื่องในการมีงานทำ มีค่าตอบแทนหรือรายได้น้อย ทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่มีหลักประกันในสังคมที่แน่นอนจึงทำให้รัฐบาล และสำนักงานประกันสังคมได้ทำขยาย

ความคุ้มครองในสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมให้กับแรงงานนอกระบบมากขึ้น เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับความคุ้มครองในระบบประกันสังคมมากขึ้น

ในส่วนของสภาพปัญหาของการให้ความคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคมนั้น แรงงานนอกระบบจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมมาตรา 44 มากขึ้นแต่แรงงานนอกระบบก็ยังประสบปัญหาในด้านสิทธิประโยชน์และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคม อีกหลายประการเช่น แรงงานนอกระบบไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของประกันสังคมทำให้แรงงานนอกระบบไม่ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์รวมถึงขั้นตอนในการสมัครเป็นผู้ประกันตน และแรงงานนอกระบบเห็นว่าการจ่ายเงินค่าประกันในแต่ละเดือนเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เป็นต้น

สรุปแรงงานนอกระบบจะมีความสอดคล้องกับผู้ประกันตนมาตรา 40 ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 ได้กำหนดถึงการให้สิทธิประโยชน์ให้แก่แรงงานที่ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนทั้งมาตรา 33 และ มาตรา 39 โดยผู้ที่สมัครตัวเป็นผู้ประกันตนได้นั้นจะต้องประกอบอาชีพอิสระเป็นของตัวเอง หรือเป็นแรงงานนอกระบบ เช่น พนักงานอิสระ รับจ้างอิสระ กลุ่มนักดนตรี กลุ่มเกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า ซึ่งต้องเป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี และไม่เกิน 65 ปี สามารถเลือกสิทธิประโยชน์ตามความคุ้มครองได้แต่ยังคงติดในส่วนของปัญหาการให้ความคุ้มครองที่ยังคงไม่เท่าเทียมกันกับแรงงานในระบบ

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life)

2.1.3.1 ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึงการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนนั้นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2525-2529)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึงลักษณะความเป็นอยู่และการทำงานที่ดีของบุคคล ซึ่งมาจากคำว่าคุณภาพชีวิตและคำว่าทำงานรวมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

คุณภาพชีวิตในการทำงานหมายถึงการมีชีวิตทำงานที่มีความสุขทั้งกายสุขทั้งใจมีอารมณ์และสังคมที่ดี โดยมีโครงสร้างองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดสิ่งที่ดีในการทำงาน ยกตัวอย่างเช่นการสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างความปลอดภัยในการทำงาน การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่องค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานในองค์กร เมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะทำให้มีกำลังใจในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพแก่บริษัทมากขึ้น (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2549)

คุณภาพชีวิตในการทำงานหมายถึงความพึงพอใจในงานของบุคคลกับผลขององค์กร โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานจะส่งผลกระทบต่อองค์กร 3 ประการคือช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กรช่วยเพิ่มกำลังใจของพนักงานจนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน และช่วยปรับปรุงศักยภาพของพนักงานอีกด้วย (คัมมิงส์และฮิวส์, 1985)

คุณภาพชีวิตในการทำงานคือส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นความรู้สึกทางจิตวิทยาของบุคคลต่อความเป็นอยู่หรือความสุขของชีวิตที่เป็นอยู่ซึ่งเป็นความพอใจต่อชีวิตในทางบวก (Brief, 1996)

คุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นหมายถึงความรู้สึกพึงพอใจต่อสภาพการทำงานในองค์กรซึ่งวัดจากความพึงพอใจในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจในลักษณะงาน ความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ความพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานในองค์กร ความพึงพอใจด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ภูวนัย น้อยวงศ์, 2540)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึงชีวิตการทำงานที่มีศักดิ์ศรีและมีความเป็นมนุษย์ของบุคคล เป็นชีวิตการไม่ถูกเอาเปรียบสามารถสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในแต่ละสมัย รวมไปถึงความพึงพอใจในการทำงานและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลต่อสภาพการทำงาน (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2530)

คุณภาพชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว หมายถึงการแบ่งระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวออกมาเป็นส่วนทั้ง 2 ส่วนเท่ากันเพื่อการแบ่งความรับผิดชอบและหน้าที่ให้ถูกต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่คนที่ทำงาน องค์กรและครอบครัว (ลงทุนแมน, 2561)

จากความหมายของคุณภาพชีวิตดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานคือการทำงานที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งสถานที่ทำงาน การได้รับงานที่ท้าทาย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน เพื่อนร่วมงานที่ดี ผลตอบแทนที่ดี การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและสามารถตอบสนองเกี่ยวกับงานของผู้ปฏิบัติงานได้ดี ถ้าบุคคลมีคุณภาพชีวิตการทำงานดีผู้ปฏิบัติงานก็จะมีความสุขใจในงานมีกำลังใจในการทำงานและมีความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

2.1.3.2 องค์ประกอบปัจจัยที่ชี้วัดคุณภาพชีวิตในการทำงาน

แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นมียุคประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตในการทำงานซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม สภาพการทำงาน พฤติกรรม ค่านิยมในองค์กร จนไปถึงทัศนคติต่างๆ ทำให้มีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยที่ชี้วัดถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีไว้หลายประการดังต่อไปนี้

บรูซและแบล็คเบิร์น (Bruce & Blackburn, 1992) ได้กล่าวถึงทัศนคติเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงาน 8 องค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ
- 2) การบูรณาการทางสังคม
- 3) สภาพการทำงานที่ปลอดภัย
- 4) การทำงานที่ปราศจากการวิตกกังวลในงานและเกิดความก้าวหน้า
- 5) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน
- 6) การยอมรับทางสังคม เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยกย่องต่อองค์กร
- 7) ความก้าวหน้าและความมั่นคง
- 8) การมีเวลาว่างและแบ่งเวลาที่เหมาะสม

เลวิน (Lewin, 1981) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ชี้วัดคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 10 ประการ

ดังต่อไปนี้

- 1) ความสัมพันธ์ของงานกับนายจ้าง
- 2) การพิจารณาการเรียกร้อง
- 3) การยอมรับฟัง
- 4) การควบคุมการทำงาน
- 5) ค่าจ้างและผลประโยชน์ที่ได้รับ
- 6) เงื่อนไขและรูปแบบของการทำงาน
- 7) เสถียรภาพการทำงาน
- 8) ความพร้อมของทรัพยากรในองค์กรที่มีอยู่
- 9) ความอาวุโส
- 10) การปกครองตนเอง

วอลตัน (อนันต์ แก้วกำเนิด, 2543: 19-21 ;อ้างอิงจาก Wallton 1973.) ได้ชี้ถึง

ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงาน ประกอบไปด้วยเงื่อนไข 8 ประการ

- 1) ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
- 2) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน
- 3) ด้านโอกาสและการพัฒนาความสามารถ
- 4) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร
- 5) ด้านการบูรณาการทางสังคม
- 6) ด้านความสมดุลในชีวิต
- 7) ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- 8) ด้านการรับผิดชอบทางสังคม

คาสซิโอ (นฤมล มีเพียร. 2541: 40-41, อ้างอิงจาก Cascio, 1988) กล่าวถึงประเด็นของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคคลในสถาบันการทำงานสหรัฐอเมริกานั้นจะต้องประกอบไปด้วย

- 1) ค่าตอบแทน
- 2) ผลประโยชน์ของลูกจ้าง
- 3) การเลือกเวลาการทำงานที่เหมาะสม
- 4) ความมั่นคง
- 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 6) ความเครียดในการทำงาน
- 7) การแบ่งปันผลกำไร
- 8) การส่งเสริมด้านสวัสดิการ
- 9) การทำงาน 4 วันต่อสัปดาห์
- 10) การปกครองแบบประชาธิปไตย
- 11) การได้รับเบี้ยบำนาญ

บุญแสง ชีระภากร (2533, หน้า 7 - 12) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงาน มี 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่เพียงพอ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมคือการจ่ายค่าจ้างและเงินเดือนตามหลักงานที่เท่ากันและเงินเท่ากัน ส่วนค่าตอบแทนที่เพียงพอคือการจ่ายค่าจ้างและเงินเดือนตามสภาพทางเศรษฐกิจ เงินในการดำรงชีวิต เงินเดือนที่เหมาะสม เป็นต้น

2) ผลประโยชน์ที่เกื้อกูลกัน คือค่าตอบแทนที่ไม่เป็นจำนวนเงิน ยกตัวอย่างเช่น วันหยุดพักผ่อน วันลางานเป็นค่าตอบแทนที่ให้เป็นประโยชน์ต่อความสะดวกสบายในการทำงาน เป็นสิ่งที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ตัวบุคคลเพราะโดยทั่วไปการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินจะมีความไม่แน่นอนในแต่ละองค์กร แต่ ผลประโยชน์ที่เกื้อกูลจะความแตกต่างกันมาก หากองค์กรใดมีประโยชน์ที่เกื้อกูลสูงก็จะมีแรงจูงใจในการทำงาน มากขึ้น

3) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การจัดการสภาพแวดล้อมของการทำงานให้มีสะอาด มีพื้นที่ปลอดภัย และมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในการทำงาน เช่นสุขภาพระหว่างการทำงานหรือการป้องกันหากได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นสิ่งที่ควรจะมีเพื่อรักษาสุขภาพของคนในองค์กรและเป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่คนในองค์กรด้วย

4) ความมั่นคงในการทำงาน ความมั่นคงในด้านของการจ้างงานและความเป็นธรรมในการถูกเลิกจ้างงาน ส่วนมากจะอยู่ในองค์กรที่ให้ความมั่นคงในการจ้างงานสูง ยกตัวอย่างเช่น ราชการที่มีการจ้างงานจนอายุครบ 60 ปี องค์กรเอกชนที่มีขนาดใหญ่และมีสถานภาพมั่นคงมี

การจ่ายเงินชดเชยตามที่กฎหมายกำหนดแม้จะออกจากงานก่อนจะถึงอายุเกษียณ ฉะนั้นความมั่นคงจึงเป็นสิ่งที่สร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่บุคคลในองค์กรอย่างสูง

5) เสถียรภาพในการเจรจาต่อรอง การเจรจาต่อรองเป็นสิทธิเสรีภาพของพนักงานในองค์กรตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ เช่น การเรียกร้องให้เพิ่มค่าจ้าง เพิ่มสวัสดิการ การต่อรองไม่ให้เลิกจ้างกระทันหัน เป็นต้น ส่วนมากในองค์กรใหญ่พนักงานหรือลูกจ้างมักเกิดความรู้สึกกดดันต่อการทำงาน หน้าที่ของนายจ้างการอนุญาตให้มีการรวมตัวในการเจรจาต่อรองได้อย่างอิสระภายใต้กฎหมายกำหนดจะทำให้กลุ่มของพนักงานหรือลูกจ้างมีอำนาจต่อรองกับผู้บริหารได้ การมีอำนาจต่อรองกับนายจ้างจะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ของตนเองและตั้งใจทำงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างผลงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

6) พัฒนาการและการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่จะต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้และทักษะรวมทั้งทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับงาน ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคนซึ่งอาจจะมีระดับการพัฒนาในแต่ละบุคคลรวมทั้งความต้องการที่แตกต่างกันออกไป แต่จะต้องมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตจะสามารถเจริญเติบโตในตำแหน่งการงานหน้าที่ที่ดีได้

7) บุรณาการทางสังคม คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กรมีรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้วนำกิจกรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร ยกตัวอย่างเช่นการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน กลุ่มเกี่ยวกับกีฬา กลุ่มสวัสดิการให้ความบันเทิง เป็นต้น

8) การมีส่วนร่วมในองค์กร คือการมีส่วนร่วมในการบริหารงานซึ่งฝ่ายบริหารขององค์กรต้องยอมรับและเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วม รูปแบบของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์กร และการบริหารที่ต้องการให้พนักงานมีส่วนร่วมพร้อมกันทั้งหมด เช่นวิธีการรับฟังความคิดเห็นหรือการมอบหมายนโยบายให้พนักงานแต่ละกลุ่มวางแผนเป้าหมายในการทำงานเฉพาะกลุ่ม

9) ประชาธิปไตยในการทำงาน คือการให้ความสำคัญกับบุคคลในองค์กรทุกคนในการทำงานร่วมกัน อย่างเท่าเทียมกัน ยกตัวอย่างเช่นการทำงานเป็นทีมหรือการประชุมจะต้องฟังเสียงของทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและแก้ปัญหาด้วยการใช้เหตุผลที่ดี การที่พนักงานหรือลูกจ้างจะกล้าในการแสดงความคิดเห็นและกล้าแสดงออกนั้นจะเป็นความต้องการขั้นตอนหนึ่งของบุคคลทุกคนที่เป็นส่วนเสริมให้เกิดกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

10) เวลาว่างของชีวิต ทุกคนต้องมีเวลาว่างเพื่อพักผ่อนเป็นของตัวเองหรือทำกิจกรรมทางองค์กรควรส่งเสริมให้บุคคลในองค์กรมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่นมีเวลาหยุดพักระหว่างทำงานหรือวันหยุดตามปกติประจำสัปดาห์และวันหยุดพิเศษในช่วงเทศกาลต่าง ๆ การจัดให้มีวันหยุดซึ่งถือเป็น

ผลประโยชน์เกื้อกูลชนิดหนึ่งในประเภทที่ไม่เป็นจำนวนเงินที่เพื่อสร้างคุณค่าของตัวบุคคลและให้ความสำคัญถึงความรู้สึกของพนักงานและลูกค้า

ตัวตนของมนุษย์ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

Maslow (1908-1970) เป็นนักจิตวิทยาแนวคิดที่อยู่ในกลุ่มมนุษยนิยม ได้มีการกล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ โดยถูกนำมาเสนอในรูปแบบของพีระมิดที่ถูกแบ่งออกมาเป็น 5 ชั้น จากความต้องการต่างๆโดยยึดจากความต้องการพื้นฐานคือ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการที่ปลอดภัยและมีความมั่นคง ความต้องการทางความรักและความเจ้าของ ความต้องการในความเคารพและการถูกนับถือและความต้องการทางจิตใจและความสุข(การบรรลุภาวะสัจการแห่งตน) โดยการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบนั้นมาสโลว์เชื่อว่าทุกคนมักจะมีจุดมุ่งหมายของชีวิต ต้องมีการรับรู้ถึงศักยภาพของตัวเองอย่างแท้จริง เพื่อที่จะได้พบความสำเร็จและความสมปรารถนาได้อย่างสมบูรณ์ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551)

ในทฤษฎีของมาสโลว์นั้นการบรรลุสัจการแห่งตนเองนั้น เกิดจากกระบวนการทั้งหมด 3 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) กระบวนการพัฒนาความสามารถและลักษณะพิเศษเฉพาะตัวเอง
- 2) กระบวนการเข้าใจและการยอมรับตนเอง
- 3) กระบวนการเกิดแรงจูงใจต่างๆ ของตนเอง

และมาสโลว์ยังได้กล่าวถึงหนทางที่จะนำไปสู่การบรรลุภาวะสัจการแห่งตน นั่นคือความมุ่งมั่นในทางถือการเติบโต การตระหนักให้รู้สึกถึงตัวเอง มีความซื่อสัตย์และเกิดความรับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง รวมทั้งการจัดการสิ่งที่ไม่จำเป็นออกจากชีวิตตัวเอง (Ahonen & Houde, 2009)

แนวคิดของมาสโลว์เกี่ยวกับมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ Maslow (1987) มีทั้งหมด 19 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) การยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น (Acceptance)
- 2) ความสันโดษ (Solitude)
- 3) ความเป็นธรรมชาติของตัวเอง (Spontaneity)
- 4) การมองปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem Centering)
- 5) การรับรู้ถึงความจริง (Perception of reality)
- 6) การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่นๆ ((Human Kinship))
- 7) การมีประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง (Peak Experiences)
- 8) การควบคุมตนเอง (Autonomy)
- 9) การอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility and Respect)

- 10) การมีความยินดีแก่ผู้อื่น (Fresh Appreciation)
- 11) การมีสัมพันธภาพระหว่างผู้อื่น (Interpersonal Relationships)
- 12) การมีวิธีการและจุดมุ่งหมายที่ดี (Means and Ends)
- 13) การมีจรรยาบรรณ (Ethics)
- 14) การมีอารมณ์ที่ดีและร่าเริง (Humor)
- 15) การมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Resistance to Enclturation)
- 16) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- 17) การมีคุณค่า (Values)
- 18) การมองถึงความแตกต่างได้อย่างลึกซึ้ง (Resolution of Dishotomies)
- 19) เข้าใจในความไม่สมบูรณ์แบบ (Imperfections)

ซึ่งในปัจจุบันแนวคิดของมาสโลว์เกี่ยวกับมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบมีการใช้ในบริษัทหรือโรงงานทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กซึ่งเป็นแนวคิดที่เชื่อถือได้และมีความเข้าใจง่าย หากเราสามารถพัฒนาตนเองเกิดการค้นหาค้นหาตนเองอยู่เสมอก็จะพบกับความสำเร็จได้เพียงเพราะมีความเชื่อมั่นและยึดหลักแนวคิดในตนเอง

2.1.3.3 ประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน

เมื่อบุคคลได้ทำงานอยู่กับสิ่งที่ตนเองพึงพอใจจะทำให้สภาพจิตใจและมีอารมณ์ที่ดีจะทำให้มีผลงานที่ดีได้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างพนักงานและองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่สูงที่สุดในอนาคต

สโกรแวน (Skrowan. 1983: 492) ได้สรุปประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) การที่บุคคลในองค์กรมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะทำให้เกิดการสร้างความรู้สึกที่ดีของตนเองต่อองค์กรนั้นๆจะทำให้ตนเองเกิดกำลังใจในการทำงานมากขึ้นและทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมากขึ้นกว่าเดิม
- 2) ช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นและมีส่วนร่วมรวมทั้งความใส่ใจในการทำงาน ช่วยลดปัญหาความเครียดจากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เช่นปัญหาด้านสุขภาพ ความเครียดสะสม เป็นต้น
- 3) ลดอัตราการว่างงานและลดปัญหาการลาออกของหน่วยงานในองค์กร
- 4) สร้างความสนใจของพนักงานในด้านการทำงานและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในองค์กรได้เช่นการรับฟังปัญหา การออกเสียงในที่ประชุม
- 5) เกิดวัฒนธรรมที่ดีในองค์กรและเกิดกำลังใจในการทำงาน ทำให้พนักงานและลูกจ้างมีแรงผลักดันในการทำงานมากขึ้น

วัลย์พร ศิริภิรมณ์ ได้สรุปประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นมีส่วนในการเกิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และยังเป็นส่วนช่วยในการสร้างเสริมคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นได้ยกตัวอย่างเช่นถ้าบุคคลมีภาระงานที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง มีความสุขในการทำงานและได้รับความก้าวหน้าในงาน องค์กรนั้นก็ประสบความสำเร็จส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งคุณภาพชีวิตจะเป็นส่วนช่วยให้สังคมและทรัพยากรของมนุษย์ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีประโยชน์ที่ให้ความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและงานที่ทำรวมทั้งต่อองค์กร เกิดกำลังใจที่ดีในการทำงาน การมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี เพื่อลดปัญหาอัตราการขาดงานและการลาออกจากงานซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลลัพธ์ทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพและผลงานขององค์กรให้มากขึ้นด้วย

2.1.3.4 มาตรการการคุ้มครองแรงงานระบบประกันสังคม

สวัสดิการแรงงานหรือมาตรการคุ้มครองแรงงาน คือการดำเนินการไม่ว่าโดยนายจ้างหรือรัฐบาลที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้ลูกจ้างมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุขทั้งกายและจิตใจมีสุขภาพอนามัยที่ดีมีความปลอดภัยในการทำงานมีความเจริญก้าวหน้าและมีมั่นคงในการดำเนินชีวิต การดำเนินการเพื่อให้มีการจัดสวัสดิการขึ้นในสถานประกอบการนั้น มีการดำเนินงาน 3 ประการคือ กำหนดและพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการ, ส่งเสริมและสนับสนุนและดำเนินการให้มีการจัดสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน, ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานประกันสังคมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2540)

ประกันสังคมหรือกองทุนประกันสังคมคือช่องทางสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตในกลุ่มของสมาชิกที่มีรายได้ และจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมเพื่อรับผิตชอบเฉลี่ยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์ ชราภาพ และการว่างงาน เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาล และมีการทดแทนรายได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีตัวช่วยให้เมื่อชีวิตต้องสะดุดกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง(สำนักงานประกันสังคม, 2541)

กองทุนประกันสังคม คือกองทุนที่มาจากเงินหลักของกองทุน มีที่มาจาก 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายรัฐบาลโดยมีความต้องการที่จะใช้เงินในกองทุนและให้ความช่วยเหลือลูกจ้างโดยการจ่ายประโยชน์ทดแทนในรูปแบบและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับผู้ใช้แรงงาน (พระราชบัญญัติประกันสังคม, 2537)

การประกันสังคมของประเทศไทยมีอยู่ 3 มาตรการใหญ่ๆ คือ การประกันตนตาม มาตรา 33 การประกันตนตามมาตรา 39 เป็นผู้ประกันตนแรงงานในระบบ และการประกันตนตาม มาตรา 40 เป็นผู้ประกันตนแรงงานนอกระบบ โดยทั้งสามมาตรามีข้อแตกต่างกันดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การประกันสังคมของประเทศไทย

มาตรา 33 (แรงงานในระบบ)	มาตรา 39 (แรงงานในระบบ)	มาตรา 40 (แรงงานในระบบ)
เป็นมาตรการคุ้มครองแรงงานในระบบสำหรับพนักงานเอกชนทั่วไป คุ้มครองได้ถึง 7 กรณี(อุบัติเหตุ เจ็บป่วย ตาย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ การว่างงาน) หากเกิดการว่างงานกรณีถูกเลิกจ้าง หรือเกิดเหตุสุดวิสัย ก็ยังสามารถได้รับเงินทดแทน 30-50% ไม่เกิน 3-6 เดือน	เป็นมาตรการคุ้มครองผู้ที่เคยเป็นพนักงานเอกชนแล้วลาออก โดยจะต้องเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 และส่งเงินสมทบไม่น้อยกว่า 12 เดือน คุ้มครอง 6 กรณี (อุบัติเหตุ เจ็บป่วย ตาย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ)	เป็นมาตรการคุ้มครองอาชีพอิสระและแรงงานนอกระบบ คุ้มครองได้ถึง 5 กรณีอยู่กับการเลือกการสมทบ สูงสุด 300 บาท/เดือน สามารถทำไม่ตั้งแต่อายุ 15-65 ปี แต่ต้องทำงานแบบไม่มีนายจ้าง

สรุปเกี่ยวกับคุ้มครองแรงงานในระบบประกันสังคมได้ดังต่อไปนี้

ประกันตนตามมาตรา 33 เป็นประกันสำหรับพนักงานเอกชนทั่วไป โดยมีการให้ความคุ้มครอง 7 กรณี โดยคุณสมบัติของผู้ประกันตนนั้นจะต้องเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานให้กับนายจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปและเงินสมทบของผู้ประกันตนมาตรา 33 กำหนดเงินสมทบ คือ 5% ของฐานเงินเดือน โดยสมทบสูงสุด คือ 750 บาทต่อเดือนและฐานเงินที่ไว้คำนวณนั้นคือเงินเดือนจริงที่ได้รับหรือ 15,000 โดยดูว่าจำนวนใดน้อยกว่ามากกว่า

ประกันสังคมมาตรา 39 มีไว้สำหรับผู้ที่เคยเป็นพนักงานเอกชนแล้วเกิดลาออกโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเคยเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 มาก่อนและส่งเงินสมทบไม่น้อยกว่า 12 เดือน ลาออกจากงานไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ลาออกจากงาน ให้ความคุ้มครอง 6 กรณี โดยคุณสมบัติของผู้ประกันตนนั้นจะต้อง ส่งเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน ต้องไม่เป็นผู้รับประโยชน์ทดแทนจากกองทุนประกันสังคมการส่งเงินสมทบนั้นคือเงินที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ คือ เดือนละ 4,800 บาท เท่ากันทุกคนโดยคิดจากอัตราเงินสมทบ 9% ($4,800 \times 9\% = 432$ บาท/เดือน)

ประกันสังคมมาตรา 40 คือช่องทางสร้างประกันในชีวิตให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพอิสระทุกอาชีพ ให้ความคุ้มครองสูงสุดได้ถึง 5 กรณี ขึ้นอยู่กับทางเลือกในการสมทบโดยคุณสมบัติของผู้ประกันตนนั้นจะต้องอายุ 15 ปีเป็นต้นไปแต่ไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์และต้องทำงานแบบไม่มีนายจ้าง

สำหรับแรงงานนอกระบบมีทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40 มี 3 ทางเลือกดังต่อไปนี้

ทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบ 70 บาท/เดือน สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 3 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย
ทางเลือกที่ 2 จ่ายเงินสมทบ 100 บาท/เดือน สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 4 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีชราภาพ
ทางเลือกที่ 3 จ่ายเงินสมทบ 300 บาท/เดือน สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 5 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ และกรณีสงเคราะห์บุตร

และในปัจจุบันถือว่าทั้งสามมาตราเป็นการประกันตนของแรงงานในระบบตามนิยามของแรงงานในระบบหมายถึงผู้ปฏิบัติงานทำที่ได้รับความคุ้มครองหรือหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ลูกจ้างที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ผู้ปฏิบัติงานที่ประกันตนตาม พระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 33, 39 และ 40

ในส่วนของการช่วยเหลือของสมาพันธ์แรงงานนอกระบบแห่งประเทศไทย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานอาชีพและเครือข่ายวิชาการเพื่อสร้างเมืองสำหรับทุกคนจึงได้ร่วมกันนำเสนอมาตรการเพื่อให้รัฐบาลพิจารณาช่วยเหลือกลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งในประเทศไทยของเรามีอยู่มากกว่า 20 ล้านคน (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ, 2563)

1) มาตรการด้านการเงินและภาษี

การขอให้ปรับเงื่อนไขการเข้าถึงสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย รายจิว และผู้ประกอบการอาชีพอิสระเช่น ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ผู้ขับซิ่งรถจักรยานยนต์และผู้ขับรถแท็กซี่รับจ้าง วงเงินสินเชื่อไม่เกิน หนึ่งล้านบาท อัตราดอกเบี้ยไม่เกิน 2% และลดดอกเบี้ยลงเหลือ 1% ในกรณีที่มีการรวมกลุ่มอาชีพ มีการพักเงินต้น ลดดอกเบี้ย รวมทั้งขยายเวลาชำระหนี้แก่ลูกหนี้ที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย และผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่เป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และขอให้รัฐบาลเจรจากับสถาบันการเงินเอกชนเพื่อผ่อนคลายการชำระคืนเงินกู้ และเงื่อนไขต่างๆเพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการรายย่อยรายจิว และผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เช่นการลดภาษีมูลค่าเพิ่มลง 1 % เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของแรงงานนอกระบบและประชาชนทั่วไป มาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้ผลิตรายย่อย โดยจัดสรรโควตาไม่น้อยกว่า 30 % ของ การจัดซื้อ จัดจ้างผลิตภัณฑ์ที่หน่วยงานรัฐต้องใช้ผ่านกลุ่มผู้ผลิตซึ่งเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระเช่น กระเป๋าสัมมนา ของที่ระลึก ผ้าปิดจมูก เสื้อยืด รวมทั้งการจัดจ้างให้ทำงานบริการ หรือการจ้างแรงงานแก่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เช่น การขุดลอกท่อ การตัดแต่งกิ่งไม้

มีมาตรการสนับสนุนการใช้สินค้าจากชุมชน สินค้าที่ผลิตในประเทศ เช่น ส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าไทยอาทิตย์ละ 3 วัน นำอาหารแปรรูปจากกลุ่มผู้ผลิตมาจัดเป็นอาหารว่างของส่วนราชการ และการคืนโอกาสในการประกอบอาชีพและพื้นที่ทำมาหากินให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากสำคัญ เช่น หาบเร่แผงลอย พื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง โดยปรับมาตรการจัดระเบียบให้สามารถปฏิบัติได้จริง และเร่งด่วน อีกทั้งการสนับสนุนคูปองเพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เช่น ผู้ค้าอาหารหาบเร่แผงลอย ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้าง และผู้ขับขีรถยนต์รับจ้างสาธารณะ สามารถนำคูปองไปซื้อน้ำมันและแก๊สหุงต้มในราคาที่ได้รับการสนับสนุน

2) มาตรการด้านสุขภาพและอื่นๆ

ยกตัวอย่างเช่น จัดบริการรถเมย์ และรถไฟฟรี สำหรับประชาชนทุกคน ลดการเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของเยาวชนเพื่อลดภาระของผู้ปกครอง แม้ผู้ปกครองไม่มีค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเทอมแล้ว แต่ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ลดดอกเบี้ยสถานธนาณูเคราะห์เพื่อลดภาระและช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนเช่น แจกอุปกรณ์ป้องกันไวรัสโคโรนาให้กับแรงงานที่ให้บริการสาธารณะและมีความเสี่ยงในการเป็นผู้รับเชื้อและแพร่เชื้อ เช่น ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้างและผู้ขับรถแท็กซี่ เป็นต้น

3) มาตรการสำหรับผู้ประกันตนภายใต้ การประกันสังคมมาตรา 39 และมาตรา 40

การลดเงินสมทบเข้าสู่กองทุนประกันสังคมให้แก่ผู้ประกันตนภายใต้มาตรา 39 และมาตรา 40 เช่นเดียวกับผู้ประกันตนในมาตรา 33 มีมาตรการสินเชื่อสำหรับผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 เช่นเดียวกับที่ให้กับผู้ประกอบการ และผู้ประกันตนตามมาตรา 33 การให้สิทธิประโยชน์กรณีชดเชยการขาดรายได้อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาและไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามจริง โดยไม่นับรวมกับสิทธิประโยชน์เดิมที่กำหนดให้ค่าชดเชยไว้ 30 วันต่อปี

2.2 ผลกระทบของโควิด 19 จากการทำงานในด้านต่างๆ

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมยกตัวอย่างเช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีการชะลอตัวของการส่งสินค้าและบริการทำให้ราคาสินค้ามีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ปัญหาทางการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการเรียนใหม่ให้เข้ากับช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัญหาของการทำงานที่เกิดขึ้นทั้งภาวะตงงาน การถูกเลิกจ้างงาน เป็นต้น

Paul Krugman นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ได้เปรียบเทียบโควิด 19 เป็นเหมือนกับอาการโคม่าของผู้ป่วยเพราะมาตรการที่ต้องใช้ในการกำจัดการแพร่ระบาดของโควิด 19 นั้นต้องทำให้เกิดการหยุดการทำงานในทางเศรษฐกิจและเมื่อเศรษฐกิจถูกหยุดชะงักก็จะแปลว่าปัญหาการว่างงานนั้นก็เกิดตามมา นั่นคือส่วนหนึ่งของผลกระทบจากโควิด 19 ทำให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ

โควิด 19 นั้นส่งผลต่อการทำงานเป็นอย่างมาก ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การจัดงานอีเว้นท์ และการแสดงคอนเสิร์ตต้องหยุดการจัดงานทันที ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านอาหาร ช่วงกลางวันและกลางคืน ธนาคารต้องงดการให้บริการเนื่องจากเป็นพื้นที่ปิดและมีการสัมผัสกันได้ง่ายทำให้ธุรกิจเหล่านั้นขาดรายได้แต่ยังคงมีรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง ทำให้หลายธุรกิจหรือองค์กรต้องปรับแผนการทำงานเพื่อป้องกันการระบาดในองค์กรและลดความเสี่ยงตามๆที่จะเกิดขึ้นได้ โดยในแต่ละองค์กรก็ต้องมีการควบคุมมาตรการในการทำงานและยังต้องมีมาตรการการเยียวยาลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 อีกด้วย

แรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบนั้นมีผลกระทบจากการทำงานที่ค่อนข้างเหมือนกัน โดยแยกเป็นทั้งหมด 2 ข้อใหญ่ คือ 2.2.1 ภาวะการมีงานทำ และการว่างงาน 2.2.2 นโยบายการทำงานรูปแบบใหม่ และ 2.2.3 การปรับตัวในภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19

จากมาตรการที่เข้มข้นขึ้นหลังจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งมีแนวโน้มการเพิ่มของผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงออกมาตรการมาเพื่อยับยั้งการระบาด การปฏิบัติตามมาตรการของรัฐบาล ต้องอาศัยกฎหมาย และความร่วมมือ ระเบียบ วินัยของประชาชนดังต่อไปนี้

2.2.1 วิฤตการว่างงานและภาวะการมีงานทำ

หลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งส่งผลให้เกิดการปิดเมือง (ล็อกดาวน์) ยกตัวอย่างเช่นการปิดพื้นที่สาธารณะทั่วประเทศ ปิดสนามบินในประเทศไทย ระงับการเดินทางข้ามจังหวัดและเกิดเคอร์ฟิวในช่วง 24.00 น. – 05.00 น. การปิดเมืองส่งผลให้มีคนตกงานและว่างงานไม่มีงานทำอย่างฉับพลันสูงถึงร้อยละ 16.8 ของกำลังแรงงาน (ไม่นับรวมกับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ) จากผลสำรวจของหน่วยงานทีดีอาร์ไอและสำนักงานสถิติ (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2563) ทำให้ทราบว่าช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมจะเห็นว่าทั่วประเทศไทยมีกำลังแรงงานที่มีอยู่ประมาณ 33.9 ล้านคน แต่เมื่อมีมาตรการปิดเมืองได้ส่งผลให้มีคนที่มีงานทำก่อนโควิดตกงานประมาณ 5.69 ล้านราย และกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงในการตกงานในช่วงเกิดการล็อกดาวน์มากที่สุดพบว่าเยาวชนกลุ่มเจน Z (อายุ 15-24 ปี) เป็นผู้มีความเสี่ยงในการตกงานมากที่สุด ส่วนคนวัยทำงานเจน Y (อายุ 25-39 ปี) และ เจน X (อายุ 40-55 ปี) กลับมีรายได้ที่ลดลงทำให้สวนทางกับภาระหนี้ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเก็บเงินสร้างตัวเอง ส่งผลให้การขยับสถานะทางสังคมเป็นไปได้ยากขึ้นรวมทั้งขยายความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินระหว่างชนชั้นให้กว้างยิ่งขึ้นไปอีก (พุทธิพันธ์ุ์ หิรัณยตระกูล, 2563)

การสร้างงานและส่งเสริมศักยภาพแรงงานในระยะยาวนั้นเราอาจกำหนดเป้าหมายของนโยบายแรงงานออกเป็น 3 เป้าหมาย ได้แก่

- 1) เยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดและมาตรการควบคุม
- 2) ฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจ
- 3) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนไปหลังโควิด

โดยมาตรการปัจจุบันของกรมแรงงาน (พุทธิพันธุ์ หิรัญยตระกูล, 2563) ในประเทศไทยนั้น ได้มุ่งเน้นที่เป้าหมายแรกและเป้าหมายที่สองเห็นได้จากที่รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเยียวยาแรงงาน ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบประกันสังคมที่ได้รับผลกระทบในช่วงแรกของการระบาด ไประดับหนึ่ง มาตรการอุดหนุนผู้ประกอบการเพื่อคงรักษาการจ้างงาน ผ่านการอนุมัติสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปแล้วและการลดหย่อนภาษีสำหรับการไม่เลิกจ้างของ กลุ่ม SMEs ถึงอย่างไรก็ตามมาตรการสร้างงานที่มีความมั่นคงจะเป็นสิ่งสำคัญในการเร่งฟื้นฟูกระตุ้นเศรษฐกิจที่สำคัญจะต้องประสบความสำเร็จตามผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมและยังคงมีหน่วยงานอื่นที่ยังคอยสนับสนุนงานให้แก่แรงงานทั้งในและนอกระบบ เช่น สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) รวมมือกับภาคเอกชนจัดการฝึกอบรมแรงงานอุตสาหกรรม 6, 000 คน มากกว่า 40 คอร์สด้านอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เพื่อเคลื่อนย้ายแรงงานที่ตกงานหรือมีโอกาที่จะตกงานในอุตสาหกรรมเก่ามายังอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ได้ทำการของงบประมาณกว่า 1.99 พันล้านบาท เพื่อเกิดการฝึกอบรมนักศึกษาจบใหม่ที่มีทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลไม่เพียงพอหรือไม่ตรงกับความต้องการของตลาด 50, 000 คน เป็นเวลา 3 เดือน และมีเงินให้ผู้เข้าร่วมโครงการ เดือนละ 10, 000 บาท ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกอบรมได้อย่างน้อย 2 ใน 4 หลักสูตร ได้แก่

- 1) การสร้างคอนเทนต์ออนไลน์
- 2) การจัดการข้อมูลเพื่อทำ Big Data
- 3) การตลาดออนไลน์
- 4) การค้าขายออนไลน์

หลังการฝึกอบรมจะมีการทำจับคู่หางานเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถได้คนที่มีทักษะตรงกับความต้องการโดยคาดว่าจะการจับคู่หางานนี้น่าจะทำภายใต้แพลตฟอร์ม “ไทยมีงานทำ” ในอนาคต โดยทั้งสองโครงการนี้มีจุดเด่นร่วมกันคือมีความชัดเจนว่าใครคือกลุ่มเป้าหมายอันได้แก่ กลุ่มแรงงานที่ถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีหรืออยู่ในกำลังการผลิตส่วนเกินและกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะว่างงานและยังเป็นการพัฒนาทักษะที่ยืดหยุ่นกับความต้องการของตลาดแรงงานหลังหมดโควิด 19 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

สำหรับสถานการณ์การมีงานทำนั้น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้เผยแพร่ข้อมูล “ภาวะการมีงานทำของประชากรไตรมาส 2 ในพ.ศ. 2563” ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าเสนอต่อประชาชนเพื่อต้องการนำเสนอผลกระทบการระบาดของโควิด 19 ที่มีต่อตลาดแรงงาน สรุปได้ว่าจำนวนประชากร

ในประเทศไทยมีจำนวนประมาณ 68 ล้านคน ในครึ่งปีแรก พ.ศ.2563 มีผู้อยู่ในวัยทำงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 56.8 ล้านคน และมีกำลังแรงงานจำนวน 38.17 ล้านคน ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ตลาดแรงงานมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ตลาดแรงงานได้รับผลกระทบทำให้การมีงานทำลดลง และเกิดความรุนแรงของผลกระทบเพิ่มขึ้นทำให้การมีงานลดลงถึง 71, 000 คน หลังจากเริ่มมีการระบาดของโควิด 19 มา 6 เดือนพบว่า มีผู้ว่างงานสูงขึ้นซึ่งปัญหาการว่างงานจะยังคงรุนแรงอยู่จนถึงปี 2564 ฉะนั้นปัญหาการว่างงานจะขึ้นกับนโยบายทางเศรษฐกิจและนโยบายความมั่นคงทางสุขภาพให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสุขภาพ เนื่องมาจากการระบาดของโควิด 19 มากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและเกิดการต่อเรือกรวมมายังตลาดแรงงานอาจจะทำให้พื้นที่ตัวได้ซาลงมากขึ้นเช่นกันแต่สิ่งที่น่ากังวลมากที่สุดคือผู้ที่มีงานประจำแต่ไม่ได้ทำงานซึ่งถือว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงตกงานมากที่สุดมีจำนวนถึง 2.52 ล้านคน ซึ่งต้องใช้นโยบายในการดูแลสถานประกอบการให้สามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจ ซึ่งถ้ารัฐบาลดำเนินการได้ดี ไม่มีการปิดกิจการหรือปรับลดคนงานจะทำให้คนไม่ได้ทำงานกับคนว่างงานลดลงแต่ก็คงเป็นไปได้ยากและผลกระทบการระบาดของโควิด 19 ยังก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงกว่าคือ มีแรงงานที่ทำงานอยู่ไม่ถึง 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์จนถึงน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เพิ่มสูงขึ้นถึง 14 ล้านคน แรงงานทำงานต่ำระดับเหล่านี้เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อรายได้ของแรงงานต้องลดลงเป็นอย่างมากเนื่องจากไม่สามารถทำงานได้เต็มที่

2.2.2 นโยบายและการทำงานรูปแบบใหม่

เป็นมาตรการที่มาจากกรมแรงงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ในช่วงโควิด 19 โดยแรงงานในระบบและนอกระบบมีการทำงานที่เห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงเกิดโควิด 19 มีทั้งหมด 4 แบบ ดังต่อไปนี้ (jobDB, 2563)

- 1) การทำงานจากที่บ้าน หรือ “Work from home” การทำงานที่บ้านเป็นหนึ่งในมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 เนื่องจากการจำกัดการติดต่อและการสัมผัสระหว่างคน ซึ่งช่วยลดอัตราการแพร่เชื้อโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ยังไม่มีวัคซีนและยารักษาโรคทำให้มีการประกาศใช้มาตรการนี้ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆหลังจากมีการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์ของการแพร่ระบาดโควิด 19 โดยอาจจะมีข้อกำหนดที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กรเช่น การผลัดเวรเพื่อเข้ามาทำงานที่ออฟฟิศ การทำงานจากที่บ้านได้ 3 วันต่อสัปดาห์หรือลูกจ้างคนไหนที่เดินทางโดยรถสาธารณะก็สามารถทำงานที่บ้านได้ แต่ในบางองค์กรที่ต้องมีการสัมผัสกับผู้คนคงไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์นี้ได้จึงทำได้แค่เพียงหยุดงานไปก่อนในช่วงเกิดโควิด 19 และทำตามการประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน

การหยุดงานแบบไม่จ่าย เป็นนโยบายที่มีการใช้ในหลากหลายองค์กรโดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางและการท่องเที่ยวเช่นงานบริการสายการบิน โรงแรมหรืองานในกลุ่มการบริการบุคคล โดยนโยบายการหยุดงานแบบไม่จ่ายเงินนั้นเป็นการอนุญาตให้ลูกจ้างนั้นลาพักแบบไม่รับเงินเดือนเป็นทางเลือกที่ลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 และลดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

อนุมัติให้มีการลาพักแต่ยังคงจ่ายเงินเดือนตามกำหนด เป็นนโยบายของธุรกิจร้านอาหารและสถานบันเทิงที่ต้องงดให้บริการตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด 19 แต่ในบางร้านยังสามารถเปิดให้บริการให้เพียง Take away และ Delivery เท่านั้น ทำให้หลายองค์กรนั้นได้มีนโยบายในการช่วยเหลือลูกจ้างที่ไม่ได้ทำงานได้ตามปกติด้วยการให้หยุดพักแต่สามารถรับค่าจ้างได้ ซึ่งในบางองค์กรอาจจะจ่ายให้กับลูกจ้างได้ถึง 100% หรืออาจได้เพียง 75% จากเงินเดือนที่ได้รับปกติ

นโยบายลดค่าเช่าพื้นที่ขายสินค้า เป็นนโยบายของห้างสรรพสินค้าและตลาดหลายแห่งได้ทำการลดค่าเช่าพื้นที่ในการขายสินค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในห้างสรรพสินค้าและตลาดเพราะในประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ต้องมีการสั่งปิดการขายสินค้าและบริการส่งผลให้มีลูกค้าน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดและมีรายรับน้อยลงแต่ยังคงมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น การลดค่าเช่าพื้นที่นั้นถึงจะเป็นนโยบายสั้นๆ แต่ถือว่าเป็นการซื้อใจของลูกค้าที่มาเช่าสถานที่ในห้างและตลาดทำให้ลูกค้ามาเช่าได้ในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นด้วย

2.2.3 การปรับตัวในภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2533) ได้พูดถึงการปรับตัว และพฤติกรรมไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างสิ่งแวดล้อมของชุมชนระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่าง เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ การกระบวนการจัดระเบียบทางสังคม (Socialization) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวของบุคคลและกลุ่มคนในชุมชน ซึ่งสามารถแยกเป็นสิ่งแวดล้อมต่างๆได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ 2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม และ 3) สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

1) สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เป็นสิ่งที่กำหนดในตัวบุคคล เช่นบุคลิกภาพ นิสัย ความเชื่อ แนวคิด และระบบที่เป็นเหตุเป็นผล ทำให้คนในชุมชนเมืองต่างจากคนในชุมชนชนบท เพราะมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่าย เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่อันตรายก็จะสามารถปรับตัวเขาได้อย่างง่าย และมีวิธีรับมืออยู่เสมอ

2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม บุคคลต้องการอยู่ร่วมกันในสังคม หากกลุ่มสังคมนั้นมีบทบาท และมีอิทธิพลต่อการปรับตัว และการสร้างพฤติกรรมของคนเช่นวิถีชีวิตในชุมชน สิ่งแวดล้อมกลุ่มครอบครัว เพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงานที่มีวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้สังคมนั้นเปลี่ยนแปลง

ไป หากเข้ามาอยู่ในเมืองการปรับตัวทางสังคมก็ต้องรวดเร็วมากขึ้น หากอยู่ในชนบทการใช้ชีวิตอาจจะช้าลง แต่ถ้าเกิดสถานการณ์ที่อันตราย คนในชุมชนเมือง ก็อาจจะมีวิธีรับมือที่แตกต่างในชนบทด้วยสภาพแวดล้อมต่างๆที่เป็นตัวกำหนดสังคมด้วย

3) สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การได้รับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาจจะต้องมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน การมีความรู้ทักษะในชีวิตจะเป็นการสร้างการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์นั้นได้ดียิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นชุมชนเมืองที่ต้องมีทักษะเพื่อพัฒนาตัวเองให้เก่งกว่าคู่แข่ง และให้มีรายได้ที่มากขึ้นตามที่ต้องการ ซึ่งแตกต่างกับชุมชนชนบท ที่ต้องการพัฒนาตัวเองเพื่อความอยู่รอด และการดำรงชีวิตมากกว่าการหารายได้

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยและเอกสารที่ได้การศึกษานี้จะเป็นงานวิจัยและบทความที่มีผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของอาชีพนักดนตรีและการจ้างงาน โดยมีประเด็นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น ดังนี้

2.3.1 การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนักดนตรีกับคุณภาพชีวิตและการจ้างงานของนักดนตรี

2.3.2 แร่งงานนอกระบบกับสภาพการจ้างงาน

2.3.3 ผลกระทบของโควิดต่อการจ้างงาน

2.3.4 มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19

โดยงานวิจัยทั้ง 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนักดนตรีกับคุณภาพชีวิตและการจ้างงานของนักดนตรี

จากงานบรรยายของอานันท์ นาคนคง (2563) เรื่อง “ปรากฏการณ์ด้านดนตรีและผลกระทบในสังคมดนตรีของไทยจากวิกฤตการณ์ โควิด 19” ผลพบว่าในด้านบริบทสังคมอาชีพนักดนตรีและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงเกิดการตงงานกระทันหัน สถานบันเทิงยามค่าคีน ผับ บาร์ ร้านอาหารเกิดการเลิกจ้างงานกระทันหันเช่นกันเพราะทางสถานบันเทิงก็ต้องปิดกิจการชั่วคราวตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ทำให้นักดนตรีนั้นเสียรายได้หลักจากการทำงานกับนักดนตรีที่มีสังกัดที่ตงงานเพราะคนจัดงานกลัวว่าหากต้องจัดงานต่อไปก็เสี่ยงในการที่จะไม่มีผู้ชมหรือผู้ฟังดนตรีไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ในช่งนี้ การดูคอนเสิร์ตของบุคคลนั้นก็เปลี่ยนไปตามสถานการณ์โควิด 19 ที่เกิดขึ้นทำให้คนดูคอนเสิร์ตไม่สามารถออกไปชมคอนเสิร์ตข้างนอกได้แต่มีการใช้สื่อออนไลน์มาทดแทนในช่งเกิดสถานการณ์โควิด 19 แต่การจัดคอนเสิร์ตออนไลน์ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นทำให้นักดนตรีไม่ได้มีรายได้ที่แน่นอนในทุกคนหรือแม้แต่การจัดงานประกวดดนตรี การแข่งขันร้องเพลงก็ต้องถูกระงับไปเพราะงานต้องจัดในพื้นที่สาธารณะไม่สามารถจัดงานในรูปแบบอื่นๆได้ สำหรับนักดนตรีอิสระที่ไม่มี

สังกัดหรือนักดนตรีเปิดหมวกก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 โดยตรงเนื่องจากจัดเป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่มีความมั่นคงหรือสวัสดิการที่แน่ชัดอยู่แล้วทำให้ช่วงเกิดโควิด 19 ทำให้ชีวิตนักดนตรีนั้นมีความยากลำบากต้องมีการปรับตัวให้อยู่รอดในช่วงนี้ไปได้

จากงานวิจัยของทยากร สุวรรณภูมิ (2563) เรื่อง “ผลกระทบโควิด19 ต่ออาชีพนักดนตรีกลางคืนในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง” พบว่า นักดนตรีกลางคืนอาชีพที่มีอัตราความเสี่ยงและแนวโน้มการถูกเลิกจ้างงานอย่างง่าย และเป็นอาชีพที่ไม่มีองค์กรได้ในประเทศมีส่วนช่วยเหลือ หรือสามารถรับสิทธิพิเศษต่างๆได้ และรายได้ของนักดนตรีก็ขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจ เช่นร้านอาหารหรือจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งมีความไม่แน่นอน อาชีพนักดนตรีกลางคืน เป็นอาชีพที่มีหนทางยากลำบากสำหรับคนที่อยากจะเป็นนักดนตรีอาชีพ นักดนตรีกลางคืนคือใบเบิกทางที่สามารถหาเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ ทำให้ชีวิตของนักดนตรีกลางคืน เป็นอาชีพที่ไม่แน่นอน ในด้านการจ้างงาน เพราะการจ้างงานจะเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัว และมีการแข่งขันสูงขึ้น ในทุกๆวัน ในการเป็นดนตรีกลางคืนเพียงแค่คุณมีประสบการณ์ในด้านดนตรีก็สามารถเล่นดนตรีได้ และดีการตัดราคา เป็นสัปดาห์เสนอราคาต่ำกว่ามาตรฐานของการจ้างงานดนตรี เพื่อให้หวังของตัวเองนั้นได้งานมากขึ้น หรือได้รับความสนใจเพราะราคาที่ถูกลง ซึ่งร้านอาหารหรือผับบาร์ และในปัจจุบันก็มักจะสนใจวงดนตรีที่มีราคาถูกและเล่นพอใช้ได้เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายภายในร้านอีกด้วย นักดนตรีก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องการรายได้เพื่อบำรุงชีวิต และเลี้ยงดูครอบครัว และเป็นต้นทุนของการทำงานดนตรีกลางคืน เช่นการซื้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายรวมถึงเครื่องสำอาง ที่ต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการทำงาน และต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อให้ได้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพสูง หรืออุปกรณ์ในการซ่อมแซมเครื่องดนตรีเพื่อใช้ในการทำงาน ทำให้ทราบว่าการเป็นนักดนตรีกลางคืนมีความไม่แน่นอนในการจ้างงาน รายได้และต้นทุนในการประกอบอาชีพ ที่นักดนตรีร้องกลางคืนต้องเจอในช่วงสถานการณ์โควิด 19

จากงานของ ชีระพงษ์ ทศวัฒน์ และปิยะกมล มหิวรรณ (2564) เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2019 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางสังคม และส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก และทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสุขภาพจิต และเริ่มพบมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางทางสังคมหรือผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ต้องเกิดการพัฒนาในด้านคุณภาพชีวิตและให้ความช่วยเหลือตามสภาพความเดือดร้อน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ และเปิดรับการให้คำปรึกษา จากเจ้าหน้าที่เพื่อลดปัญหาความเครียดรวมทั้งการจัดการประชุมมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอยู่เสมอ และต้องพัฒนาด้านพฤติกรรมใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นมาตรฐานการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่หลังเกิด โควิด19 คือต้องมีการปฏิบัติตามข้อแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ โควิด 19 เช่น

การปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต การอยู่ร่วมกับคนในสังคม การทำงานรูปแบบใหม่ เพื่อสามารถให้คนในสังคมนั้นอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย

งานวิจัยของสมพร ปานยินดี (2550) เกี่ยวกับวิถีชีวิตนักดนตรีตาบอดในสังคมไทย : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักดนตรีตาบอดส่วนใหญ่มีครอบครัวและผ่านการแต่งงานแบบคนปกติการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ใกล้เคียงกับคนปกติทั่วไป ส่วนใหญ่นอกจากจะเป็นนักดนตรีนั้นจะมีอาชีพเสริมคือการค้าขายเพื่อหารายได้อีกหนึ่งช่องทาง เช่นขายขนม ขายดอกไม้หรือพวงมาลัย ส่วนรูปแบบการทำงานจะเป็นการทำงานตามการจ้างงานของนายจ้างที่สนใจและเห็นถึงศักยภาพของการทำงาน มีบางครั้งที่ไปเล่นตามริมถนนหรือใกล้กับสถานที่ที่มีผู้คนพลุกพล่านเช่นตามตลาดนัด สถานีรถไฟ ลานกิจกรรม เป็นต้น กลยุทธ์ในการแสดงของนักดนตรีตาบอดนั้นคือการเลือกเพลงให้ตรงกับกลุ่มผู้ฟังหรือสถานที่ที่ได้เดินทางไปเล่นและสามารถให้ผู้ฟังขอเพลงได้ ส่วนรายได้จะแบ่งเท่ากัน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับนักดนตรีคือ สภาพเศรษฐกิจที่ไม่อำนวยในช่วงนั้น การแย่งวงกระชั้นกัน ผู้ไม่ประสงค์ดีและเจ้าหน้าที่เทศกิจ

2.3.2 แรงงานนอกระบบกับสภาพการจ้างงาน

จากงานวิจัยของตะวัน วรรณรัตน์ (2557) เรื่อง “การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่าในช่วงแรกนั้นยังไม่พบการใช้คำว่าแรงงานนอกระบบในการศึกษาในงาน โดยคำว่าแรงงานนอกระบบนั้นเพิ่งจะมาเริ่มปรากฏขึ้นและมีการใช้ในปี พ.ศ.2540 โดยอยู่ในความคุ้มครองให้กับผู้ที่ทำงานในเศรษฐกิจนอกระบบ แม้ในปัจจุบันคำว่าแรงงานนอกระบบจะถูกใช้อย่างแพร่หลายแต่ความหมายที่แท้จริงนั้นคือแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและไม่มีหลักประกันจากการทำงานไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายประกันทางสังคม สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบในปี พ.ศ.2557 นั้นพบว่าการศึกษาข้อมูลทั่วไปนั้นโดยเฉพาะเรื่องอายุ การศึกษา รายได้ การทำงานและสุขภาพ ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น มีชั่วโมงการทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมงขึ้นไปและรายได้ที่ได้จากการทำงานนั้นไม่ได้แตกต่างจากค่าจ้างขั้นต่ำที่ควรจะได้ (ค่าจ้างขั้นต่ำยึดตามปี พ.ศ. 2550 จำนวน 300 บาท/วัน) และผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบจะเป็นการทำงานเฉพาะกลุ่มคือผู้ที่รับงานไปทำที่บ้าน ผู้ที่ทำงานอาชีพด้านบริการเช่น ร้านอาหาร คนขับรถแท็กซี่ เป็นต้น

จากงานวิจัยของศุภนัยกสิกรไทย (2548) เรื่อง “สิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบ” ผลการศึกษาพบว่าแรงงานนอกระบบถือว่าเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในประเทศไทย แต่กำลังแรงงานนอกระบบยังไม่ได้รับการดูแลด้านการคุ้มครองสวัสดิการและการประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่จะรองรับสิทธิให้กับแรงงานนอกระบบในการได้รับสวัสดิการเหมือนกับ

แรงงานในระบบประกอบด้วยแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีสภาพการจ้างงานที่ไม่แน่นอน สภาพแวดล้อมการทำงานไม่สะดวกต่อการติดต่อสื่อสารกับนายจ้างหรือหน่วยงานที่ทำงาน แรงงานนอกระบบจึงต้องเจอกับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาสุขภาพ นอกจากนั้นยังอาจจะต้องทำงานที่ไม่มีความปลอดภัยไม่มีรายได้ที่แน่นอนและคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 แรงงานนอกระบบต้องประสบกับอุบัติเหตุมากถึง 2.9 ล้านคน โดยอุบัติเหตุหรืออาการป่วยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับแรงงานนอกระบบคือการถูกของมีคมบาด เกิดความเครียดสะสม โดยแรงงานนอกระบบเหล่านี้จะต้องช่วยเหลือตัวเองในด้านค่ารักษาพยาบาลเมื่อได้รับอุบัติเหตุหรือป่วยเองโดยตรงและจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นแรงงานนอกระบบไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม ยกเว้นแรงงานนอกระบบที่ได้ทำการทำประกันสังคมมาตรา 40 ส่งผลให้แรงงานนอกระบบนั้นหากไม่มีการทำประกันสังคมนั้นจะต้องจ่ายค่ารักษาด้วยตนเองไม่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เหมือนแรงงานในระบบ ซึ่งถือว่าเป็นข้อเสียเปรียบของแรงงานนอกระบบที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี

จากบทความของ bright today (2563) เรื่อง “ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 และปัญหาการมีงานทำและการว่างงานของแรงงานภาคบริการ” ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลให้มีจำนวนผู้มีงานทำในภาคบริการลดลงและผลกระทบนั้นได้เกิดความความรุนแรงมากขึ้นโดยเห็นได้ชัดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่การแพร่ระบาดของโควิด 19 กำลังมีผู้ติดเชื้อในประเทศไทยแล้วและประกอบกับมาตรการล็อกดาวน์จากภาครัฐ ส่งผลให้ตั้งแต่เดือนเมษายนไม่มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามายังประเทศไทยและกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งภาคการผลิตและบริการต่าง ๆ ก็ต้องหยุดชะงักลงไปด้วย หากพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการจ้างงานในภาคบริการซึ่งเริ่มเห็นได้ชัดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ช่วงต้นปีที่ผ่านมามีการพบผู้ป่วยคนไทยคนแรก ทำให้รัฐบาลจึงได้เริ่มใช้มาตรการป้องกันการระบาดของโควิด 19 เช่น มาตรการปิดห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิง ตลาด จนไปถึงประกาศใช้การจำกัดการเข้าออกประเทศทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังส่งผลต่อการลดลงของแรงงานตามสาขาในภาคบริการเช่น สาขาการก่อสร้างและการบริการก่อสร้าง สาขาขนส่งและสถานที่จัดเก็บสินค้า สาขาบริการทางการเงินและประกันภัย สาขาบริการทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาบริการงานบริหารต่างๆ ช่วงก่อนเกิดโควิด 19 อัตราการเติบโตของ GDP ในภาคบริการนั้นน้อยลงทำให้จำนวนมีผู้ว่างงานช่วงเดือนมกราคมในภาคบริการมากถึง 169, 625 คน เมื่อเกิดวิกฤตโควิด 19 ส่งผลให้จำนวนผู้ว่างงานในภาคบริการสูงขึ้นเฉลี่ย 400, 000 คน หรือเพิ่มสูงขึ้น 2 เท่า เมื่อเทียบกับช่วงสภาวะปกติและอาจส่งผลให้ภาคบริการมีจำนวนแรงงานตกงานสูงเกิน 1, 000, 000 คน ถึงแม้ว่าภาคบริการจะฟื้นตัวอย่างรวดเร็วในช่วงคลายล็อกดาวน์และจะเข้าสู่ภาวะปกติในพ.ศ. 2565 แต่จำนวนแรงงานที่ตกงานเพิ่มขึ้นนั้น อาจจะยังไม่เข้าใจใกล้เคียงกับตัวเลขก่อนการระบาดของโควิด 19 ซึ่งหมายถึงตลาดแรงงานจะเข้าสู่ภาวะปกติได้นั้นอาจจะต้องใช้เวลามากกว่า 3 ปี

2.3.3 ผลกระทบของโควิดต่อการจ้างงาน

อาชีพบริการจัดส่งอาหารเดลิเวอรีแรงงานนอกระบบในอาชีพบริการจัดส่งอาหารเดลิเวอรีแพลตฟอร์มบริการจัดส่งอาหารไปยังที่พัก (Food Delivery) ถือว่าเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับผลกระทบจากโรคไวรัสโคโรนา 2019 แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดส่งอาหารไปยังที่พักหรือผู้ขับรถส่งอาหารซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างร้านอาหารกับผู้บริโภคถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างมากและยังไม่มีมาตรการที่มาดูแลหรือมีส่วนช่วยเหลือโดยตรงนี้อาจจะทำให้เกิดผลกระทบที่ได้รับจากการทำงานในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการ ประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร (Food Delivery) ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากการวิจัยมาอธิบายโดยทำการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์การศึกษาได้ดังนี้ ประเด็นแรกสภาพการทำงานของผู้ส่งอาหารในสภาวะการเกิดไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า โดยภาพรวมนั้นผู้ส่งอาหารสามารถทำงานอยู่ในระดับปานกลางกล่าวคือเนื่องจากทางบริษัทมีมาตรการที่ช่วยเหลือผู้สนับสนุนที่เพียงพอเช่น มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับอาหารเว้น ระยะห่าง หรือแจกหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือให้ผู้ขับรถส่งอาหาร และให้ผู้ขับรถส่งอาหารทุกคนวัดไข้ทุกวันและแนะนำให้พบแพทย์ทันทีหากรู้สึกร่างกายของตนเองนั้นไม่สบาย (Grab, 2563); (Foodpanda, 2020) ถือได้ว่าไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งอาหาร ทั้งนี้ได้มีงานวิจัยของ Van Doremalen et al. ที่ได้มีการรายงานเกี่ยวกับละอองและการลอยตัวของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งพบได้ว่าเชื้อไวรัสดังกล่าวสามารถลอยตัวได้เป็นเวลาหลายชั่วโมงและอยู่บนพื้นผิวของวัตถุได้นาน ดังนั้นประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีมาตรการในป้องกันเพื่อเป็นการลด การแพร่เชื้อ จะเห็นได้ว่าทางบริษัทของผู้ส่งอาหารถือได้ว่าการปฏิบัติเพื่อเป็นการลด การติดเชื้อ (Van Doremalen et al., 2020) เมื่อสอบถามในเรื่องรายได้ของผู้ส่งอาหารขณะที่เกิดการแพร่ระบาดพบว่าอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้เมื่อสอบถามถึงจำนวนผู้ขับรถส่งอาหารในขณะเกิดการแพร่ระบาดพบได้ว่ามีจำนวนที่มากขึ้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจ เกิดขึ้นเนื่องจากจำนวนผู้ส่งอาหารมีจำนวนที่เท่าเดิมแต่จำนวนผู้ส่งอาหารมีมากขึ้นส่งผลให้ไม่ เกิดรายได้เท่าที่ควรจะเป็นจากสภาพปกติ โดยถือได้ว่าไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ SME Startup ที่มีการรายงานถึงการส่งอาหารเดลิเวอรี “อาชีพคิวทองยุคโควิด 19 ชัยยังงให้โกย รายได้งาม” โดยเป็นการสอบถามพนักงานส่งอาหารเดลิเวอรี 3 คนโดยให้ความเห็นตรงกันว่า ในช่วงระบาดโควิด - 19 มีรายได้ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยทางด้านระยะเวลาของการสัมภาษณ์อาจ ส่งผลให้ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันออกไป (SME Startup, 2563) ส่วนในเรื่องความวิตกกังวลหลังสถานการณ์ที่ผู้ส่งอาหารในสภาวะการเกิดโควิด 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความกังวลในเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน สถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมได้ถูกปิดกิจการจาก ผลกระทบการเกิดโรคระบาด พร้อมทั้งผู้คนไม่กล้าใช้จ่ายในช่วงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยหลายฉบับที่พบว่าการแพร่ระบาด

ของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อ ความไม่แน่นอนในทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าลงทุน (Scott R. Baker et al., 2020) และ แนวโน้มของเศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัวเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจถดถอยไปด้วย (Baldwin, R. & Tomiura, E., 2020)

ในงานวิจัยของอาริยา สุขโต (2563) เกี่ยวกับด้านอุตสาหกรรมการบินสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายมิติ ทั้งในเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคบริการ โดยหนึ่งในภาคบริการที่ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็วและได้รับความรุนแรงคือ ภาคอุตสาหกรรมการบินที่ได้ผลกระทบในทุกส่วนของอุตสาหกรรมการบินยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบยังเกิดการระงับเที่ยวบิน การจำกัดเส้นทางการบิน การยกเลิกสายการบิน เป็นต้น การที่รัฐบาลมีมาตรการในการควบคุมการเดินทางของผู้โดยสาร ทุกอย่างล้วนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงและการรับมือที่สำคัญ การระบาดของโควิด 19 เป็นเรื่องที่มีความกังวลอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการบินและแสดงถึงความยากลำบากสำหรับธุรกิจสนามบินในแง่ของปริมาณการจราจรของเครื่องบิน รายได้ การเชื่อมต่อและข้อกำหนดที่เกิดขึ้น การปกป้องสุขภาพและสวัสดิการของนักเดินทางพนักงานและประชาชนรวมถึงการลดโอกาสในการแพร่กระจายโรคติดต่อ การสูญเสียผู้โดยสารและการขนส่งสินค้า การสูญเสียรายได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของสนามบินในการกู้เงินทุนและต้นทุนการดำเนินงานและการสูญเสียการให้บริการจากการยกเลิกเที่ยวบินล้วนสร้างภัยคุกคามต่อการดำเนินงานของสนามบิน (ACI Advisory-Bulletin, 2020) สายการบินยังคงมีบทบาทสำคัญต่อไปในปัจจุบันด้วยการขนส่งสิ่งของที่จำเป็นรวมถึงเวชภัณฑ์และการส่งกลับของคนหลายพันคนที่ติดอยู่ทั่วโลกโดยข้อจำกัด การเดินทาง และหลังจากมีการระบาดของโควิด 19 รัฐบาลแต่ละประเทศจะต้องใช้สายการบินเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจเชื่อมต่อศูนย์กลางการผลิตและสนับสนุนการท่องเที่ยว นั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมจึงต้องลงมือแก้ไขปัญหานี้และเร่งด่วนก่อนที่จะสายเกินไป (Clifford, 2020) Majdouline Mhalla อธิบายว่าโควิด 19 กำลังเกิดเพิ่มขึ้นทุกวันและเป็นปัญหาที่แท้จริงสำหรับประชาชนรัฐบาลและธุรกิจทั่วโลก ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกโดยมุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมหลักสองอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำมันและอุตสาหกรรมการบิน โควิด 19 ได้แสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจโลก ทำให้นักวิเคราะห์หลายคนประเมินว่าอาจจะเกิดผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจทั้งทางประเทศจีนและเศรษฐกิจโลก ผลกระทบจากไวรัสไม่เพียงแต่อยู่ในจำนวนผู้ป่วยเท่านั้น โควิด 19 จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเดินทางทางอากาศและอุตสาหกรรมการบินในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อการปรับเปลี่ยนและวางแผนให้ธุรกิจสามารถกลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว โดยเฉพาะพฤติกรรมของคนที่จะต้องเปลี่ยนไป ซึ่งบางอย่างกลายเป็น New Normal หรือความปกติใหม่ที่เรากำลังเจอคือ Work From Home, ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทำงานและใช้ชีวิตมากขึ้นด้วยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Physical Distancing), เรียนออนไลน์ในช่วงวิกฤติ COVID-19, การวางแผนปรับตัวในธุรกิจทั้งใน

ระยะสั้นและระยะยาว โควิด 19 กำลังส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบินและความต้องการขนส่งสินค้าทางอากาศแรงงานในสนามบินและรายได้เข้าเข้าทำให้เกิดปัญหาในด้านค่าความเสียหายและสร้างความเสียหายให้กับภาคธุรกิจและแรงงานในแต่ส่วนและสายการบินต้องวางแผนและดำเนินการปรับตัวสายการบินให้รอดพ้นจากผลกระทบของโควิด 19 แต่ทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของการบริหารงานในการรับมือกับความเสียหายที่ต้องเจอ ทำให้หลายสายการบินต้องแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนเช่นการปลดพนักงาน การลดขนาดองค์กร การปรับตัวเพื่อรองรับกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ต้องยังคงมีการหารายได้เพื่อความอยู่รอดขององค์กรคือการปรับทิศทางทางการลงทุนหรือการแปลงผลิตภัณฑ์สร้างคู่ค้าทางธุรกิจที่เน้นการสนับสนุนและการลงทุนร่วมกันเพื่อให้เกิดการอยู่รอดขององค์กรในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด 19 คือวิธีการในการผ่านพ้นกับสภาวะของภัยคุกคาม ซึ่งตอนนี้ทั่วโลกต้องปิดประเทศและจำกัดการเดินทางภายในประเทศเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังต่อการระบาดของโควิด 19 ที่ ยังไม่รู้ว่าในอนาคตจะสามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ ดังนั้นการยกเลิกเที่ยวบินเกือบทั้งหมดเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัสได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินทั่วโลก ฉะนั้นการวางแผนและกำหนดทิศทางในการรับมือต่อภัยคุกคามจึงเป็นสิ่งที่องค์กรหรือภาคอุตสาหกรรมการบินและการบริการต้องให้ความสำคัญ ฉะนั้นความไม่แน่นอนในการดำเนินงานการบินนั้นจึงเป็นผลกระทบที่เป็นปัญหาทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากงานวิจัยของสรริกา นนทะสร (2550) เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจ้างงาน” ผลการศึกษาพบว่าค่าจ้างเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างงานมากที่สุดรองลงมาคือสถานะทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจถ้าค่าจ้างเริ่มมีการปรับสูงขึ้นผู้ประกอบการก็จะลดการจ้างงานลงแสดงให้เห็นว่าหากเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้นดีจะส่งผลให้มีการเจริญเติบโตและเพิ่มการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกด้วย ส่วนภาครัฐและภาคเอกชนควรมีพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพแรงงานเพื่อยกระดับแรงงานให้สูงขึ้นจะทำให้ผู้ประกอบการได้รับกำไรมากขึ้นทำให้มีกำลังในการรับลูกจ้างแรงงานได้มากขึ้นและควรส่งเสริมด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีและด้านสาธารณสุขให้มากขึ้นเพราะการศึกษาและสาธารณสุขนั้นมีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของประเทศไทยรวมทั้งคุณภาพชีวิตของแรงงานด้วย

จากงานวิจัยของฉลองรัฐ เณอมาลัยชลมารค (2564) เกี่ยวกับการปรับตัวของวงการภาพยนตร์นานาชาติในยุคโรคระบาดโควิด 19 นั้น พบว่า วงการภาพยนตร์นานาชาติได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้การทำงานในสายอาชีพภาพยนตร์ขาดรายได้และขาดการจ้างงานของทีมภาพยนตร์ โดนมมาตรการของหน่วยงานที่ต้องการให้เกิดการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค แต่กับส่งผลกระทบต่อวิถีการใช้ชีวิตการทำงานที่แตกต่างจากเดิมคือมีรูปแบบรวมกลุ่มกันต้องเกิดการห่างกันเพื่อไม่ให้มีคนติดเชื้อ ซึ่งเป็น

มาตรการที่ใช้ร่วมกันทั่วโลก และสิ่งที่เกิดขึ้นในส่วนของผลกระทบของวงการภาพยนตร์คือ โรงภาพยนตร์ก็ถูกระงับการใช้บริการมาเป็นเวลานานถึง 2 ปี หรือการปิดกิจการถาวร ทำให้ต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและหาทางออกให้กับคนวงการภาพยนตร์ เช่นการขออนุญาตเปิดเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์แบบเว้นระยะห่าง การปรับเปลี่ยนช่องทางการรับชมภาพยนตร์ กองถ่ายภาพยนตร์ต้องอยู่ภายใต้มาตรการการควบคุมและกำกับของรัฐ ลดจำนวนบุคคลในการทำงานให้เหลือน้อยลงเพื่อลดการสัมผัสและการแพร่เชื้อ และในอนาคตการปรับตัวครั้งนี้อาจจะเกิดผลกระทบครั้งใหญ่ในวงการภาพยนตร์เพราะไม่อาจทราบได้ว่าโควิด 19 จะจบเมื่อไหร่หรือจะเกิดโรคระบาดใหม่ขึ้นมาอีก ทำให้วงการภาพยนตร์อาจไม่ได้รับการดูแลได้ดีเท่าที่ควรและในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานช่วยเหลือและสนับสนุนวงการภาพยนตร์

งานวิจัยของ รุ่งเรือง ทองศรี (2564) เรื่องการแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาตินั้นลดน้อยลง เกิดผลกระทบทางด้านอุตสาหกรรมด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยทำให้ไม่มีรายได้ที่เข้ามาในประเทศไทย จากเดิมก่อนจะเกิดโควิด 19 ในปี พ.ศ.2553 - พ.ศ. 2562 การจ้างงานของคนในสายงานท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวน 3, 931, 599 คนของการจ้างงานการท่องเที่ยวรวมทั้งประเทศ และหลังจากปี พ.ศ.2563 มีจำนวนการจ้างงานของสายงานท่องเที่ยวมียอดสูงขึ้นไปถึง 4, 416, 075 คน ที่มียอดจำนวนการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นเพราะจำนวนเด็กจบใหม่มีมากขึ้นและต้องเปิดรับเพื่อเตรียมตัวการเปิดประเทศในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2564 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ทำให้ต้องเตรียมความพร้อมในการท่องเที่ยวและการเปิดรับชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นด้วยเพราะเหตุผลที่ว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 3 ในอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ แต่ผลกระทบกลับเกิดในด้านอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจเพราะจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลงการซื้อขายภายในประเทศไทยจึงไม่มีรายได้เข้ามา ทำให้ต้องเกิดการปรับตัวเช่น การสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของประเทศไทย การร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาล การสนับสนุนการท่องเที่ยวและให้ความสำคัญแก่การบริการรวมทั้งการจัดจ้างงานในสายอาชีพการท่องเที่ยว เช่นพนักงานโรงแรม ไกด์ พนักงานเรือแพ โฮมสเตย์ วิถีชุมชน เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มีความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้มากที่สุด

2.3.4 มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19

วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2563 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019

ซึ่งให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป โดยมีข้อกำหนดสำคัญของ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนหลักๆ มีดังนี้

- 1) ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคสสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด
- 2) ห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือมั่วสุมกัน
- 3) ห้ามเสนอข่าว หรือทำให้แพร่หลาย ในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ที่มีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร
- 4) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทาง
- 5) ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไป หรืออยู่ในสถานที่ใดๆ
- 6) ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัย

ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น จึงมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19 (ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 , 2563) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติได้ออกมาตรการ เพื่อลดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 รัฐบาลออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง เพื่อให้การบริหารจัดการกับการระบาดของโรคโควิด 19 ทำได้คล่องตัวยิ่งขึ้น ส่วนมาตรการ 6 ด้านที่เป็นมติเห็นชอบในการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้แก่

1) มาตรการด้านสาธารณสุข

ป้องกันและสกัดกั้นการนำเชื้อเข้าสู่ประเทศไทย คือกำหนดให้ชาวต่างชาติที่เดินทางจากประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ เขตติดโรคติดต่ออันตราย (4 ประเทศ + 2 เขตปกครองพิเศษ) ขาเข้าต้องมีใบรับรองแพทย์อายุไม่เกิน 3 วันต้องมีประกันสุขภาพ ยินยอมใช้ Application ติดตามของรัฐ มาตรการนี้ใช้กับการเข้าเมืองทุกทาง ทั้งทางบก-น้ำ-อากาศ และใช้มาตรการกักกันของรัฐไว้สังเกตอาการ 14 วัน กำหนดให้ชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากประเทศที่เป็นพื้นที่ระบาดต่อเนื่อง (ยังไม่ประกาศเป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย) ขาเข้าต้องมีใบรับรองแพทย์อายุไม่เกิน 3 วัน ต้องมีประกันสุขภาพ มีที่พำนักที่สามารถติดต่อได้ในประเทศไทย ยินยอมใช้ Application ติดตามของรัฐ มาตรการนี้ใช้กับการเข้าเมืองทุกทาง ทั้งทางบก-น้ำ-อากาศ และใช้มาตรการกักกันของรัฐไว้สังเกตอาการ 14 วัน ห้ามข้าราชการ พนักงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ เดินทางไปต่างประเทศ ยกเว้นมีเหตุจำเป็น และเตือนประชาชนให้งดการเดินทางไปในประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่เขตติดโรคติดต่ออันตราย และพื้นที่ระบาดต่อเนื่อง พัฒนาระบบและกลไกการกักกันผู้ที่เป็นหรือผู้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดต่ออันตราย ณ ที่พำนัก ตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ให้มีการกำหนดให้ชาวต่างประเทศ รวมทั้งคนไทยที่เดินทางมาจากต่างประเทศให้มีการใช้แอปพลิเคชันติดตามตัว จัดหาและเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็น ในปริมาณที่เพียงพอสำหรับรับมือระยะ 3 ได้แก่ สถานพยาบาล เตียง หมอ พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ อาสาสมัคร ยา เวชภัณฑ์ เครื่องมือ และ

ชุดป้องกันโรคและแนะนำให้คนไทยที่พำนักอาศัยในต่างประเทศชะลอการเดินทางกลับประเทศไทย จนกว่าสถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศจะดีขึ้น

2) มาตรการด้านเวชภัณฑ์ป้องกัน

เร่งผลิตในประเทศและจัดหาจากต่างประเทศให้เพียงพอกับความต้องการ เร่งผลิตหน้ากากอนามัย หน้ากากอนามัยผ้า เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการป้องกัน เจลแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปใช้หน้ากากผ้าเมื่อเดินทางเข้าสถานที่ชุมนุม/ชุมชน และเร่งผลิตหน้ากากผ้าให้เพียงพอ นำหน้ากากอนามัยของกลางที่ยึดได้ส่งศูนย์ฯ เพื่อกระจายต่อไป สํารวจความต้องการของเวชภัณฑ์ที่จำเป็น อาทิ ชุดป้องกันสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ (PPE) หน้ากากอนามัยแบบ N95 และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น และประสานกับต่างประเทศในการจัดหาเพิ่มเติมให้เพียงพอตรวจสอบการขายของออนไลน์ การกักตุน และการระบายของสินค้า

3) มาตรการด้านข้อมูล

การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐบาลมาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข เป็นการแถลงเฉพาะด้านข้อมูลทางการแพทย์ การสาธารณสุขศูนย์ข้อมูลโควิด 19 เป็นการแถลงภาพรวมในทุกด้านที่เกี่ยวข้อง

4) มาตรการด้านต่างประเทศ

การจัดตั้งทีมงานเพื่อดูแลคนไทยในต่างประเทศ ให้กระทรวงการต่างประเทศ ใช้ประโยชน์จาก Team Thailand ในต่างประเทศ เพื่อเป็นทีมเฉพาะกิจดูแลคนไทยในต่างประเทศ โดยมีท่านทูตเป็นหัวหน้าทีม

5) มาตรการด้านป้องกัน ลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การปิดสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้น สถานที่ซึ่งผู้คนมาร่วมเป็นกิจกรรมเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันอาจแพร่เชื้อได้ง่าย แม้จะป้องกันแล้ว และยังมีทางเลือกอื่นทดแทนการชุมนุม ได้แก่ มหาวิทยาลัย โรงเรียนนานาชาติ สถาบันกวดวิชา และทุกสถาบัน ให้ปิดชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 63 และให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด สถานที่ซึ่งผู้คนไม่ได้มาชุมนุมเป็นกิจกรรม แต่มาเพื่อทำกิจกรรมที่มีการเบียดเสียดใกล้ชิด และเสี่ยงต่อการแพร่เชื้อง่ายทางปาก สัมผัสถูกเนื้อถูกตัวหรือใช้สิ่งของร่วมกันง่าย กำหนดให้ปิดชั่วคราว จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย สำหรับสนามมวย สนามกีฬา สนามม้า ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลปิดชั่วคราว สำหรับ ผับ สถานบันเทิง สถานบริการ นวดแผนโบราณ และโรงแรมสรรพในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล งดการจัดกิจกรรมรวมคนจำนวนมากที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่ระบาดของโรค เช่น จัดคอนเสิร์ต การจัดงานแสดงสินค้าต่าง ๆ กิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรม และกีฬา โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วย โดยเพิ่มมาตรการป้องกันสำหรับพื้นที่/สถานที่ที่ยังต้องเปิด

ลดความเสี่ยงของการแพร่เชื้อในสถานที่ที่มีประชาชนใช้บริการจำนวนมาก ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ตลาด สถานที่ราชการ และรัฐวิสาหกิจ โดยดำเนินการตามมาตรการป้องกันที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดร้านค้า ร้านอาหาร ให้มีมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อ เช่น การทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัส การคัดกรองอุณหภูมิ การใช้หน้ากากอนามัย รวมทั้งลดความแออัด ลดความแออัดในการเดินทาง เพื่อลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรค

ให้ทุกหน่วยงานพิจารณามาตรการเหลื่อมเวลาทำงานและการทำงานที่บ้าน และส่งเสริมให้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต เช่น ประชุมทางไกล โดยให้หน่วยงานราชการทุกหน่วยทำแผนการทำงานจากบ้านและรายงานผลการปฏิบัติต่อศูนย์ฯ และ เพิ่มกลไกการกำกับดูแลในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้นให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด และ คณะกรรมการโรคติดต่อกรุงเทพมหานคร ใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อพ.ศ. 2558 มาตรา 35 เพื่อจำกัด ดูแล การเคลื่อนย้ายที่จะทำให้เกิดการแพร่ระบาดหรือกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการจำกัดพื้นที่เสี่ยงตามข้อมูลที่มีการแพร่ระบาดและแจ้งมาตรการที่จะดำเนินการต่อศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ทราบและให้ความเห็นชอบโดยเร็ว พร้อมทั้ง รายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกวันให้มีหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคในทุกอำเภอ เขต หมู่บ้าน โดยมีบุคคลจากภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

6) มาตรการช่วยเหลือเยียวยา

กลุ่มธุรกิจ โรงงาน สถานประกอบการ โรงแรม และธุรกิจเกี่ยวเนื่องด้านการท่องเที่ยว ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณามาตรการรองรับเพื่อช่วยเหลือธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ ในกรณีที่ต้องชะลอการเลิกจ้างพนักงาน ลูกจ้าง อาทิ มาตรการช่วยเหลือการลดราคาห้องพักของธุรกิจโรงแรม ทั้งนี้ ได้เสนอให้ยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของกิจการโรงงานกลุ่มประชาชนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ให้มหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณามาตรการในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และมีภาระในการผ่อนชำระ เช่น รถจักรยานยนต์ ฯลฯ เพื่อให้สถาบันการเงินผ่อนผันการชำระค่าวงรวมถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่อยู่นอกระบบ เช่น พ่อค้า แม่ค้า ลูกจ้างรายวัน กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ และพิจารณามาตรการเพื่อนำเสนอเป็นมาตรการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดในระยะที่ 2 ต่อไป ให้ รมว.ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงยุติธรรม พณ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดูแลอย่างเข้มงวดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ไวรัสโควิด เช่น หนี้นอกระบบ การบังคับคดี การขายฝาก เป็นต้น สร้างขวัญ และกำลังใจให้กับกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์

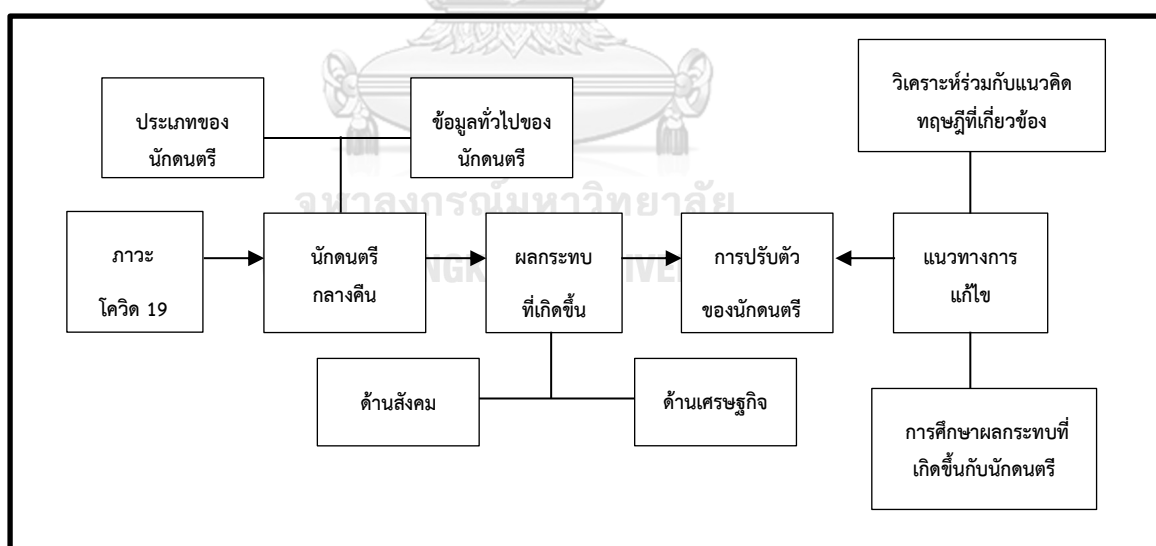
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรีนั้น มีการศึกษากรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปตามกรอบแนวคิดได้ดังต่อไปนี้

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดจากภาวะโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อนักดนตรีที่มีการทำงานตามสถานบันเทิงซึ่งถูกปิดกิจการชั่วคราวตามพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2564 ทำให้นักดนตรีส่วนใหญ่ขาดรายได้ และไม่มียานทำในช่วงที่เกิดภาวะโควิด 19

การปรับตัวของนักดนตรี หมายถึง การการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในกรอบแนวคิดนี้หมายถึงเมื่อเกิดภาวะโควิด 19 นั้นนักดนตรีที่ได้รับผลกระทบก็ต้องเริ่มหาแนวทางการปรับตัวมากขึ้นเพื่อสามารถดำรงชีวิตให้ผ่านพ้นช่วงสถานการณ์โควิด 19 ไปได้

ในส่วนขอบเขตของกรอบแนวคิดของงานวิจัยนั้นเป็นขอบเขตการศึกษาแบบทฤษฎีภูมิการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) ของเอกสาร และงานวิจัยที่ได้ศึกษามาใช้เป็นกรอบการวิจัยเพื่อกำหนดงานวิจัยให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของวิกฤติ COVID-19 ที่มีผลกระทบต่อสังคมดนตรีของไทย, บทความเกี่ยวกับวงการเพลงในช่วงสถานการณ์โควิด 19 เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัยผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี” เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงผลกระทบในการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มนักดนตรีในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการศึกษาตามรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

3.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) และทบทวนความรู้ (Review Literature) ของอาชีพนักดนตรีโดยเป็นการค้นคว้าข้อมูลหรือทำการศึกษาหลักแนวคิดและทฤษฎีผลงานจากงานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา โดยศึกษาจากบทความจากเอกสารงานวิจัย วารสาร หนังสือหรือแหล่งอ้างอิงฐานข้อมูลสารสนเทศ

3.1.2 ทำการศึกษาในรูปแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นการศึกษาข้อมูลแบบเจาะลึกและได้รับคำตอบอย่างละเอียดมากที่สุด ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดเพื่อที่จะได้รับคำตอบและข้อมูลได้อย่างละเอียดรวมทั้งให้อิสระในการออกความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ ส่วนคำถามในการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิดที่สามารถให้ผู้ถูกสัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลมีอิสระในการให้คำตอบและทำให้รู้สึกไม่กดดันในการถูกสัมภาษณ์และคำถามจะมีความยืดหยุ่นและพร้อมจะมีการปรับเปลี่ยนขอคำถามใหม่มีความสอดคล้องกับผู้ใช้สัมภาษณ์แต่ละคน

3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย และระยะเวลาในการสัมภาษณ์

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี คือเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากอาชีพนักดนตรีและผู้จัดจ้างงานส่วนใหญ่จะมีที่อยู่อาศัยและมีการทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครและรอบปริมณฑล เป็นส่วนใหญ่รวมทั้งบริษัทจัดจ้างงานดนตรี ร้านอาหารจะก่อตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครเป็นหลัก ส่วนระยะเวลาในการสัมภาษณ์นั้นเริ่มตั้งแต่วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2564 จนถึงวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2564 และมีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2565

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานั้นได้เลือกวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบอลล์หิมะ (Snowball sampling) คือการเลือกตัวอย่างนักดนตรีกลางคืน 1 ท่านที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 และมีเวลาการทำงานในช่วงเวลากลางคืนรวมทั้งการทำงานในสถานที่ยามค่ำคืน เช่น ร้านอาหาร ผับ บาร์ หลังจากนั้นขอความร่วมมือจากตัวอย่างที่ 1 ในการแนะนำนักดนตรีท่านอื่น เช่น นักดนตรีที่มีการทำงานเล่นดนตรีในช่วงเวลากลางคืน และนักดนตรีที่ทำอาชีพอื่นเสริมนอกจากการเล่นดนตรีในช่วงเวลากลางคืน โดยจะได้ นักดนตรีที่ทำงานร้านอาหาร และผับบาร์ในช่วงเวลากลางคืนจำนวน 3 ท่าน และนักดนตรีที่ทำอาชีพอื่นเสริมจำนวน 4 ท่าน เป็นจำนวนทั้งหมด 7 ท่าน

ซึ่งคุณสมบัติการเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัย เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกลุ่มเป้าหมายต้องได้รับผลกระทบจากภาวะโควิด 19 และมีการปรับตัวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยนั้นมีความรู้ประสบการณ์จากความสนใจในการทำงานสายงานดนตรี และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยขึ้นนี้ที่ต้องการทราบถึงกระทบ และการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงโควิด 19 ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะเฉพาะ คือ นักดนตรีทั้งหมด 7 ท่าน ที่มีประสบการณ์การทำงานเป็นนักดนตรีในช่วงเวลากลางคืนมากกว่า 6 ปีขึ้นไป และต้องเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 โดยตรงสามารถให้ข้อมูลได้ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นเกิดโควิด 19 จนถึงในปัจจุบันที่ได้ทำการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โควิด 19 มาเรียบร้อยแล้ว

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือรูปแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth-Interview) ซึ่งมีการครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.4.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและสร้างขึ้นเอง โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

3.4.1.1) ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากงานเอกสาร บทความวิชาการ วารสาร บทความจากสื่อออนไลน์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างเป็นคำถามปลายเปิดที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีตามหลักวิชาที่ศึกษาเพื่อสามารถตอบแบบสัมภาษณ์ได้อย่างชัดเจนมีการแสดงความคิดเห็นและข้อเท็จจริงได้อิสระ

3.4.1.2) นำแบบสัมภาษณ์สอบถามผู้สัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องรวมทั้งให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ แก้ไขและข้อปรับปรุง

3.4.1.3) จัดพิมพ์คำถามที่จะใช้สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลที่ต้องการจะศึกษา

3.4.2 เนื้อหาของการสัมภาษณ์ แบบคำถามสัมภาษณ์มีรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

3.4.2.1) เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล เช่น เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน พื้นที่ที่ทำงาน ลักษณะการจ้างงาน รูปแบบการทำงาน เป็นต้น

3.4.2.2) เนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพนักดนตรี ประกอบด้วย สภาพการทำงานในช่วงก่อนหรือหลังโควิด 19 ผลกระทบที่ได้รับในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งคำถามจะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจะได้แสดงทัศนคติและความคิดเห็น ข้อเท็จจริงได้อย่างอิสระ โดยไม่มีความอคติใดๆ

3.4.2.3) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม กระบวนการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหานักดนตรีที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์โควิด 19 โดยจะเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากการเป็นนักดนตรีที่เป็นนักดนตรีอิสระที่ที่มีการรับงานด้วยตนเองและไม่มีสวัสดิการรองรับและผู้จัดจ้างงานให้แก่ักดนตรีทำให้นักดนตรีได้มีงานทำ เช่นเจ้าของร้านอาหาร เจ้าของบริษัทค่ายเพลง ผู้จัดจ้างงานคอนเสิร์ต ผู้จ้างงานแบบไม่มีสัญญาจ้าง กลุ่มเปราะบาง

ขั้นตอนที่ 2 ทำการนัดเวลาและสถานที่ในการให้สัมภาษณ์โดยจะต้องแบ่งบุคคลให้เหมาะสมและไม่ตรงกับเวลาทำงานของผู้สัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์มากกว่า 1 ครั้งต่อคนแต่ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะไม่เกินคนละ 60 นาที ในแต่ละวันจะสามารถสัมภาษณ์ได้จำนวน 2 คน ตามที่ผู้ทำวิจัยได้นัดผู้สัมภาษณ์ไว้ ข้อจำกัดในการสัมภาษณ์คือเนื่องจากในช่วงสัมภาษณ์นั้นได้เกิดภาวะโควิด 19 ทำให้ต้องมีการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์หรือออนไลน์ เพื่อป้องกันตนเองและผู้สัมภาษณ์ให้ปลอดภัยและลดการแพร่ระบาดของโควิด 19

ขั้นตอนที่ 3 เตรียมคำถามที่ต้องการจะสัมภาษณ์และสอบถามหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตในการทำงานโดยคำถามเป็นรูปแบบคำถามปลายเปิดเพื่อให้อิสระแก่ผู้ถูกสอบถามและลดความตึงเครียดในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 สอบถามข้อเสนอแนะและจบการสัมภาษณ์

3.4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการลงเก็บข้อมูลทั้งหมด 2 รูปแบบคือการศึกษาแบบปฐมภูมิและแบบทุติยภูมิ

1. การศึกษาแบบปฐมภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือ กลุ่มนักดนตรีกลางคืนที่ทำงานประจำภายในสถานที่ร้านอาหารหรือสถานบันเทิง โดยทางผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 : วิถีชีวิตและประสบการณ์การทำงานของนักดนตรีในช่วงก่อนเกิดโควิด 19

- ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลพื้นฐานของนักดนตรี
- ครอบครัวและสังคมการทำงานในสายอาชีพนักดนตรีเป็นอย่างไร
- บอกเล่าถึงรูปแบบการทำงานของอาชีพนักดนตรีนั้นเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 2 : ผลกระทบที่ได้รับในช่วงเกิดภาวะโควิด 19

- ความเป็นอยู่และการปรับตัวในช่วงหลังโควิด 19 มีการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างไร
- วิถีชีวิตการทำงานตั้งแต่เกิดโควิด 19 มีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยหรือไม่
- อุปสรรคและปัญหาในด้านการงานที่เกิดขึ้นตั้งแต่เกิดโควิด 19
- วิธีการรับมือของตนเองในช่วงเกิดโควิด 19

ส่วนที่ 3 : การรับงานของกลุ่มนักดนตรีในช่วงโควิด 19

- รูปแบบการทำงานในแต่ละงานของนักดนตรีทั้งก่อนและหลังเกิดโควิด 19
- การรับงานจ้างของนักดนตรีเป็นอย่างไรในช่วงเกิดโควิด 19
- ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำงานดนตรีในช่วงโควิด 19
- รายได้แต่ละวันหรือเงินเดือนที่ได้รับในช่วงโควิด 19 มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร
- ในช่วงโควิด 19 มีสวัสดิการที่ได้รับหรือหน่วยงานได้ทำการช่วยเหลือนักดนตรีอย่างไร

ส่วนที่ 4 : การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของนักดนตรี

- บอกเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงในการทำงานในช่วงโควิด 19 มีปัจจัยอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง
- การปรับตัวของตนเองในช่วงโควิด 19
- การวางแผนในอนาคตของการทำงานในสายอาชีพนักดนตรี
- สิ่งที่น่าหวังและการเปลี่ยนแปลงของตนเองหลังโควิด 19 จบลง
- ความช่วยเหลือที่อยากได้รับในฐานะที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้โดยตรง

ไปบ้าง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลจากงานเอกสาร รายงานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ ข่าวหนังสือพิมพ์หรือข้อมูลฐานข้อมูลสารสนเทศ เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงเทคโนโลยีสื่อในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมด และผู้วิจัยจะไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดยนำข้อมูลและคำถามไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเพื่อบอกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในงานวิจัยและขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่วนการบันทึกข้อมูลนั้นจะใช้วิธีการบันทึกเสียงการอัดเสียงและการจดบันทึก

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.4.4.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเนื้อหาในเอกสารที่เกี่ยวข้องจะนำมาวิเคราะห์ให้เกิดความถูกต้องเพื่อให้ทำความเข้าใจผลกระทบและปัจจัยที่เกิดขึ้น และสามารถตอบคำถามในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

3.4.4.2. ข้อมูลในส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรูปแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของนักดนตรีนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลักษณะเชิงพรรณนาโดยนำผลจากการสัมภาษณ์มาบรรยายสรุปผลและจัดทำเป็นตารางอภิปรายผลเป็นประเด็นในแต่ละคำถามและนำมาจัดเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาตอบคำถามในส่วนของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ในการวิจัยเรื่องผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงาน ของนักดนตรีในภาวะโควิด 19 ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในภาวะโควิด 19 และเสนอแนะแนวทางการปรับตัวที่เหมาะสมของนักดนตรีในภาวะวิกฤติ ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้สะท้อนการใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลนักดนตรี 7 ท่านในด้านการทำงานรวมทั้ง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทั้งก่อนและหลังเกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19

ในบทที่ 4 นั้นผู้วิจัยได้ทำการแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 4.1 คือ ส่วนของข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 4.2 จะเป็นผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงก่อนและ หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 และส่วนที่ 4.3 จะเป็นการปรับตัวในการวางแผนถึงการใช้ชีวิตและ การทำงานในปัจจุบันและอนาคต

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล โดยมีการสรุปของการศึกษาของผู้ให้ ข้อมูลประสบการณ์และระยะเวลาการทำงานในวงการดนตรี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล	การศึกษา	การทำงานในปัจจุบัน	ประสบการณ์การทำงาน	ระยะเวลาที่เล่นดนตรี
รายชื่อ : เพรม (นามสมมุติ) เพศ : ชาย อายุ : 23 ปี	คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร	ครูสอนดนตรีและนัก ดนตรีกลางคืนใน ร้านอาหาร	นักดนตรีอิสระ 7 ปี ครูสอนดนตรี 5 ปี Co-producer 2 ปี	12 ปี
รายชื่อ : เทียน (นามสมมุติ) เพศ : หญิง อายุ : 26 ปี	มัธยมศึกษาตอน ปลาย	นักดนตรีกลางคืน นักดนตรีงานอีเวนต์	นักดนตรีกลางคืน 6 ปี นักดนตรีงานอีเวนต์ 2 ปี	8 ปี

ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สัมภาษณ์ (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	การศึกษา	การทำงานในปัจจุบัน	ประสบการณ์การทำงาน	ระยะเวลาที่เล่นดนตรี
รายที่ 3 : โค้ก (นามสมมุติ) เพศ : ชาย อายุ : 28 ปี	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย พระเจ้าเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง	ผู้ช่วยผู้จัดการคุณต่อ (เจ้าของร้านอาหาร penguineat shabu)	นักดนตรีกลางคืน 5 ปี ทำวงดนตรีในค่าย เพลง 8 ปี	11 ปี
รายที่ 4 : โชระ (นามสมมุติ) เพศ : ชาย อายุ : 41 ปี	มัธยมศึกษาตอน ปลาย	นักร้อง นักดนตรี กลางคืนและนัก ดนตรีในงานเทศกาล	นักดนตรีกลางคืน 15 ปี	20 ปี
รายที่ 5 : มัด (นามสมมุติ) เพศ : หญิง อายุ : 30 ปี	ปริญญาโท	นักดนตรีในงาน เทศกาลและงานอี เว้นท์, ทำงานด้าน กฎหมาย	นักดนตรี 10 ปี	10 ปี ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น อาชีพทนายความ
รายที่ 6 : กัน (นามสมมุติ) เพศ : ชาย อายุ : 27 ปี	ปริญญาตรี	นักดนตรีกลางคืน และช่างภาพ	นักดนตรี 3 ปี	3 ปี
รายที่ 7 : เติ้ล (นามสมมุติ) เพศ : หญิง อายุ : 38 ปี	ปริญญาโท	นักดนตรีและครูสอน ดนตรีระดับ มหาวิทยาลัย	นักดนตรี 10 ปี	12 ปี

ตารางที่ 5 การจ้างงานของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	รูปแบบการจ้างงาน ก่อนโควิด 19	รูปแบบการจ้างงาน หลังโควิด 19	รูปแบบวงดนตรี	การติดต่อรับงาน
เฟรม (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบประจำ	จ้างงานแบบชั่วคราว	Duet	การติดต่อผ่านนายจ้าง โดยตรง
เทียน (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบประจำ	จ้างงานแบบราย ชั่วโมง	Duet Full Band	การติดต่อผ่านนายจ้าง โดยตรง
ไค้ก (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบประจำ	ยกเลิกการจ้างงาน	Duet	การติดต่อผ่านนายจ้าง โดยตรง
โซระ (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบประจำ	จ้างงานแบบชั่วคราว	Full Band	การติดต่อผ่านผู้จัดการวง
มัด (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบ ชั่วคราว	ยกเลิกการจ้างงาน	Full Band	การติดต่อผ่านนายจ้าง โดยตรง
กัน (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบ ชั่วคราว	จ้างงานแบบชั่วคราว	Full Band	การติดต่อผ่านผู้จัดการวง
เติ้ล (นามสมมุติ)	จ้างงานแบบ ชั่วคราว	จ้างงานแบบชั่วคราว	Duet	การติดต่อผ่านผู้จัดการวง

โดยวงดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความบันเทิงให้แก่สถาบันบันเทิงหรืองานอีเว้นท์ที่สำคัญ ดังนั้นประเภทของวงดนตรีจึงมีหลายรูปแบบ

Solo คือ การเล่นดนตรี และร้องเพลงด้วยตัวเอง เหมาะสำหรับนายจ้างที่มีงบประมาณหรือสถานที่เล่นที่จำกัด การเลือกแบบ solo ก็จะประหยัดและสามารถควบคุมในงบประมาณที่จำกัดได้

Duet คือ การเล่นดนตรี 1 คน และร้องเพลง 1 คน สามารถร้องเพลงหรือเล่นดนตรีพร้อมกันได้ ซึ่งนายจ้างตามร้านอาหารส่วนใหญ่จะชอบงานจ้างนักดนตรีประเภทนี้เนื่องจากสามารถทำงานหรือร้านของตัวเองนั้นมีความสุข และจำนวนคนไม่เยอะจนเกินไป

Trio คือการเล่นดนตรีทั้ง 3 คน แต่จะมีนักร้องเพียงคนเดียว ซึ่งจะช่วยให้ดนตรีมีมิติมากขึ้นเพราะอุปกรณ์ที่ใช้ก็จะหลากหลายขึ้น ส่วนใหญ่ Trio จะสามารถพบเห็นได้ตามงานแต่งงานและงานอีเว้นท์เล็กๆ เช่นงานวันเกิด งานปาร์ตี้ฉลอง เป็นต้น

Full Band คือ การเล่นดนตรีแบบเต็มรูปแบบ จะมีจำนวนมากกว่า 5 คนขึ้นไป และมีอุปกรณ์ครบตามแบบฉบับของนักดนตรีทั้ง นักร้อง เบส กีตาร์ กลอง และคีย์บอร์ด อาจจะมีเปียโนหรือแซกโซโฟนบ้างในบางวง นายจ้างตามผับบาร์รวมทั้งร้านอาหารขนาดใหญ่เช่นโรงเบียร์สถานบันเทิงกลางคืนจะจ้างนักดนตรีประเภทนี้ไปเล่นเพราะจำนวนคนเยอะ มีการโชว์ที่สนุกรวมทั้งการเอนเตอร์เทนคนดูซึ่งเป็นทักษะอย่างหนึ่งของนักดนตรี

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

เฟรม เพศชาย อายุ 23 ปี ปัจจุบันเฟรมประกอบอาชีพเป็นครูสอนดนตรีที่สถาบันสอนดนตรีและรับสอนดนตรีอิสระโดยเฟรมจะเน้นการสอนทฤษฎีดนตรีและเครื่องดนตรีอย่างกีตาร์โปร่งและกีตาร์ไฟฟ้าเป็นหลัก ก่อนที่จะเกิดโควิด19 นั้นเฟรมเป็นนักดนตรีกลางคืนโดยมีหน้าที่เล่นกีตาร์ร่วมกับเพื่อนซึ่งเป็นนักร้อง (ไฟล์คซอง) ที่ร้านอาหารในกรุงเทพมหานคร

เฟรมจบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านธุรกิจดนตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นแผนการเรียนที่เน้นด้านธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 30 จะเน้นไปทางด้านดนตรีทำให้คนที่ศึกษาจบจากด้านนี้สามารถไปทำงานด้านธุรกิจ ด้านดนตรีและด้านบันเทิงได้ และเฟรมมีแผนจะศึกษาต่อในด้านการตลาดเนื่องจากเฟรมคิดว่าการเรียนต่อสามารถนำไปพัฒนาตนเองและงานที่ทำได้ด้วย แม้ว่าที่บ้านของเฟรมนั้นจะไม่มีใครมาทางสายดนตรีเลย แต่ด้วยความรักและชื่นชอบในการเล่นดนตรีพร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากที่บ้านจึงทำให้เฟรมเลือกที่จะเรียนในด้านธุรกิจดนตรี

จุดเริ่มต้นของการเป็นนักดนตรีของเฟรมนั้นเริ่มต้นเมื่อตอนที่เฟรมอยู่มัธยมศึกษาตอนปลายเฟรมได้เลือกเรียนต่อในสายศิลป์-ดนตรี (อายุประมาณ 16 ปี) จากการชื่นชอบการเล่นดนตรีในห้องของตัวเองในขณะที่เพื่อนรุ่นเดียวกันกับเฟรมเลือกที่จะเรียนสายวิทย์-คณิตเป็นส่วนใหญ่ จากนั้นในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 5 เฟรมก็ได้มีโอกาสได้ไปเล่นที่สวนอาหารเพื่ออยากจะค้นหาตัวเองอีกทั้งเฟรมได้ร่วมกิจกรรมเป็นค่ายของทางคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งทำให้เฟรมหันมาสนใจในด้านดนตรีมากขึ้น จึงทำให้รู้ว่าที่ผ่านมามีตัวเองนั้นชอบงานด้านดนตรีและการเล่นดนตรีมากที่สุด

หลังจากได้ศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยศิลปากรเฟรมมีความคิดที่อยากจะเล่นดนตรีตามร้านอาหารกึ่งผับบาร์กับเพื่อนด้วยกันเพราะเฟรมคิดว่าถ้าเราได้เรียนดนตรีและได้ลองฝึกฝนจากสถานที่จริงจะทำให้ตัวเองนั้นมีประสบการณ์จึงได้ขออนุญาตครอบครัวทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนในร้านอาหารรอบๆมหาวิทยาลัย ซึ่งงานมีเข้ามาทุกวันบางวันเฟรมก็ทำงานกับเพื่อนสองคนซึ่งเพื่อนมีหน้าที่เป็นนักร้องและเฟรมนั้นเป็นมือกีตาร์ บางวันเฟรมก็ไปเป็นมือกีตาร์ให้กับวงอื่นๆที่มาจากการติดต่อของเพื่อนๆที่ในสาขาด้วย นั่นคือจุดเริ่มต้นของการทำงานหารายได้เป็นครั้งแรกของเฟรม

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
เฟรม	มีงานประจำ เป็นนักดนตรี กลางคืน และครู สอนดนตรีตาม สถาบันดนตรี	ไม่มีงาน อยู่ที่ ห้องพักมาประมาณ 6 เดือน และมีความเครียด จากการว่างงาน	มีงานดนตรีมากขึ้น มีการจ้างงานแบบ ชั่วคราว	หาอาชีพที่สองเพื่อ มาช่วยในการหา เลี้ยงตัวเองคือการ เป็นครูสอนดนตรี

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

เทียน เพศหญิง อายุ 26 ปี ปัจจุบันเทียนเป็นนักดนตรีกลางคืนและตอนนี้ยังเป็นนักดนตรีตามงานเทศกาลต่างๆด้วย เช่นงานแต่ง งานอีเว้นท์ตามห้างสรรพสินค้า ก่อนจะเกิดโควิด 19 เทียนทำงานเป็นนักร้องและนักดนตรีอยู่ร้านอาหารกึ่งผับบาร์ในเขตกรุงเทพมหานครทุกวัน ในช่วงนั้นมีงานเล่นดนตรีเข้ามาทุกวันไม่ต่ำกว่า 2 งาน แต่พอเกิดโควิด 19 งานหายเกือบ 100% ทำให้เทียนไม่ได้ทำงานอื่นนอกจากการเป็นนักดนตรีกลางคืน

เทียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เทียนรู้ว่าตนเองชอบการร้องเพลงและเล่นดนตรีมาตั้งแต่เด็กทำให้ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายเทียนจึงทำวงดนตรีกับเพื่อนๆในโรงเรียนไปประกวดตามงานดนตรีหรืองานเทศกาลต่างๆและมีรางวัลกลับมาทำให้เทียนชื่นชอบดนตรีเป็นหลัก แต่มาถึงช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 6 เทียนได้เลือกที่จะศึกษาต่อในสาขาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพราะคิดว่าสาขานี้ น่าจะสามารถต่อยอดได้มากกว่าการเรียนด้านดนตรีโดยเฉพาะและได้ความรู้ในด้านนิเทศศาสตร์มาใช้ในการเล่นดนตรีของตนเองด้วย

หลังจากที่ได้ศึกษาต่อในสาขาวิทยาศาสตร์ ในช่วงปีที่ 1 เทียนได้รวมวงดนตรีโดยเชิญชวนเพื่อนในสมัยมัธยมศึกษาตอนปลายมาทำวงดนตรีเพื่อไปเล่นในร้านอาหาร มีการไปออ디ชั่นตามร้านด้วยตนเองและมีคนติดต่อให้มาลองออ디ชั่นที่ร้าน ทำให้เทียนได้เป็นนักดนตรีกลางคืนอย่างเต็มตัวตั้งแต่อายุ 19 ปี และเทียนก็ตัดสินใจลาออกจากมหาวิทยาลัยตอนชั้นปีที่ 4 เนื่องจากเทียนมองเห็นว่ามันไม่ตรงกับงานที่เราทำและมีรายได้จากการเล่นดนตรีกลางคืนมากกว่า ปัจจุบันเทียนทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนประจำอยู่ที่ร้านอาหารย่านลาดพร้าววังหินและสีลมโดยไม่มีอาชีพเสริมอื่น แม้ว่างานจะน้อยลงไปบ้างแต่ก็มีความสุขกับการเล่นดนตรีในทุกครั้ง

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
เทียน	มีงานจ้างทุกวันทั้ง งานแต่ง งานเฉลิม ฉลองแม่แต่งงานอี เว้นท์	ถูกยกเลิกงาน ทั้งหมด และเกิด การว่างงานทั้งหมด 7 เดือน	มีงานดนตรีมากขึ้น มีการจ้างงานแบบ รายชั่วโมง	มองหาการทำ รายได้เพิ่มมากขึ้น เช่นการค้าขาย ออนไลน์ ขาย อาหาร

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ข้อมูลทั่วไป

ไค้ก เพศชาย อายุ 28 ปี ปัจจุบันไค้กทำงานเป็นผู้ช่วยผู้จัดการคุมต่อเพนกวิน (เจ้าของร้านอาหาร Penguin eat shabu) และมีวงดนตรีขนาดเล็กที่รวมวงกันมา 8 ปี ทำร่วมกับเพื่อนสมัยมหาวิทยาลัยที่จะเล่นตามร้านอาหารในช่วงกลางคืนหรือทำงานเพลงเป็นของตัวเอง ส่วนมากไค้กจะใช้เวลาในช่วงกลางวันทำงานเป็นผู้ช่วยผู้จัดการและใช้เวลาในช่วงกลางคืนเป็นงานนักดนตรี

ครอบครัวและสังคมของไค้กนั้นไม่มีใครอยู่ในแวดวงด้านดนตรีเลย ดังนั้นไค้กจึงเริ่มต้นการเล่นดนตรีด้วยตนเองตั้งแต่สมัยเรียนอยู่มหาวิทยาลัย ตอนนั้นกำลังศึกษาสาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่เลือกเรียนสาขานี้เพราะชอบงานศิลปะส่วนด้านดนตรีชอบเล่นเครื่องดนตรีแบบสนุกสนาน เช่นกีตาร์ กลอง จนมีเพื่อนในสาขาชวนมาทำวงดนตรีไปออกิชั่นที่ร้านอาหารตนเองเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีเลยตัดสินใจไปร่วมวงดนตรีด้วย ในตอนนั้นไค้กว่ามันคืองานอดิเรกที่ทำให้มีรายได้และอยู่ที่จังหวัดเวลาของงานด้วยว่างานนั้นเหมาะกับเราหรือไม่ ทำอาชีพนักดนตรีกลางคืนมาประมาณ 3-5 ปี เป็นช่วงเรียนจบปริญญาตรีพอดีเลยไปทำงานประจำแทนทำให้ไม่มีเวลากลับไปเล่นดนตรีเหมือนสมัยเป็นนักศึกษา

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
โค้ก	เล่นดนตรี และมี งานประจำ	ทำงานที่บ้าน (WFH)	กลับไปทำงาน และ รับเล่นดนตรีกับ เพื่อน	วางแผนอนาคต เรื่องการเงิน และ เริ่มประหยัดมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ข้อมูลทั่วไป

โจระ เพศชาย อายุ 41 ปี ปัจจุบันโจระทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนและรับงานเล่นดนตรีตามงานเทศกาล กับเพื่อนในวงอีก 3 คน ชื่อวง “มะลิ” เป็นวงที่รวมตัวกันจากการเป็นนักดนตรีกลางคืนสมัครเล่นแล้วมาเจอกันตามงานแสดงที่ร้านอาหารและสถานบันเทิง ก่อนหน้านี้โจระเล่นดนตรีตามผับบาร์กับเพื่อนสนิทที่รู้จักกันมา 10 ปี ก่อนที่จะมีการรวมวงกันเกิดขึ้นจนในปัจจุบันเป็นระยะเวลา 11 ปีแล้ว

โจระเริ่มต้นในการเข้ามาในเส้นทางสายดนตรีจากคนในครอบครัว คุณพ่อชอบเปิดเพลงให้ฟังขณะไปปรับตนเองจากโรงเรียนและคุณพ่อก็สอนในการร้องเพลงทำให้รู้ว่าตนเองชอบร้องเพลงตั้งแต่มัธยมต้นแต่ก็ไม่มีโอกาสได้ไปร้องเพลงตามงานสังสรรค์หรือทำเป็นอาชีพในตอนนั้น เหมือนชื่นชอบการร้องเพลงมากกว่า หลังจากนั้นโจระก็ได้ศึกษาต่อที่กองดุริยางค์ทหารเรือทำให้โจระได้พบกับเพื่อนที่ชอบเล่นดนตรีมากขึ้น ทำให้โจระมีวงดนตรีที่เล่นกับเพื่อนหลังจากเลิกเรียน จนจบมัธยมศึกษาตอนปลายโจระไม่ได้เรียนต่อในรั้วมหาวิทยาลัยทำให้มีเวลาในการทบทวนตนเองและเริ่มมองหาโอกาสในการเล่นดนตรีและร้องเพลงโดยเริ่มงานโดยไปเล่นตามสวนอาหารและร้านอาหารกึ่งผับบาร์ ช่วงนั้นรายได้ดีมากเพราะกำลังมีไฟรับเล่นดนตรีทุกร้าน แม้ว่าร้านที่เล่นประจำจะอยู่รามคำแหงแต่ตนเองพักอยู่ที่มหาชัยก็สามารถขับรถไปทำงานได้เสมอและตอนนั้นก็ย้ายทำงานเป็นฝ่ายบัญชีในช่วงเวลากลางวันด้วย หลังจากเล่นดนตรีไป 10 ปี โจระตัดสินใจออกจากงานดนตรีเพราะตนเองกำลังจะมีครอบครัว ต้องไปตั้งใจในการทำงานประจำที่มั่นคงเพื่อที่จะทำให้ครอบครัวนั้นมีรายได้ที่ดีและสามารถเลี้ยงลูกได้ในอนาคต แต่ปัจจุบันโจระกลับมารับเล่นดนตรีอีกครั้งหลังจากหายไปประมาณ 5 ปี เพราะความคิดถึงเสียงดนตรีและความผูกผัน อีกทั้งลูกชายทั้งสองก็โตพอที่จะช่วยภรรยาเลี้ยงกันได้เลยตัดสินใจกลับไปเล่นดนตรีกลางคืน แต่การเล่นดนตรีกลางคืนในครั้งนี้เป็นการกลับมาเล่นตามร้านอาหารใกล้บ้าน ไม่เหนื่อยเหมือน 10 ปีก่อน ทำให้ตนเองสามารถจัดการและบริหารชีวิตได้อย่างเต็มที่

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
โซระ	เล่นดนตรี และมี งานประจำ	อยู่บ้าน และ แต่งเพลง	รับเล่นดนตรีกับวง ได้เหมือนเดิม	ฝึกฝนทักษะ และ ประหยัดมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

ข้อมูลทั่วไป

มัด เพศหญิง อายุ 30 ปี ปัจจุบันมัดเป็นนักดนตรีตามงานเทศกาลและงานอีเว้นท์ มัดมีหน้าที่เล่นเป็นมือกลองให้กับทางวงมาประมาณ 4 ปี โดยส่วนมากวงจะเล่นตามงานเทศกาลหรือตามงานจ้างที่เป็นเกี่ยวกับงานรื่นเริงในช่วงเวลากลางคืน มัดเรียนจบปริญญาตรีด้านกฎหมายแต่มีความสนใจและชื่นชอบการเล่นดนตรีที่เกี่ยวกับกลองตั้งแต่เด็ก พอเข้ามหาวิทยาลัยมีเพื่อนๆชวนไปเล่นดนตรีช่วงหลังเลิกเรียนซึ่งก็เป็นวงที่เล่นในปัจจุบันด้วย

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
มัด	ทำงานเกี่ยวกับ กฎหมาย	ทำงานที่บ้าน (WFH)	เปลี่ยนอาชีพเป็น ทนายความ	ฝึกทักษะ และดูแล สุขภาพมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ข้อมูลทั่วไป

กัน เพศชาย อายุ 27 ปี กันทำงานเป็นช่างภาพอิสระมาตั้งแต่เรียนจบใหม่ๆ เส้นทางสายดนตรีของกันนั้นเริ่มจากการชอบเล่นดนตรีตั้งแต่มัธยมปลายและมีวงดนตรีกับเพื่อนในโรงเรียนด้วยกันซึ่งเป็นวงที่จะเดินสายไปประกวดตามงานดนตรีต่างๆ จนพอเข้ามหาวิทยาลัยก็มีเล่นตามร้านอาหารบ้างซึ่งเป็นการไปเป็นตัวแทนมากกว่า จนมีเพื่อนที่เป็นนักร้องในวงดนตรีมาชวนตนเองเป็นร่วมในวงด้วยซึ่งส่วนมากจะเป็นวงที่เน้นเล่นตามงานอีเว้นท์หรือผับบาร์ตอนกลางคืน

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
กัน	เล่นดนตรี และ ทำงานเป็นช่างภาพ	อยู่ที่พักอาศัย	รับงานดนตรีได้ เหมือนเดิม	อาชีพที่สอง และการ ฝึกทักษะในด้านดนตรี

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

ข้อมูลทั่วไป

เต็ล เพศหญิง อายุ 38 ปี ปัจจุบันเป็นนักดนตรีกับรุ่นน้องที่จบจากมหาวิทยาลัยเดียวกัน เต็ลเริ่มทำงานสายดนตรีมาตั้งแต่อายุ 10 ขวบ โดยการร้องประสานเสียงตามงานต่างๆมาตั้งแต่เด็กเพราะทางบ้านสนับสนุนการเล่นดนตรีและการร้องเพลง ช่วงมัธยมก็มีวงดนตรีเป็นของตัวเองโดยมีสมาชิกเป็นเพื่อนในชั้นเรียนทำให้รู้ว่าตัวเองว่าชอบด้านดนตรีในช่วงที่กำลังจะเข้าสู่วัยเรียนมหาวิทยาลัย

ในช่วงเรียนมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี 1 ถึงปี 4 เต็ลเริ่มรับงานเป็นนักดนตรีกลางคืนทำงานกลางคืนในผับบาร์เป็นแบรนดี้ใหญ่บางวันก็เป็นวงโพล์คของ จนพอเรียนจบเพื่อนในมหาวิทยาลัยก็ไปทำอาชีพอื่นส่วนตนเองก็ได้ไปเรียนต่อและยังคงเล่นดนตรีอยู่เสมอ มีการส่งเดโมไปค่ายเพลงบ้างซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานเกือบ 1 ปี

สถานการณ์ก่อนและหลังโควิด

ผู้ให้ข้อมูล	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2563	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2564	สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565	การปรับตัว
เต็ล	เล่นดนตรี และเป็น ครูสอนดนตรี	อยู่ที่พักอาศัย	เป็นแบคอัพให้กับวง ดนตรีอื่นๆ และทำ ธุรกิจ	อาชีพที่สอง ประหยัดค่าใช้จ่าย และ วางแผนอนาคต

4.2 ผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงเกิดภาวะโควิด 19

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านผลกระทบและการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงเกิดภาวะโควิด 19 จากข้อมูลของนักดนตรีทั้งหมด 4 ท่านพบว่า มีผลกระทบและปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังภาวะโควิด 19 รวมไปถึงปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปของนักดนตรี โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นทั้งหมด 2 ส่วนและมีประเด็นหลัก 7 ประเด็นดังต่อไปนี้

4.2.1. ผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงภาวะโควิด 19

4.2.1.1 รายได้ และงานที่ได้รับมอบหมาย

4.2.1.2 ภาระค่าใช้จ่าย

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19

4.2.2.1 อาชีพที่สอง

4.2.2.2 ฝึกฝนทักษะ

4.2.2.3 การประหยัด และการลดค่าใช้จ่าย

4.2.2.4 การวางแผนอนาคต

รายละเอียดแต่ละประเด็นของผู้ให้ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงภาวะโควิด 19

ในส่วนผลกระทบที่นักดนตรีได้รับนั้น ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึง 3 ประเด็นย่อยคือ รายได้จากการทำงานที่ไม่คงที่ งานที่ทำนั้นขาดหายไปจากการทำงานเป็นนักดนตรี รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระที่ต้องใช้จ่ายในทุกเดือน

4.2.1.1 รายได้ และงานที่ได้รับมอบหมาย

รายได้จากการทำงานอาชีพนักดนตรีเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำงานในสายงานอาชีพนักดนตรี เพราะรายได้ที่คงที่และสามารถเพิ่มมูลค่าจากทักษะที่เพิ่มขึ้นจากการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีความสามารถพิเศษ ทักษะเพิ่มขึ้น จึงจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการรับงานเล่นดนตรีในแต่ละวัน

ซึ่งทักษะที่นักดนตรีนอกจากการเล่นดนตรีนั้น ต้องทักษะเพิ่มเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นมีทั้งหมด 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) การเอนเตอร์เทน 2) ทักษะการสื่อสาร และ 3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

1) การเอนเตอร์เทน คือการสร้างความสุขสนานให้กับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งการเอนเตอร์เทนลูกค้าที่ดีควรทำกรบ้านเกี่ยวกับรูปแบบการเล่นดนตรี และรูปแบบของทางนายจ้างที่จ้างนักดนตรีว่ามีรูปแบบร้านอย่างไร และเมื่อทราบถึงรูปแบบต่างๆก็จะสามารถควบคุมลูกค้าหรือผู้ใช้บริการได้ ยกตัวอย่างเช่นนายจ้างเปิดร้านอาหารต้องการนักดนตรีที่มีเอกลักษณ์วงสนานเล่นดนตรีเพลงยอดนิยมได้ นักดนตรีก็ต้องทำกรบ้านว่าหากรับงานนี้ต้องจัดการรูปแบบโชว์หรือการเอนเตอร์เทนลูกค้าแบบไหน การเอนเตอร์เทนจึงเป็นทักษะที่นักดนตรีควรมีติดตัวไว้

2) ทักษะการสื่อสาร เป็นสิ่งที่ทุกอาชีพต้องใช้รวมทั้งนักดนตรี การพูดคุย และการสื่อสารท่าทางที่เป็นการสร้างเอกลักษณ์ได้อย่างชัดเจน การสื่อสารที่เป็นเหตุและผล เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อนายจ้าง เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สำหรับการเล่นดนตรีงานสายดนตรีทุกครั้งมักจะเจอปัญหาในหน่วยงานอยู่เสมอ เช่นกีตาร์สายขาดขณะเล่นหรือลิ้มเนื้อเพลง ฉะนั้นนักดนตรีจึงต้องมีการแก้ปัญหาที่ดี และต้องรับมือกับปัญหาที่ต้องเจอให้ได้ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นทักษะการแก้ไขเฉพาะหน้าจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการเป็นนักดนตรี

นอกจากการเพิ่มทักษะในการทำงานเพื่อให้ได้รายได้มากขึ้นนั้น แต่เมื่อเกิดภาวะโควิด 19 นั้น รายได้ที่เคยได้มากที่สุดก็สามารถลดลงได้อย่างรวดเร็วจากการประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ทำให้สวนอาหาร ร้านอาหารกึ่งผับบาร์ แม้แต่งานอีเว้นท์และงานเทศกาลต่างๆก็ต้องยกเลิก ก่อนที่จะมีภาวะโควิด 19 รายได้จากการทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนบางท่านมีการรับงานต่อคืนถึง 7 งานติดกัน รายได้สูงสุดมากถึง 7, 000 บาทต่อคืนและ 100, 000 บาทต่อเดือน

งานที่ได้รับมอบหมาย

จากการวิเคราะห์งานที่นักดนตรีจะได้รับมอบหมายในแต่ละวันนั้นส่วนใหญ่เป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีและร้องเพลง สถานที่ในการทำงานจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละวันที่ได้รับงาน เช่นห้างสรรพสินค้า ลานกิจกรรม ร้านอาหาร ร้านกึ่งผับบาร์ เป็นต้น ซึ่งนักดนตรีจะมีงานและร้านที่แสดงอยู่เป็นประจำซึ่งจะเป็นการทำงานแบบมีระยะเวลาที่กำหนดจบงานเสร็จสามารถรับเงินกลับบ้านได้ทันทีแต่ก็จะมีกรจับจองนักดนตรีที่มีฝีมือและความสามารถให้ลงในร้านหรืองานประจำได้ในระยะสั้นๆประมาณ 1 อาทิตย์ ซึ่งการจ้างงานและการทำงานในรูปแบบนี้คือการทำงานแบบอิสระทั้งสองฝ่าย (ฟรีแลนซ์) โดยในปัจจุบันลักษณะและรูปแบบการทำงานที่ผู้ให้ข้อมูลทำงานนั้นจะมีรูปแบบการทำงานที่ไม่เหมือนกัน เพราะด้วยอายุและประสบการณ์การทำงานในวงการดนตรีนั้นทำให้การทำงานมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ส่วนมากจะเป็นการเล่นดนตรีในร้านอาหารหรือร้านอาหารกึ่งผับบาร์ในช่วงกลางคืนและเป็นงานเทศกาลรื่นเริงเช่น งานกาชาดงานแต่งงาน งานในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

สภาพงานก่อนโควิด

ในช่วงก่อนโควิดผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะการทำงานในช่วงเวลากลางคืนเป็นหลัก และรับงานมากขึ้นทุกวันเพราะเป็นช่วงที่สามารถกอบโกยรายได้ และต้องการมีรายได้เข้ามามากขึ้นทำให้เกิดการทำงานหนักตลอดเวลา และเกิดการพักผ่อนแค่ในช่วงเช้าเพียงแค่ 5-6 ชั่วโมงและไม่ได้คำนึงถึงสุขภาพของตนเองในอนาคต ซึ่งการทำงานกลางคืนการทำงานหนักนั้นก่อนที่จะเกิดภาวะโควิด 19 นั้น นักดนตรีทั้ง 7 ท่านนั้นส่วนมากได้มีงานที่ได้รับเป็นประจำในช่วงเวลากลางคืนเป็นหลักจะมีเพียงบางท่านที่ทำการรับงานหรือทำงานในช่วงกลางวันเพราะว่าการทำงานในช่วงกลางคืนนั้นได้ใช้พลังงานไปค่อนข้างเยอะและทำให้การนอนนั้นไม่สมดุลทำงานผู้ให้ข้อมูลบางท่านไม่ได้รับงานในช่วงเวลากลางวัน และในช่วงก่อนที่จะเกิดโควิด 19 งานมีจำนวนเยอะมากบางท่านมีสูงสุด 7 งานต่อวัน และ 20 งานต่อสัปดาห์ ทำให้มีรายได้ที่สามารถดูแลตนเองและใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เป็น

อย่างดี ซึ่งการทำงานหนักของนักดนตรีนั้นไม่ได้มีหลักประกันหรือการคุ้มครองการทำงาน เพราะอาชีพนักดนตรีกลางคืนจัดเป็นแรงงานนอกระบบ หากนักดนตรีไม่ได้เป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆ ทำให้นักดนตรีต้องทำงานเยาะ และหนักมากขึ้น ซึ่งผลกระทบอีกหนึ่งสิ่งที่นักดนตรีต้องเจอในบางท่านคือภาวะความเครียดจากงานที่ได้รับ เนื่องจากไม่สามารถบริหารจัดการงานได้หากงานนั้นมีจำนวนมากจนไม่สามารถควบคุมได้ตลอดเวลา อาจเกิดภาวะความเครียดหรือความกดดันจากงานได้ ซึ่งภาวะความเครียดสามารถเกิดได้ในทุกอาชีพ และยังทำลายสุขภาพได้อีกด้วย การเกิดความเครียดจะทำให้สุขภาพทางอารมณ์ที่เปลี่ยนไป เช่นการนั่งเงิบ การอาการเบื่อหน่ายชีวิตมีความวิตกกังวล และไม่สดใส หรืออาการเครียดที่แสดงออกทางร่างกาย เช่น หายใจลำบาก หัวใจเกิดอาการเต้นเร็ว ปวดหัวได้ง่าย ผู้ที่มีความเครียดสะสมมาก อาจเกิดอาการเครียดจนอยากตายหรือที่เรียกว่าซึมเศร้า ซึ่งนักดนตรีจะมีภาวะความเครียดในช่วงระหว่างเกิดโควิด 19 และหลังโควิด 19

รูปแบบการจ้างงาน และการติดต่อรับงานของนักดนตรี

รูปแบบการจ้างงานแบบ และการติดต่อรับงานของนักดนตรี จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจะมีรูปแบบการจ้างงานและการติดต่อรับงานที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้วิจัยได้ทำการแบ่งระยะเวลาในการรับงานจ้างของนักดนตรี แบบ 2 ส่วน คือรูปแบบการจ้างงานก่อนเกิด โควิด 19 และรูปแบบการจ้างงานหลังเกิดโควิด 19 เพื่อให้ทราบถึงข้อมูล และการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในส่วนนี้สามารถเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ เช่นการยกเลิกงาน การหักเงินมัดจำคืน เป็นต้น

โดยรูปแบบการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลจะมี 3 รูปแบบ คือ 1) การจ้างงานแบบประจำ 2) การจ้างงานแบบชั่วคราว และ 3) การจ้างงานแบบรายชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจ้างงานแบบประจำ

การจ้างงานด้วยวิธีการจ้างแบบประจำ จะเป็นการจ้างแบบมีค่าตอบแทนเป็นรายเดือนมีการผูกมัดกับทางวงดนตรี มีข้อสังเกตได้ง่ายๆ หากร้านนั้นมีวงดนตรีเดิมในทุกวันศุกร์ เสาร์ และเป็นเวลาเดิมในทุกเดือน แสดงว่านายจ้างได้ทำการจ้างงานวงดนตรีนั้นแบบประจำแล้ว โดยส่วนใหญ่จะเกิดในช่วงก่อนโควิด 19 เนื่องจากตอนนั้นสถานการณ์การแพร่ระบาดยังไม่อยู่ในขั้นวิกฤตนักดนตรียังคงสามารถทำงานได้ นายจ้างจึงขอรับการจ้างงานแบบประจำ หากมีวงที่ถูกใจลูกค้าเล่นดนตรีดีมีการเอนเตอร์เทนลูกค้าก็อาจจะได้เงินตอบแทนจากลูกค้าที่มาร้านได้ ในการสัมภาษณ์มีนักดนตรีที่มีการจ้างงานประจำในช่วงก่อนโควิด 19 เป็นจำนวน 4 ท่าน และหลังจากเกิดโควิด 19 จึงไม่มีการถูกจ้างงานแบบประจำด้วยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ไม่แน่นอน

2) การจ้างงานแบบชั่วคราว

การจ้างงานด้วยวิธีการจ้างแบบชั่วคราวหรือส่วนใหญ่เรียกว่าการจ้างแบบระยะสั้น ส่วนใหญ่นายจ้างจะมีการจ้างเป็นระยะสั้นๆ เช่นจ้างเล่นดนตรี หนึ่งสัปดาห์ หนึ่งเดือนแต่ไม่เกิน 1 ปี

หากครบวันตามการจ้างงาน นายจ้างสามารถต่อสัญญาหรือสามารถสิ้นสุดสัญญาได้ การจ้างงานแบบชั่วคราวเป็นการจ้างที่ได้รับความนิยมในร้านผับบาร์ขนาดเล็ก ถ้าต้องการเปลี่ยนสไตล์ของวงดนตรีให้มีลูกเล่นเหมาะสมกับร้านก็สามารถจ้างวงได้ในระยะเวลาสั้นได้ ซึ่งในการสัมภาษณ์มีนักดนตรีที่มีการจ้างงานแบบชั่วคราวในช่วงก่อนโควิด 19 เป็นจำนวน 3 ท่าน และหลังเกิดโควิด 19 มีนักดนตรีที่ถูกจ้างงานแบบชั่วคราวเป็นจำนวน 4 ท่าน

3) การจ้างงานแบบรายชั่วโมง

เป็นการจ้างงานที่มีระยะเวลาสั้นที่สุดในการทำงานในวงการดนตรี ซึ่งนักดนตรีส่วนใหญ่ที่เล่นตามร้านอาหารหรือสถานบันเทิงช่วงกลางคืนจะไม่นิยมรับงานเป็นรายชั่วโมง เนื่องจากไม่สามารถควบคุมเวลาได้ แต่ถ้าเป็นนักดนตรีที่เล่นในงานอีเวนต์ งานเทศกาลหรืองานมงคลต่างๆ การจ้างงานแบบรายชั่วโมงเป็นสิ่งที่ดี และการจ้างงานแบบรายชั่วโมงนี้นายจ้างสามารถกำหนดจำนวนเงินให้กับนักดนตรีได้ ส่วนใหญ่การจ้างงานแบบรายชั่วโมง จะมีระยะเวลาที่สั้นเพียงแค่ 2-4 ชั่วโมง เท่านั้น ทำให้นักดนตรีต้องคำนวณระยะเวลาการเดินทาง และต้องควบคุมวิธีการเล่นดนตรีให้อยู่ในระยะเวลาที่กำหนดได้ ซึ่งในการสัมภาษณ์มีนักดนตรีเพียง 1 ท่านที่มีการจ้างงานแบบรายชั่วโมง และเป็นในช่วงหลังโควิด 19 เท่านั้น เนื่องจากสถานการณ์ที่ยังไม่แน่นอนของโควิดทำให้นายจ้างยังไม่กล้าจ้างนักดนตรีได้แบบ 100% และมีความกลัวว่านักดนตรีอาจจะเสียเวลาหากต้องการยกเลิกสัญญา การจ้างแบบรายชั่วโมงก็ถือว่าเป็นข้อดีในช่วงหลังโควิด 19 ที่สถานการณ์ยังไม่แน่นอนแต่นักดนตรีก็ยังคงมีรายได้จากการเล่นดนตรีถึงจะอยู่ในแบบรายชั่วโมงก็ตาม

ส่วนการติดต่อรับงานของนักดนตรี เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญ หากมีการจ้างงานเกิดขึ้น ต้องมีการติดต่อรับงานอยู่เสมอ มิเช่นนั้นก็จะไม่เกิดการจ้างงานอย่างถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเภทการติดต่อรับงานของนักดนตรีได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การติดต่อผ่านนายจ้างโดยตรง 2) การติดต่อผ่านผู้จัดการวง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การติดต่อรับงานผ่านนายจ้างโดยตรง ขั้นตอนนี้นักดนตรีจะต้องเป็นเจรจาเรื่องข้อตกลงกับนายจ้างด้วยตัวเอง เช่น รายได้ ระยะเวลาในการเล่นดนตรี แนวเพลงในการเล่น จำนวนของนักดนตรี ซึ่งนักดนตรีจะต้องจัดการเองหมดทุกอย่าง และต้องมีการบริหารการจัดการเวลาที่ดี เพราะในบางวันอาจจะมียานจ้างเยอะจนไม่สามารถจัดการเวลาได้ การติดต่อรับงานผ่านนายจ้างโดยตรงจึงเป็นสิ่งที่ต้องจัดการในส่วนของตารางชีวิตให้ไม่ทับซ้อนกันได้ ในการสัมภาษณ์มีนักดนตรีที่มีการติดต่อรับงานผ่านนายจ้างโดยตรงเป็นจำนวน 4 ท่าน ซึ่งในแต่ละท่านได้บอกถึงข้อดีของการรับงานเองไว้ว่า การติดต่อรับงานผ่านนายจ้างโดยตรงนั้นสะดวกมากนายจ้างเห็นหน้า และคุยผ่านตัวเองได้เลย รวมทั้งรับเงินเองคนเดียวไม่ต้องแบ่งให้กับผู้จัดการวงหรือผู้ดูแลด้วย

2) การติดต่อรับงานผ่านผู้จัดการวง ผู้จัดการวง หมายถึง ผู้ที่จัดการทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในวงดนตรีตั้งแต่การรับงาน การแต่งงาน ตรวจคิวงานจัดการตารางงานทั้งหมด ในส่วนการติดต่อรับงาน

ผ่านผู้จัดการรงเหมาะสำหรับนักดนตรีหรือวงดนตรีที่มีจำนวนคนในวงมาก และมีงานแสดงที่เยอะในแต่ละวันจนไม่สามารถจัดการด้วยตัวเอง ซึ่งการมีผู้จัดการรงเป็นข้อดีที่สามารถจัดการตารางการเล่นดนตรีหรือการคัดเลือกงานที่เหมาะสมให้กับนักดนตรีหรือวงดนตรีได้ นายจ้างก็สามารถติดต่อผ่านผู้จัดการรงได้โดยตรง แต่ข้อเสียที่พบได้คือการแบ่งรายได้ก็ต้องแบ่งให้กับผู้จัดการรงด้วย อาจจะเป็นการแบ่งรายได้ในรูปแบบที่ได้แบบเปอร์เซ็นต์หรือทางนักดนตรีหรือวงดนตรีทำการจ้างผู้จัดการรงเป็นรายเดือนก็สะดวกในการแบ่งรายได้อีกหนึ่งรูปแบบ และสิ่งที่สำคัญคือต้องมีการทำสัญญาเป็น ผู้จัดการรงดนตรีให้ชัดเจนเพื่อความสบายใจ และลดปัญหาการโกงในอนาคต จากการสัมภาษณ์มีนักดนตรีเพียง 3 ท่าน ที่มีการติดต่อรับงานผ่านผู้จัดการรงโดยตรง เนื่องจากในช่วงก่อนโควิด 19 มีงานเข้ามาเยอะจนไม่สามารถบริหารเวลาเองได้การมีผู้จัดการรงมาช่วยเหลือทำให้ชีวิตในวงดนตรีและนักดนตรีเองนั้นสะดวกมากขึ้น

4.2.1.2 ภาระค่าใช้จ่าย

สำหรับภาระใช้จ่ายเป็นอีกประเด็นที่สำคัญที่เป็นผลกระทบในช่วงโควิด 19 แก่นักดนตรีซึ่งก่อนหน้านั้นนั้นผู้ให้ข้อมูลก็มีรายได้ที่ไม่แน่นอนและยังคงมีค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดการอยู่ในทุกเดือน แต่เมื่อเกิดภาวะโควิด 19 นั้นรายได้ก็กลับลดลงและยังมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่นค่าที่พักอาศัยที่ไม่ได้มีการลดหย่อนหรือผ่อนผันค่าเช่าได้ ค่าเดินทางในการทำงานในช่วงโควิด เป็นต้น ก่อนที่จะเกิดภาวะโควิด 19 นั้น ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 ท่านนั้นได้บอกเล่าถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดการในทุกเดือนของตัวเอง โดยเฉลี่ยจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 5,000 – 7,000 บาทต่อเดือน ส่วนมากจะเป็นค่าใช้จ่ายในการทำงานและค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัย บางท่านก็มีครอบครัวต้องเลี้ยงดูจึงมีค่าใช้จ่ายในด้านครอบครัวอีกด้วย

ยกตัวอย่างเช่นโซระ และเฟรมที่มีค่าใช้จ่ายในทุกเดือนทั้งต้องจัดการเช่นค่าใช้จ่ายในการทำงานเช่นพวกค่าอุปกรณ์ดนตรี ค่าเดินทาง บางงานที่ต้องไปเล่นไกลจากที่พักก็ต้องเสียค่ารถ ค่าเดินทางเพิ่มมากขึ้น พอมีครอบครัวก็ต้องหาเงินมาช่วยในส่วนค่าเทอมลูกชายทั้งสอง ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเรียนพิเศษ ค่าที่พักที่ต้องชำระค่าเช่าทุกเดือน รวมถึงค่าน้ำค่าไฟที่ต้องชำระแยกด้วยเลย เป็นสิ่งที่ต้องจ่ายทุกเดือน และค่าอุปกรณ์เครื่องดนตรี เช่นการเปลี่ยนสายกีตาร์ น้ำยาที่ใช้ในการทำความสะอาด ปิ๊กกีตาร์ที่ต้องซื้อเก็บไว้ ประมาณ 1,000 บาทต่อเดือนแต่บางเดือนก็ไม่ต้องใช้จ่าย ค่าอุปกรณ์ก็จะเก็บเอาไว้ใช้จ่ายในส่วนอื่นต่อไป

ตารางที่ 6 แสดงการค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของผู้ให้ข้อมูลก่อน และหลังภาวะโควิด 19

ผู้ให้ข้อมูล	การค่าใช้จ่าย ในแต่ละเดือน	รายได้ก่อน เกิดภาวะโควิด 19	ความ เพียงพอของ รายได้	รายได้หลัง ภาวะโควิด 19	ความ เพียงพอของ รายได้
รายที่ 1 : เฟรม (นามสมมุติ)	ค่าที่พักอาศัย ค่าเดินทาง (เดินทางด้วยรถ สาธารณะ) ค่าอุปกรณ์ดนตรี	10,000 บาท ต่อเดือน	พอใช้ในแต่ ละเดือน	ไม่แน่นอนใน แต่ละเดือน	ไม่เพียงพอ
รายที่ 2 : เทียน (นามสมมุติ)	ค่าที่พักอาศัย ค่าเดินทาง (รถจักรยานยนต์ ส่วนตัว) ค่าเลี้ยงดูบุตร ค่าอุปกรณ์ดนตรี	15,000 บาท - 20,000 บาท ต่อเดือน	เพียงพอ	รายได้ลดลง 80% ต่อ เดือน	ไม่เพียงพอ
รายที่ 3 : ไค้ก (นามสมมุติ)	ค่าเดินทาง (เดินทางด้วยรถ สาธารณะ) ค่าอุปกรณ์ในการทำงาน	รายได้เท่าเดิม	เพียงพอ	รายได้เท่า เดิม	เพียงพอ
รายที่ 4 : โซระ (นามสมมุติ)	ค่าเดินทาง (เดินทางด้วยรถตู้ ส่วนบุคคล) ค่าเลี้ยงดูบุตร ค่าอุปกรณ์ดนตรี	25,000 บาท ต่อเดือน	เพียงพอ	รายได้ลดลง 30% ต่อ เดือน	ไม่เพียงพอ
รายที่ 5 : มัด (นามสมมุติ)	ค่าเดินทาง (รถยนต์ส่วนตัว) ค่าใช้จ่ายภายใน ครอบครัว	ไม่มีการ เปลี่ยนแปลง	เพียงพอ	รายได้เท่า เดิม	เพียงพอ

ตารางที่ 6 แสดงภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของผู้ให้ข้อมูลก่อน และหลังภาวะโควิด 19 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	ภาระค่าใช้จ่าย ในแต่ละเดือน	รายได้ก่อน เกิดภาวะโควิด 19	ความ เพียงพอของ รายได้	รายได้หลัง ภาวะโควิด 19	ความ เพียงพอของ รายได้
รายที่ 6 : กัน (นามสมมุติ)	ค่าเดินทาง (รถสาธารณะ) ค่าที่พักอาศัย	รายได้เป็นการ จ้างงานมีการรับ เป็นต้องงานจึงมี ความไม่แน่นอน	เพียงพอ	รายได้ลดลง หรือไม่มีเข้า มา	ไม่เพียงพอ
รายที่ 7 : เติ้ล (นามสมมุติ)	ค่าอุปกรณ์ดนตรี ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าที่พักอาศัย	20,000 - 25,000 บาท	เพียงพอ	รายได้ลดลง 30% ต่อ เดือน	เพียงพอ

โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักดนตรีทั้ง 7 ท่าน มีภาระค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในแต่ละเดือน ส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายที่นักดนตรีต้องจ่ายในแต่ละเดือนจะเป็นค่าเช่าที่พักอาศัย เพราะเป็นส่วนที่ต้องใช้จ่ายตลอดในทุกเดือนอย่างตรงเวลา ผู้ให้ข้อมูลจะมีการเช่าที่พักคอนโดอยู่มากกว่ามีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง ต่อมาคือค่าเดินทางในการทำงาน โดยมีนักดนตรี 3 ท่าน ที่มีการเดินทางโดยรถสาธารณะ และนักดนตรี 4 ที่มีการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ทำให้ต้องเสียค่าน้ำมันในการเดินทางซึ่งสามารถรวมเป็นค่าเดินทางในการทำงานได้ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอุปกรณ์ดนตรี ค่าใช้จ่ายในครอบครัว มีการปรับเปลี่ยนไปในช่วงที่เกิดโควิด 19 และมีนักดนตรีบางท่านที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เพราะไม่ได้มีการถูกจ้างงานในช่วงที่เกิดโควิด 19 ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้ระบุไว้ เช่น ค่าผ่อนชำระบัตรเครดิต ค่าประกันสุขภาพ และอุบัติเหตุ ทางผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่ได้มีความสนใจในเรื่องประกันชีวิตหรือบางท่านมีประกันสังคมมาตรา 40 คຸ້ມครองดูแลอยู่

สำหรับประกันสังคมมาตรา 40 นั้น มีนักดนตรีเพียง 2 ท่านเท่านั้นที่มีประกันสังคมมาตรา 40 คຸ້ມครองอยู่ ซึ่งผู้ประกันตนมาตรา 40 จะต้องเป็นผู้มีอาชีพอิสระ อาชีพค้าขาย ซึ่งนักดนตรีสามารถทำประกันสังคมมาตรา 40 ได้แต่การทำนั้นต้องไม่กระทบสิทธิบัตรทองหรือบัตรสวัสดิการของรัฐ จะทำให้ผู้ที่มีประกันสังคมนั้นได้รับสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มมากขึ้น เช่นสิทธิรักษากรณีประสบอันตรายหรือเกิดการเจ็บป่วย คຸ້ມครองกรณีทุพพลภาพ ชราภาพ รวมทั้งกรณีเสียชีวิตอีกด้วย

ในส่วนของความเพียงพอของรายได้ทั้งช่วงเกิดภาวะโควิด 19 และหลังเกิดภาวะโควิด 19 นั้น มีนักดนตรีเพียง 3 ท่านที่มีรายได้เพียงพอ และไม่มีผลกระทบต่อในด้านค่าใช้จ่าย แต่นักดนตรีอีก 4 ท่านนั้นได้รับรายได้ที่ไม่เพียงพอไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน ซึ่งบางท่านมีรายได้ที่ลดลงถึง 80% หรือไม่มีรายได้เข้ามา ด้วยเหตุผลที่ไม่มีงานจ้างทำให้ไม่ได้รับรายได้จากการทำงานในส่วนนี้ อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รายได้ของนักดนตรีนั้นน้อยลงเป็นเพราะในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ได้มีการเกิด พ.ร.ก.ฉุกเฉินขึ้น ทำให้สถานที่เสี่ยงต่อการเกิดการแพร่เชื้อเช่น ร้านอาหาร สวนอาหาร ผับบาร์ ร้านกินดื่มในช่วงเวลากลางคืนนั้นต้องงดให้บริการ งานที่นักดนตรีได้รับมอบหมายในทุกวันกลับถูกยกเลิกทันทีทำให้ไม่มีรายได้จากการทำงาน บางท่านก็ได้รับค่ามัดจำเพียง 10% จากรายได้ที่ต้องได้ในแต่ละเดือน รวมทั้งนักดนตรีต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น และต้องจำกัดงบประมาณในการใช้จ่ายมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้มีเงินเก็บสะสมไว้ใช้ในเดือนถัดไป

ส่วนใหญ่นักดนตรีมองว่าโควิดอาจจะไม่ได้มีผลร้ายแรงอาจจะกระทบกับการทำงานของตนเองแค่ส่วนน้อย แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงค่าใช้จ่าย และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด 19 ทำให้นักดนตรีทราบว่าหลังโควิด 19 นั้นตนมีภาระค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นรวมทั้งมีรายได้ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด

4.2.1.4 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนวิถีชีวิตของนักดนตรีในช่วงภาวะโควิด 19 นั้นกลับมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นจากการทำงานตลอดในช่วงเวลากลางคืนกลับต้องมาปรับเปลี่ยนใช้ชีวิตในช่วงไม่มีงานจ้าง ยกตัวอย่างเช่น การอยู่ในที่พักอาศัย การดูแลคนในครอบครัว การฝึกฝนทักษะต่างๆ การศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งพอแยกเป็นประเด็นหลักที่น่าสนใจนั้นมีทั้งหมด 2 ประเด็น คือ 1) การดำรงชีวิตในที่พักอาศัย และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง 2) การป้องกันตนเองจากภาวะโควิด 19

การดำรงชีวิตในที่พักอาศัยและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตนเอง

การเกิดภาวะโควิด 19 นั้นได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปอย่างมากโดยเฉพาะการดำรงชีวิตในที่พักอาศัยซึ่งเกิดจากการขอความร่วมมือจากทางรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนเลี่ยงการทำกิจกรรมกันเป็นกลุ่มและการอยู่ภายในที่พักอาศัยเพื่อลดการแพร่เชื้อโควิด 19 ทำให้นักดนตรีที่มีวิถีชีวิตและการทำงานนอกสถานที่อยู่เสมอ จึงเกิดการจำกัดบริเวณอาศัยอยู่ในบ้าน (home quarantine) ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่มากสำหรับนักดนตรีที่ทำงานในช่วงเวลากลางคืนเป็นหลัก

การจำกัดบริเวณอาศัยอยู่ในบ้านคือการจำกัดบริเวณอาศัยในบ้านซึ่งในปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือโรคระบาดติดเชื้องูอื่นที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ การจำกัดบริเวณอาศัยอยู่ในบ้านมีรูปแบบที่เหมือนกับคำว่าการทำงานที่บ้าน (Work From Home) แต่การทำงานที่บ้านจะเป็นการทำงานภายในที่พักอาศัยของตนเอง ช่วยให้

คนส่วนใหญ่ที่รักษาระยะห่างกับสังคมได้ โดยสามารถลดการพูดคุยหรือรวมตัวอยู่ในพื้นที่แออัด ซึ่งทั้งสองวิธีเป็นวิธีที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างดี

จากการสัมภาษณ์ของนักดนตรีเกี่ยวกับการดำรงชีวิตภายในที่พักอาศัยในช่วงโควิด 19 นั้น ต่างมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เช่น เพรม (นามสมมุติ) ที่มีความรู้สึกในความไม่คุ้นชินต่อที่พักอาศัย ส่วนตัวเป็นคนชอบออกไปทำงานข้างนอก และรู้สึกว่าที่พักควรจะเป็นที่พักผ่อน หลังจากการออกไปทำงาน จึงทำให้ตนรู้สึกไม่ชินกับการอยู่ที่พักเป็นเวลานานๆ จึงต้องค้นหากิจกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใหม่มาก รวมถึงเทียน (นามสมมุติ) ที่มองว่าการจำกัดบริเวณอาศัยอยู่ในบ้านหรือการทำงานที่บ้านเป็นสิ่งที่ใหม่มากสำหรับนักดนตรีที่ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตในช่วงเวลากลางคืนเป็นการทำงาน

และการดำรงชีวิตในที่พักอาศัยนั้นแม้จะเป็นอะไรที่ดูแปลกใหม่สำหรับคนในสังคมไทยหรือแม้แต่กับนักดนตรีที่ได้รับผลกระทบจากการดำรงชีวิต การเปลี่ยนวิถีชีวิตก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักดนตรีกลางคืน โดยเต็ล (นามสมมุติ) มีการหากิจกรรมใหม่ๆ เป็นสิ่งที่ตัวเองสนใจ ทำให้วิถีชีวิตในแต่ละวันนั้นไม่น่าเบื่อ และส่วนมากผู้ให้ข้อมูลจะมึนงานของตัวเองที่ต้องรับผิดชอบเป็นประจำในแต่ละวัน เช่นงานอัดเสียงร้องและเสียงดนตรี งานถ่ายทอดสดการเรียนการสอนดนตรีผ่านแอปพลิเคชัน งานลงเสียงดนตรี ซึ่งเป็นงานเสริมที่ได้รับเพื่อช่วยให้มีรายได้ หลังจากเวลางานนั้นจบลงจึงถือว่าเป็นเวลาพักผ่อน

การป้องกันตนเองจากโควิด 19

ในช่วงที่เกิดภาวะโควิด 19 นอกจากที่จะต้องมีการดำรงชีวิตใหม่นั้นการป้องกันตนเองจากโควิด 19 ก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากในช่วงเวลานี้เพราะถ้าสามารถป้องกันตัวเองได้มากเท่าไรเชื้อไวรัสก็จะเกิดการแพร่กระจายได้น้อยลงเป็นการหยุดเชื้อโรคได้อย่างดี

สำหรับแนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง (กรมควบคุมโรค, 2564) มีแนวทางการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล เพื่อป้องกันและลดการแพร่เชื้อโควิด 19 ทั้งหมด 10 ข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ออกจากบ้านเมื่อจำเป็นเท่านั้น หากออกนอกบ้านให้เว้นระยะห่างจากคนอื่นอย่างน้อย 1-2 เมตร หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่น แออัด หรือพื้นที่ปิด
2. สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่นอกบ้าน
3. ใช้รถสาธารณะเมื่อจำเป็นเท่านั้นและหลีกเลี่ยงชั่วโมงเร่งด่วน
4. ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้ง ก่อนรับประทานอาหาร หลังใช้ห้องน้ำหรือหลังสัมผัสจุดเสี่ยงที่มีผู้ใช้งานร่วมกันในที่สาธารณะ เช่น กลอนหรือลูกบิดประตู ราวจับหรือราวบันได เป็นต้น
5. หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น

6. ผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 70 ปี ผู้มีโรคเรื้อรังเช่นเบาหวานโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคปอด และเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้เลี่ยงการออกนอกบ้าน เว้นแต่จำเป็น ออกนอกบ้านให้น้อยที่สุด ภายในระยะเวลาสั้นที่สุด

7. แยกของใช้ส่วนตัวไม่ควรใช้ของร่วมกับผู้อื่น

8. เลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ๆหรือหากทานอาหารร่วมกันให้ใช้ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกายเป็นประจำและพักผ่อนให้เพียงพอ

9. หากเดินทางกลับจากประเทศหรือพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด 19 ควรกักตัวเองที่บ้านภายใน 14 วันและควรปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข

10. หมั่นสังเกตอาการตนเอง หากมีอาการไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส ให้ไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลใกล้บ้านทันที

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยในส่วนของป้องกันตนเองจากโควิด 19 ของนักดนตรีทั้ง 7 ท่านนั้น พบว่านักดนตรีมีความเข้าใจให้ความสนใจ และมีการให้ความร่วมมือในการป้องกันตนเอง รวมทั้งคนรอบตัวเป็นอย่างดีมีความพร้อมในการป้องกันการแพร่กระจายของโควิด 19 ที่เกิดจะเกิดขึ้นซ้ำได้ในอนาคต ซึ่งวัดจากแนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไป และกลุ่มเสี่ยงของกรมควบคุมโรคนั้น มีหลายข้อที่นักดนตรีได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีบางข้อที่ส่งผลถึงประเด็นภาระค่าใช้จ่ายอีกด้วย โดยสรุปเป็นหัวข้อที่น่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับนักดนตรีทั้งหมด 3 หัวข้อคือ หัวข้อที่ 1 การออกจากบ้านเมื่อจำเป็นเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ นักดนตรีไม่สามารถทำได้ทันทีเมื่อมีมาตรการออกมา เนื่องจากนักดนตรีเป็นอาชีพที่เดินทางตลอดเวลา มีแค่ช่วงเวลาที่กลับบ้านหรือที่พักเพื่อพักผ่อนเท่านั้น ฉะนั้นการออกจากบ้านเท่าที่จำเป็นจึงเป็นสิ่งแปลกใหม่มาก ทำให้นักดนตรีที่สัมภาษณ์นั้นมองว่าเป็นวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ และมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งสามารถเข้าถึงหัวข้อการปรับเปลี่ยนชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ต่อด้วยหัวข้อที่ 2 คือการสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่นอกบ้าน นักดนตรีมองว่าการซื้อหน้ากากอนามัยรวมถึงอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากโควิด 19 เช่น ผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์ล้างมือ ชุดตรวจโควิด หรือ Antigen Test Kit (ATK) เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกอาชีพ รวมทั้งนักดนตรีมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นซึ่งอยู่ในส่วนของภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ต้องถูกแบ่งมาซื้อหน้ากากอนามัย และอุปกรณ์การป้องกันตนเองจากโควิด 19 ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 ราคาของหน้ากากอนามัย มีราคาสูงถึง 200 บาท ต่อ 5 ชั้น และอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากโควิด 19 เช่นผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์ที่มีราคาสูงถึง 300 บาท ต่อ 1,000 มล. (wongnai,2563) และหัวข้อที่ 7 คือการแยกของใช้ส่วนตัวหรือไม่ควรใช้ของร่วมกับผู้อื่น นักดนตรีส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกของใช้ที่ใช้ร่วมกันได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะหากต้องแยกของใช้ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายใน

การซื้อของเพิ่มขึ้นหรือต้องแยกพื้นที่ในการอยู่ซึ่งก็เป็นได้ยากเช่นกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับประเด็นภาระค่าใช้จ่าย และรายได้ที่ต้องใช้อีกด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านักดนตรีได้รับผลกระทบทั้งก่อน และหลังจากโควิด 19 ในส่วนของรายได้ที่หายไปในช่วงระหว่างเกิดโควิด 19 เกิดความเครียดปัญหาสุขภาพจิต ภาวะว่างงานมากขึ้น รูปแบบการจ้างงานและการติดต่อรับงานของนักดนตรีก็เปลี่ยนแปลงไปบางท่านถึงกับต้องถูกยกเลิกงานดนตรีทั้งหมดเพราะไม่สามารถเปิดร้านหรือสถานที่นั้นๆได้ บางท่านก็ยังมียานดนตรีแต่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน นักดนตรีบางท่านต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆในเดือนละเดือน รายได้ที่เคยได้กลับไม่มีเข้ามาแต่รายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้รายได้กับรายจ่ายสวนทางกัน รวมทั้งยังต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวเองเพื่อความอยู่รอดของตัวเอง ซึ่งในทุกประเด็นนักดนตรีต้องใช้ระยะเวลา นานกว่าจะเข้าใจและรับมือกับภาวะโควิด 19 นี้ได้เพื่อให้ตัวเองนั้นได้เรียนรู้และเกิดการปรับตัว เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 นี้ให้ได้

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีทั้ง 7 ท่านนั้น ผู้วิจัยมองเห็นถึงความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของผู้ให้ข้อมูล ในช่วงเกิดโควิด 19 นั้นจะเป็นการเปลี่ยนในด้านการใช้ชีวิตการทำงาน เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ค่อนข้างเป็นปัญหาในการทำงาน รวมทั้งเกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของนักดนตรี ทำให้ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเองในช่วงที่สถานการณ์ยังคงไม่ดีขึ้น โดยประเด็นหลักในการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกมาเป็น 4 ประเด็นหลักที่สำคัญคือ 1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกฝนทักษะ 3) การประหยัดและการลดค่าใช้จ่าย 4) การวางแผนอนาคตหลังจบโควิด 19 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.2.1 อาชีพที่สอง

หากพูดถึงอาชีพที่สองนั้นมักจะเป็นงานเสริมหรืองานอดิเรกที่ต่อยอดเป็นงานมั่นคงได้ แต่ในช่วงที่เกิดภาวะโควิด 19 นั้น การมีอาชีพที่สองถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะจะทำให้ให้นักดนตรีที่ขาดรายได้นั้นได้กลับมามีรายได้เพื่อดูแลตนเอง และครอบครัวในสถานการณ์โควิด 19 ที่ไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อไหร่

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีนั้นพบว่าแต่ละท่านเริ่มคิดถึงอาชีพที่สองในช่วงที่เกิดการพักงานในช่วง 3 -4 เดือนแรก หลังทราบประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ในช่วงแรกผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสถานการณ์คงไม่ร้ายแรงและจะสามารถผ่านไปได้ด้วยดีแต่ผ่านมาแล้ว 2 ปี ตั้งแต่วันที่เกิดโควิด 19 ยังไม่มีวิ้วว่าสถานการณ์ของโควิด 19 จะลดน้อยลงไปได้ จึงเริ่มมองหาอาชีพที่สองหรืองานอดิเรกเพื่อให้มีรายได้ในช่วงที่เกิดโควิด 19 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่สอง มีหลายท่านที่ได้มีอาชีพที่สองสำรองเป็นที่เรียบร้อยแล้วซึ่งจะเป็นอาชีพที่เพิ่งเกิดขึ้นเพื่อหารายได้

เข้ามาในช่วงที่ต้องพักงานการเล่นดนตรีเช่นการรับส่งสินค้าเดลิเวอรี่, สอนดนตรีออนไลน์, พ่อค้าแม่ค้า, ธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งการมีอาชีพที่สองเป็นการเพิ่มความมั่นคงทางรายได้และความมั่นคงทางการเงินอีกหนึ่งช่องทางถึงอาจจะไม่ได้เกิดจากสิ่งที่ชอบแต่เพื่อการดำรงชีวิต และมีรายได้มาช่วยเหลือตัวเองก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นได้ดี ยกตัวอย่างเช่น เทียน (นามสมมุติ) และเต็ล (นามสมมุติ) ที่เริ่มหาอาชีพที่สองคือการเป็นแม่ค้า และทำธุรกิจออนไลน์เป็นของตัวเอง ซึ่งในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 ที่โควิด 19 ระบาดหนักจนทำให้ทุกคนในประเทศไม่สามารถออกไปใช้ชีวิตข้างนอกได้ การขายสินค้าผ่านทางออนไลน์จึงได้รับความนิยมจนถึงในปัจจุบันการขายสินค้าออนไลน์ก็ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งบางท่านสามารถตั้งตัว และมีชีวิตใหม่ผ่านการมีอาชีพที่สองมากขึ้นนั่นคือสิ่งที่เกิดการปรับตัวในสถานการณ์โควิด 19 อย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของนักดนตรีในการทำงานคือการเกิดอาชีพที่สองนั่นถือว่าเป็นสิ่งที่นักดนตรีเพื่อการอยู่รอด และหารายได้มาช่วยเหลือตนในช่วงภาวะโควิด 19 ยังคงอยู่ในประเทศไทย แม้ว่านักดนตรีบางท่านก็ยังคงรอคอยให้สถานการณ์นั้นดีขึ้นในเร็ววันก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้นักดนตรีได้ปรับตัวเพื่ออยู่รอดและสามารถกลับมาทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนได้อย่างปกติดังเดิม

4.2.2.2 การฝึกฝนทักษะ

การฝึกฝนทักษะเป็นสิ่งที่ใหม่มากในทุกอาชีพที่ประสบปัญหาในช่วงโควิด 19 รวมถึงนักดนตรีส่วนใหญ่ที่เป็นนักดนตรีกลางคืนที่ใช้ชีวิตในการทำงานในช่วงกลางคืน และใช้เวลากลางวันในการพักผ่อนซึ่งเป็นสิ่งที่นักดนตรีต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก การฝึกฝนทักษะนั้นจึงเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถทำให้ได้รับประโยชน์ และนำมาต่อยอดในอาชีพของตัวเองได้

ความสามารถที่หลากหลาย (Multitasking) คือ การทำงานหรือการเรียนรู้ที่มากกว่าเดิม ทำให้มีความสามารถในหลากหลายด้านถึงแม้ว่าจะมีอาชีพที่มีทักษะเพียงพอแต่การมีความสามารถที่หลากหลายสามารถดึงดูด และพัฒนาทักษะในการทำงานรวมถึงการใช้ชีวิตได้มากขึ้น ในปัจจุบันการมีทักษะหรือความสามารถที่หลากหลายถือว่าเป็นข้อดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง และถ้าในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานก็จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้

การฝึกฝนทักษะ คือการทำสิ่งๆนั้นให้มีจุดมุ่งหมายเพิ่มมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพให้กับตัวเอง ซึ่งการฝึกฝนทักษะเป็นอีกหนึ่งการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลาอีกทั้งสามารถค้นหาความเป็นตัวเองจากการฝึกฝนทักษะได้อีกด้วย ในปัจจุบันการฝึกฝนทักษะเริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น เช่นการศึกษา บริษัทและองค์กร เพราะการฝึกฝนทักษะที่มากขึ้นจะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถที่หลากหลายเป็นที่โดดเด่น ซึ่งการฝึกฝนทักษะนั้นต้องใช้ระยะเวลาต้องเลือกฝึกฝนในสิ่งที่ชอบ และคิดว่ามีความเป็นไปได้ไม่อย่างนั้นอาจจะเสียเวลาหากอาจจะ

กระจายความพยายามโดยการฝึกหลายทักษะก็อาจจะไม่มีเกิดพัฒนาการเลยก็ได้ (Josh Kaufman, 2562)

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีนั้นพบว่า มีนักดนตรีหลายท่านที่มีการฝึกฝนทักษะเพื่อสร้างความสามารถที่หลากหลายในช่วงที่เกิดโควิด 19 นักดนตรีส่วนใหญ่ต้องกักตัวใช้ชีวิตในที่พักมากกว่าเดิม บางท่านมีการฝึกทักษะในด้านดนตรีอยู่เสมอเพื่อทำให้ตัวเองมีความสามารถที่หลากหลายมากขึ้น พัฒนาตนเอง หากิจกรรมในเวลาว่าง และลดความเครียดได้ โดยส่วนมากจะเป็นการฝึกฝนทักษะแก่ตนเอง เช่น การทำกิจกรรมกับครอบครัว การเรียนพิเศษออนไลน์ การลงคอร์สเรียนเพื่อรับเกียรติบัตรของสถาบันหรือของมหาวิทยาลัย เช่นการเรียนด้านดนตรีเสริมหรือการทบทวนบทเรียนของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการทำงาน การเรียนภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม การเรียนรู้เรื่องการเทรดหุ้นหรือศึกษาด้านการลงทุนหารายได้ที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้

ในปัจจุบันรูปแบบการทำงานในช่วงโควิด 19 ที่เป็นรูปแบบการทำงานที่บ้านหรือที่พัก (Work From Home) ทำให้นักดนตรีต้องทำงานอยู่กับที่หรือนักดนตรีบางท่านเกิดว่างงานหรือภาวะการว่างงาน (Unemployment) ซึ่งในปัจจุบันการทำงานที่บ้านมักจะพบกับปัญหาการคิดงานไม่ได้หรือไม่มีสมาธิในการทำงานทำให้สร้างสรรค์ผลงานไม่ได้เต็มที่ ทำให้ต้องมีการหาคิจกรรมหรือสิ่งๆมาทำให้เกิดแรงจูงใจให้ไม่เบื่องานหรือว่างงานจนเกินไปและยังเกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ตนเองให้มีทักษะที่เพิ่มขึ้นด้วย

4.2.2.3 การประหยัด และการลดค่าใช้จ่าย

ในการสัมภาษณ์นักดนตรีทั้ง 7 ท่าน มีสิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดว่ารายได้ที่ได้นั้นลดลงไม่สอดคล้องกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น ช่วงที่เกิดโควิด 19 รายได้ของนักดนตรีมีความไม่แน่นอนด้วยสถานการณ์ต่างๆที่ยังไม่คงที่ นักดนตรียังคงต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายด้วยตัวของตัวเอง นอกจากการปรับตัวในการหาอาชีพที่สองการฝึกฝนทักษะเพื่อใช้ในอนาคต การประหยัด และลดค่าใช้จ่ายของนักดนตรีก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้ได้ในช่วงที่โควิด 19 ยังส่งผลกระทบต่อนักดนตรี และอาชีพอื่นๆ ด้วย

นักดนตรีได้พูดถึงการประหยัด และลดค่าใช้จ่ายในมุมมองของตัวเองนั้นถือว่าเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ตัวเอง และนักดนตรีต้องปรับตัวที่เกิดขึ้นให้เร็วที่สุดเพราะจากเดิมที่ทำงาน ได้รับรายได้แล้วก็ใช้จ่ายต่างๆ มีเงินเก็บน้อยเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายที่ได้กล่าวถึงในประเด็นข้างต้นทำให้นักดนตรีตระหนักถึงการประหยัด และต้องลดค่าใช้จ่ายมากขึ้นหลังจากจบภาวะโควิด 19 ในส่วนของการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์โควิด 19 นักดนตรีบางท่านไม่ได้รับการเยียวยาจากหน่วยงานใดๆ มีเพียงกลุ่มนักดนตรี และเจ้าของกิจการสถานบันเทิงที่ออกมาช่วยเหลือกันแต่ถือว่าการช่วยเหลือกันเอง ไม่ได้มีหน่วยงานใดมาสนับสนุนหรือยื่นมือมาให้ความช่วยเหลือใดๆ แต่มีเพียง 1 ท่าน ที่ได้ใช้โครงการคนละครึ่ง ที่รัฐบาลได้ออกมาให้ความช่วยเหลือคนไทยที่

กำลังได้รับความเดือดร้อนในช่วงที่เกิดเหตุการณ์โควิด 19 โดยผู้ให้ข้อมูลเพียง 1 ท่าน ได้บอกว่า เป็นสิทธิที่ทุกคนควรจะได้รับ แม้ว่าอาจจะไม่สามารถเยียวยาได้เต็มที่แต่ก็ควรเป็นสิทธิที่ทุกคนควรจะได้ไม่ว่าจะเป็นแรงงานในหรือนอกระบบ ผู้ที่ได้รับผลกระทบก็สามารถลงทะเบียนในโครงการนี้ได้

สำหรับโครงการคนละครึ่งที่รัฐบาลออกมานั้นมีเพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศ ช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน รวมถึงช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ร้านค้ารายย่อยในทั่วประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายให้ประชาชนลงทะเบียนอยู่ที่ 10 ล้านคน ซึ่งมีข้อกำหนดในการใช้โครงการคือ คนที่ลงทะเบียนจะได้รับสิทธิ์ส่วนลด 50% เฉพาะการซื้อสินค้า บริการ กับร้านที่ร่วมโครงการ และทางรัฐออกค่าใช้จ่ายให้ไม่เกินวันละ 150 บาทต่อคน รวมยอดการใช้งานสูงสุดไม่เกิน 3,000 บาท ตลอดทั้งโครงการ ซึ่งในปัจจุบันโครงการนี้กำลังเข้าสู่เฟสที่ 5 จะเปิดให้ใช้งานในเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ที่จะเปิดให้ประชาชนเปิดรับสิทธิจำนวนไม่เกิน 26.50 ล้านสิทธิ

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยพบว่าในช่วงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการพูดถึงการออมเงินหรือการลงทุนในการใช้เงินภายในอนาคตเพื่อที่จะสามารถมีเงินใช้โดยไม่ลำบาก ส่วนใหญ่นักดนตรีมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากเดิมจากที่ได้กล่าวถึงในส่วนภาระค่าใช้จ่ายของนักดนตรี ทำให้เริ่มตระหนักในการใช้จ่ายมากขึ้น หากเกิดภาวะฉุกเฉินจะได้มีเงินทุนสำรองไว้ใช้ได้ ซึ่งอาจมีผลกระทบในระยะยาวเช่นการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงเพราะคนใช้เงินเท่าที่จำเป็น และคนหันมาประหยัดมากขึ้น การใช้จ่ายอย่างประหยัดจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อทุกคนไม่ใช่เพียงแค่นักดนตรี ซึ่งเฟรม (นามสมมติ) ได้มองเห็นถึงการหันมาลงทุนมากขึ้นเพื่ออนาคตที่ดีของตัวเอง ซึ่งเมื่อก่อนไม่ได้นึกถึงในส่วนนี้เงินที่ได้จากการทำงานก็ใช้จ่ายไปเลย ทำให้ครั้งนี้ตั้งใจจะเก็บเงินอาจจะมียอดสักห้องหรือรถสักคัน และพยายามจะตัดรวมถึงจัดการค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

4.2.2.4 การวางแผนอนาคตหลังจบสถานการณ์โควิด 19

นักดนตรีนอกจะเป็นอาชีพที่ต้องใช้เวลาในการทำงานและฝึกฝนดนตรีอยู่เสมอทำให้ในทุกวันการทำงานของนักดนตรีจะเป็นการออกเดินทางไปทำงาน เมื่อเกิดเหตุการณ์โควิด 19 ก็ทำให้นักดนตรีหลายกลุ่มถึงกับตั้งตัวไม่ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และยังไม่มียี่แวนว่าโควิด 19 ในประเทศไทยนั้นจะดีขึ้นภายในเร็วเท่าไร ทำให้การวางแผนอนาคตจึงเป็นการปรับตัวของนักดนตรีที่สำคัญมากขึ้น

การวางแผนในอนาคตที่นักดนตรีสนใจคือการวางแผนการเงินในอนาคต เมื่อทราบว่าผลกระทบเรื่องรายได้เป็นสิ่งที่ต้องจัดการเพื่อลดภาวะความเครียดที่จะเกิดขึ้น จึงต้องมีการวางแผนจัดการเรื่องการเงินให้รัดกุมมากขึ้น ซึ่งการวางแผนเรื่องการเงินมีความสอดคล้องกับความมั่นคงทางการเงินอีกด้วย หากรู้จักการใช้เงินอย่างพอเพียงมีเงินเก็บที่พอใช้จ่าย และป้องกันการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินได้ในอนาคต หากวิเคราะห์การวางแผนทางการเงินจะสามารถแบ่งได้ 4 หัวข้อ

ที่น่าสนใจคือ 1) หาอาชีพที่สอง 2) เริ่มการลงทุน 3) ใช้เงินอย่างประหยัด และ 4) การทำสรุปค่าใช้จ่าย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หาอาชีพที่สอง ซึ่งในหัวข้อนี้ได้พูดถึงใน 4.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ไปในเบื้องต้น แต่การหาอาชีพที่สองสามารถทำได้ในทุกอาชีพที่กำลังจะหางานสำรองหรือมองหาอาชีพที่ทำให้มีรายได้มากขึ้น เมื่อรายได้มากขึ้นก็จะสามารถวางแผนการทำงาน และรายได้ได้ง่ายขึ้น

2) เริ่มการลงทุน การศึกษาหาความรู้ทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และใช้ชีวิตทำให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ รวมถึงความรู้ทางการวางแผนการเงิน ไปจนถึงเรื่องสุขภาพ การรักษาให้สมบูรณ์แข็งแรง การมีสุขภาพที่แข็งแรงจะสามารถสร้างโอกาสในการหารายได้

3) ใช้เงินอย่างประหยัด ซึ่งในหัวข้อนี้ได้พูดถึงใน 4.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ไปในเบื้องต้น เมื่อทำงานในระยะเวลาที่ยาวนาน โอกาสในการมีรายได้ก็มากขึ้น แต่รายได้มากขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะสามารถใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยมากขึ้น เพราะอย่างนั้นควรนำมาออม และลงทุนเพื่อให้เงินนั้นได้เพิ่มขึ้นสามารถช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงินได้เร็วขึ้น

4) การทำสรุปค่าใช้จ่าย ซึ่งในแต่ละเดือนควรบันทึกว่าได้มีใช้จ่ายไปมากน้อยเท่าไร และนำไปใช้กับอะไรบ้าง อาจจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อตัวเองหรือครอบครัว ซึ่งการทำสรุปรายจ่ายนั้นเพื่อให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการใช้นั้นสมเหตุสมผลหรือไม่ และสามารถวางแผนการเงินต่อไปได้ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ยกตัวอย่างเช่นค่าใช้จ่ายของนักดนตรีเช่น ค่าเดินทาง ค่าอุปกรณ์ ค่าที่พักอาศัย ควรควบคุมการใช้จ่ายให้ไม่เกิน 50% ของรายได้ต่อเดือน ที่สำคัญคือควรมีเงินออมเพื่ออนาคตและงบบุณดิน ควรตั้งไว้ที่ 10% ต่อเงินเดือนที่ได้รับ เป็นต้น ทั้งนี้สามารถปรับไปตามการวางแผนการใช้ชีวิตในแต่ละท่านได้

ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับเรื่องการวางแผนอนาคตนั้น ก่อนเกิดโควิด 19 นักดนตรีส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของการวางแผนอนาคตสักเท่าไรเพราะเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัวและงานดนตรียังสามารถทำงานมีงานจ้างเข้ามาได้ตลอด แต่เมื่อโควิด 19 อยู่มายาวนานและไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อไหร่ให้นักดนตรีจึงหันมาวางแผนอนาคตมากขึ้น เป็นการตั้งเป้าหมายเพื่อมีแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้น สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลเริ่มมีการวางแผนอนาคตหลังจบสถานการณ์โควิด 19 มากขึ้นเพื่อความอยู่รอดของตนเองและคนในครอบครัว ถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ทุกท่านก็เริ่มมองเห็นทางออกที่จะใช้ชีวิต และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับโควิด 19 ซึ่งไม่รู้อีกนานแค่ไหนกว่าโควิด 19 จะหมดไปจากประเทศไทย

สรุปได้ว่านักดนตรีมีการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 อย่างเห็นได้ชัดเจน เช่นการมีความสามารถที่หลากหลายที่ใช้ในการฝึกฝนทักษะ การมี

ทักษะเพิ่มขึ้นจากเดิม การวางแผนอนาคตทางการเงินที่สอดคล้องกับความมั่นคงทางการเงิน และ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเรียนรู้ในช่วงที่เกิดการปรับตัวของนักศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเก็บข้อมูลทั้งสองส่วนคือการทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโควิด 19 จากนักดนตรีทั้งหมด 7 ท่าน สามารถสรุปผลงานวิจัยออกเป็นสามส่วนในบทนี้คือ การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

นักดนตรี เป็นอาชีพที่แสดงถึงความสามารถ และทักษะที่ใช้ดนตรีเป็นส่วนประกอบ โดยดนตรีนั้นๆ จะมีเทคนิคที่แตกต่างกันตามความชำนาญและความถนัดของนักดนตรี เพื่อสื่อความหมายของเพลงและทำให้ตัวบทเพลงมีความไพเราะ ตามที่นักประพันธ์เพลงหรือนักดนตรีได้สร้างสรรค์ไว้ โดยอาชีพนักร้อง จะเป็นอาชีพด้านดนตรีที่สร้างชื่อเสียงแก่ศิลปินศิลปินที่มีชื่อเสียงก็มักจะมีการขับร้อง และการแสดงออกที่ดี ได้สามารถเป็นขวัญใจ หรือมีแฟนคลับ ตามความนิยมได้ ส่วนนักดนตรีเป็นอาชีพที่สำคัญในการทำวงดนตรีโดยนักดนตรีมีหน้าที่ถ่ายทอดเครื่องดนตรี และทักษะทางดนตรี ให้กับผู้ฟัง โดยในปัจจุบัน นักดนตรี สามารถทำงานได้หลากหลาย ยกตัวอย่าง เช่น ธุรกิจโรงเรียนดนตรี ธุรกิจห้องบันทึกเสียง งานร้านอาหาร และสถานบันเทิง ซึ่งนักดนตรีส่วนใหญ่ จะ ทำงานร้านอาหาร และสถานบันเทิง เพราะมีรายได้ที่ดี และมีเวลาที่แน่นอน สามารถยืดหยุ่นเวลาได้ และสามารถจัดระเบียบเวลาในชีวิตประจำวันได้ โดยส่วนมากนักร้องและนักดนตรีจะทำงานควบคู่กัน แต่นักดนตรีก็สามารถเป็นนักร้องได้ ซึ่งมักจะพบเห็นตามร้านอาหารที่มีการเล่นดนตรีเป็นคู่ (โพล์คอง) หรือจะทำงานร่วมกันเพื่อแสดงก็ได้

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลกระทบที่นักดนตรีได้รับในช่วงภาวะโควิด 19 มีทั้งหมด 2 ประเด็นคือ 1) รายได้ และงานที่ได้รับมอบหมาย และ 2) ภาระค่าใช้จ่าย

1) รายได้ และงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่านักดนตรีมีรายได้ที่น้อยลงอย่างเห็นได้ชัดโดยผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่ได้รับรายได้จากการเล่นดนตรีหรือการทำการแสดงมาประมาณ 6 เดือนขึ้นไป ทำให้รายได้ที่มีอยู่ในตอนนี้คือรายได้ที่เก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหรือบางท่านมีการปรับเปลี่ยนการทำงานไปในช่วงที่เกิดสถานการณ์โควิด 19 ทำให้มีรายได้ที่สามารถดูแลตนเองได้เพียงเล็กน้อย และเมื่อรายได้ไม่มีเข้ามาการจ้างงานต่างๆก็ถูกยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนดซึ่งที่ก่อนเกิดโควิด 19 ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ท่านนั้นมีงานจ้างเข้ามาอย่างต่อเนื่องมีรายได้เข้ามา

และรู้สึกถึงการใช้จ่ายที่คล่องตัวไม่ลำบาก จึงเห็นได้ว่าหากไม่มีการจ้างงานจากนายจ้างก็จะทำให้นักคนตานั้นขาดรายได้ไปทั้งหมด

ในส่วนของงานที่ได้รับมอบหมายนั้น เมื่อนักคนตรีขาดรายได้งานที่ได้รับมอบหมายก็เปลี่ยนไป ในช่วงก่อนโควิด 19 งานจ้างที่ได้รับจากนายจ้างจะเป็นงานที่ได้รับเป็นประจำในช่วงเวลา กลางคืนเป็นหลัก มีบางท่านทำงานหรือการรับงานมาทำในช่วงกลางวันเพราะการทำงานในช่วง กลางคืนนั้นได้ใช้พลังงานไปค่อนข้างเยอะ และในช่วงก่อนที่จะเกิดโควิด 19 งานมีจำนวนที่เยอะมาก ทำให้มีรายได้ที่สามารถดูแลตนเอง และใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เมื่องานไม่มีเข้ามาที่ ขาดรายได้ในส่วนของการจ้างงาน และการทำงานของนักคนตรีก็มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยผลการวิจัยพบว่าการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลนั้นมีรูปแบบการจ้างงาน 3 รูปแบบ คือ 1) การจ้างงานแบบประจำ 2) การจ้างงานแบบชั่วคราว และ 3) การจ้างงานแบบรายชั่วโมง ส่วนประเภทการติดต่อรับงานของนักคนตรีได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การติดต่อผ่านนายจ้างโดยตรง 2) การติดต่องานผ่านผู้จัดการวาง

ตารางที่ 6 แสดงรูปแบบของการจ้างงาน ประเภทการติดต่อรับงานของนักคนตรี ในช่วงก่อน และหลังโควิด 19

ผู้ให้ข้อมูล	รูปแบบการจ้างงาน	ประเภทการติดต่อรับงาน
คนที่ 1	มีการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไป	รับงานผ่านนายจ้าง
คนที่ 2	มีการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไป	รับงานผ่านนายจ้าง
คนที่ 3	มีการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไป	รับงานผ่านนายจ้าง
คนที่ 4	มีการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไป	การรับงานผ่านผู้จัดการวาง
คนที่ 5	มีการจ้างงานที่เหมือนเดิม	การรับงานผ่านผู้จัดการวาง
คนที่ 6	มีการจ้างงานที่เหมือนเดิม	การรับงานผ่านผู้จัดการวาง
คนที่ 7	มีการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไป	รับงานผ่านนายจ้าง

โดยสรุปรูปแบบการจ้างงานของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ท่านจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยการจ้างงานจะเปลี่ยนไปในช่วงหลังโควิด 19 เนื่องจากข้อกำหนดรวมทั้งสถานการณ์ที่ยังไม่คลี่คลาย ทำให้รูปแบบการจ้างงานจึงเปลี่ยนไป นักดนตรีจึงต้องปรับรูปแบบวิธีการจ้างงานให้สอดคล้องกับการรับงานด้วย

3) ภาระค่าใช้จ่าย

เมื่อรายได้ลดน้อยลงการจ้างงาน และการรับงานก็ไม่มีเกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นคือการมีค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับในทุกเดือน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพนักดนตรีหรืออาชีพอื่นก็มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในทุกเดือน ช่วงก่อนเกิดโควิด 19 ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ที่ค่อนข้างคงที่มีเงินเข้ามาสม่ำเสมอ แต่เมื่อโควิด 19 ทำให้งานจ้าง และรายได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดการหมุนเงินไม่ทันทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ให้ข้อมูลบางท่านจึงต้องนำเงินเก็บมาตลอดชีวิตในการทำงานเป็นนักดนตรีมาใช้ก่อนซึ่งส่วนใหญ่เงินเก็บของนักดนตรีจะมีไว้ใช้จ่ายฉุกเฉินหรือเก็บไว้ใช้ซื้อของที่มีมูลค่าในอนาคตเช่น บ้าน รถ ที่ดิน เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้พบว่ามีนักดนตรีมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนคือค่าที่อยู่อาศัยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือค่าอาหาร ค่าเดินทางไปทำงานเช่นค่าน้ำมันรถค่าตัวเดินทางโดยรถสาธารณะ และค่าอุปกรณ์ในการซ่อมแซมเครื่องดนตรี ส่วนค่าเครื่องแต่งกายผลิตภัณฑ์ดูแลตนเองถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นบางครั้ง ประมาณ 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง และบางท่านก็มีค่าใช้จ่ายในส่วนของภาระหนี้ชำระของธนาคารซึ่งในปัจจุบันมีเดือนการผ่อนชำระไปได้ 6 - 12 เดือน อยู่ที่ธนาคารที่ร่วมรายการ

5.1.2 การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19

มีทั้งหมด 3 ประเด็น คือ 1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกฝนทักษะ 3) การประหยัด และการลดค่าใช้จ่าย 4) การวางแผนอนาคต โดยมีการสรุปผลดังต่อไปนี้

1) อาชีพที่สอง

นักดนตรีที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด19 ในด้านการทำงาน การดำรงชีวิตความเป็นอยู่โดยเฉพาะภาระค่าใช้จ่าย จึงต้องเกิดการปรับตัวในวิถีชีวิตแบบใหม่ซึ่งผลกระทบด้านรายได้ที่ลดลง จะเป็นประเด็นหลัก ซึ่งเกิดจากการปิดสถานบันเทิงหรือปิดกิจการสถานที่ที่นักดนตรีได้ทำงานและมีรูปแบบการทำงาน และจัดงานดนตรีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เล่นดนตรีถูกลดงานหรือเลิกจ้างงานเกิดการว่างงานของนักดนตรีทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ท่าน เริ่มมีความคิดที่จะหาอาชีพที่สองในช่วงที่เกิดการใช้พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และเกิดการว่างงานมานาน ทำให้ส่งผลไปถึงการไม่มีรายได้และเกิดค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้ต้องหาอาชีพที่สองเกิดขึ้นแต่ก็ยังรับงานดนตรีอยู่เสมอเพียงรอเวลาที่มีมาตรการช่วยเหลือนักดนตรีหรือมีทางออกให้แก่แก่นักดนตรีได้ในอนาคต

โดยผู้ให้ข้อมูลต้องหางานเพิ่มหรืออาชีพที่สอง เช่นครูสอนดนตรี ผู้ช่วยผู้จัดการร้านอาหาร การค้าขาย หรือเกิดการเปลี่ยนเวลาการทำงานจากกลางคืนเป็นกลางวันเป็นการทำงานที่บ้าน เช่นการลงเสียงดนตรีและโฆษณา การแต่งเพลง การแสดงดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2) การฝึกฝนทักษะ

เพราะรูปแบบการทำงานที่เป็นรูปแบบทำงานที่บ้านหรือที่พัก (Work From Home) ทำให้นักดนตรีต้องทำงานอยู่กับที่หรือนักดนตรีบางท่านเกิดว่างงานหรือภาวะการว่างงาน (Unemployment) ทำให้ต้องมีการหากิจกรรมหรือสิ่งๆมาทำให้เกิดการไม่เบื่องานว่างงานจนเกินไป และยังเกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ตนเองด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่านจะมีการหากิจกรรมในเวลาว่างส่วนมากจะเป็นการฝึกฝนทักษะแก่ตนเอง เช่น การทำกิจกรรมกับครอบครัว การเรียนพิเศษออนไลน์ การหาคอร์สเรียนออนไลน์ฟรี เช่นเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม การเรียนรู้เรื่องดนตรีเพิ่มเติม หรือทบทวนบทเรียนของเครื่องดนตรีที่ตนเองใช้ทำงาน การเรียนรู้เรื่องหุ้นหรือการลงทุนที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้

3) การประหยัดและการลดค่าใช้จ่าย

การประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายถือว่าเป็นอีกหนึ่งสิ่งในการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวที่เกิดขึ้นกับนักดนตรี และผู้ให้ข้อมูลการมีการลดค่าใช้จ่ายมากขึ้นเช่นการลดการเดินทาง โดยเดินทางแค่วันเวลาจำเป็น การทำอาหารทานเองลดการสั่งอาหารหรือลดการออกนอกบ้าน รวมทั้งลดการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย เป็นต้นเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายที่ได้กล่าวถึงในส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นข้างต้นทำให้ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้นหลังจากจบภาวะโควิด 19 และมีการพูดถึงการออมเงินหรือการลงทุนในการใช้เงินภายในอนาคตเพื่อที่จะสามารถมีเงินใช้โดยไม่ลำบาก ซึ่งถือว่าการประหยัดค่าใช้จ่ายในกลุ่มนักดนตรีจะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจัดการได้ยากแต่ก็เป็น การเริ่มต้นที่ดีมากในการเปลี่ยนแปลงตนเอง และปรับตัวให้เข้าสถานการณ์โควิด 19 ที่ไม่รู้จะจบในวันใด

4) การวางแผนอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงการวางแผนอนาคตไว้อย่างหลากหลายรูปแบบเช่น การรอคอยให้สถานการณ์โควิด 19 ดีขึ้นหรือสามารถเปิดสถานบันเทิง ร้านอาหารให้นักดนตรีได้ทำงานอย่างปกติดังเดิม มีการวางแผนการทำงานไว้ว่าอาจจะมีการรับงานรูปแบบอื่นมากขึ้น และงานเดิมก็ยังคงรับอยู่ งานรูปแบบใหม่ก็เช่นการสอนพิเศษเครื่องดนตรีรูปแบบอื่น รับงานลงเสียงโฆษณาหรืองานเกี่ยวกับดนตรี แต่ส่วนมากผู้ให้ข้อมูลทุกท่านอยากกลับไปเล่นดนตรีเพราะคิดถึงงานดนตรี และอยากให้มีมาตรการช่วยเหลือหรือเยียวยานักดนตรีในช่วงที่เกิดสถานการณ์โควิด 19 นักดนตรีก็ได้รับความเดือดร้อนเช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆที่ได้รับผลกระทบ

จากการสรุปผลการวิจัยทั้งหมดที่ได้กล่าวมาในข้างต้นทำให้ทราบถึงผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการปรับตัวของนักดนตรีในช่วงที่เกิดภาวะโควิด 19 ว่าในช่วงก่อน และหลังเกิดโควิดนั้นมีผลกระทบทั้งการทำงาน รายได้ที่ไม่ได้รับ และน้อยลงรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้นักดนตรีต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์รวมทั้งเข้าใจถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงของนักดนตรีด้วย

5.2 การอภิปรายผล

นักดนตรีจัดเป็นแรงงานนอกระบบในกลุ่มที่ทำงานรับจ้าง และมีรายได้ประจำหรือไม่ประจำรวมทั้งสวัสดิการที่ไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมด โดยการอภิปรายผลการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

การจ้างงานของนักดนตรีทั้งรูปแบบการจ้างงาน และรูปแบบการติดต่อรับงานนั้น มีความสอดคล้องกับการจ้างงานนอกระบบ เพราะเป็นการจ้างงานแบบไม่มีสัญญาระหว่างนายจ้าง และลูกจ้าง พบว่ามีการจ้างงานใหญ่ๆสองแบบคือจ้างงานโดยตรงจากนายจ้างกับนักดนตรี และการรับงานผ่านผู้จัดการ หรือนายหน้า แต่ส่วนใหญ่สัญญาจ้างแรงงานสามารถเป็นสัญญาแบบไม่มีกำหนดตายตัวหรือไม่จำเป็นที่จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร การจ้างงานสามารถจ้างงานแบบพูดคุยกันได้ ซึ่งก็สามารถเกิดขึ้นได้หากเกิดการตกลงกันอย่างชัดเจนทั้งสองฝ่าย ในส่วนค่าตอบแทนที่ได้ผู้จ้างจะจ่ายให้กับลูกจ้างพบว่ามีค่าตอบแทนต่างกันสองแบบคือแบบที่ลูกจ้างมีการรับค่าตอบแทนกับนายจ้างโดยตรง หรือเป็นการรับค่าตอบแทนโดยผู้จัดการวงดนตรี ซึ่งในส่วนการรับค่าตอบแทนนั้นจะอยู่ในเงื่อนไขของแรงงานใน และนอกระบบคือการมีตัวกลางในการรับงานซึ่งในวงการดนตรีกลางคืนจะใช้ชื่อเรียกตัวกลางในการรับงานว่าผู้จัดการวง โดยนายจ้างไม่จำเป็นที่จะต้องคุยรายละเอียดงานกับนักดนตรีโดยตรง แต่สามารถคุยกับผู้จัดการของวงดนตรีนั้นได้ทันที ซึ่งรายได้ที่ได้นั้นก็就会被หักเปอร์เซ็นต์กับทางผู้จัดการวง

โดยการจ้างงานของนักดนตรีส่วนใหญ่พบว่าในช่วงก่อนที่เกิดสถานการณ์โควิด 19 เป็นรูปแบบการจ้างงานผ่านนายจ้างโดยตรงคือการจ้างงานด้วยตนเอง มีส่วนน้อยที่มีการผ่านผู้จัดการวง โดยนายจ้างจะเป็นการคัดเลือกนักดนตรีมาร่วมงานหรือเป็นการแนะนำงานแบบปากต่อปาก เช่นวงดนตรีเคยทำงานกับร้านอาหารหรือสถานบันเทิงนั้นก็แนะนำวงที่มีรูปแบบเข้ากับร้านหรือสถานบันเทิง สามารถสร้างสีสันและความสนุกให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการได้ ซึ่งนายจ้างสามารถให้รายได้แก่นักดนตรีเป็นรายชั่วโมงหรือรายเดือนได้อยู่ที่การทำสัญญาข้อตกลงกันในเอกสารข้อตกลงของนายจ้าง และลูกจ้าง (นักดนตรีหรือผู้จัดการวง)

ในส่วนความเป็นอยู่ของนักดนตรีไม่สอดคล้องกับสวัสดิการที่นักดนตรีควรได้รับ คือจ้างงานไม่มั่นคง เช่นการจ้างงานแบบไม่มีสัญญาจ้างเป็นการรับงานแบบต่อครั้งไม่ได้มีการตกลงที่แน่ชัดไม่สามารถต่อรองเมื่อถูกยกเลิกงานได้ ทำให้นักดนตรีนั้นเข้าไปในระบบของประกันสังคมไม่ได้ ก่อนเกิดโควิด 19 นักดนตรีมีรายได้เข้าสม่ำเสมอแต่เมื่อสถานการณ์เริ่มรุนแรงก็เริ่มส่งผลกระทบต่อทั้งรายได้และงานที่ได้รับ โดยทั่วไปนั้นแรงงานนอกระบบควรมีสวัสดิการ และประโยชน์ที่ควรได้รับให้เท่าเทียมกับแรงงานในระบบ ซึ่งในช่วงโควิด 19 ก็ไม่มีหน่วยงานใดมาให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มนักดนตรีมีเพียงนักดนตรีบางท่านที่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ซึ่งเป็นการช่วยเหลือของทางรัฐบาลที่ต้องการให้เห็นถึงความมั่นคงของชีวิตแรงงานนอกระบบ แต่เป็นการช่วยเหลือที่ช่วยเรื่องความเจ็บป่วยทางร่างกาย และคุ้มครองเพียงอุบัติเหตุ จึงทำให้นักดนตรีส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในระบบของผู้ประกันตนมาตรา 40 และบางท่านก็มีการทำประกันชีวิตไว้เรียบร้อยแล้ว

รวมถึงนักดนตรีกลางคืนจะเป็นนักดนตรีที่ทำงานในรูปแบบอิสระ ไม่มีกฎหมายตัวสามารถรับงานได้หลากหลายสถานที่อยู่ที่มีการจัดการเวลาของนักดนตรี ทำให้นักดนตรีเกิดการทํางานหนักกว่าที่ควร ไม่เป็นไปตามมาตรฐานชั่วโมงการทำงาน และเกิดการทํางานหนักขึ้นจนไม่สามารถพัฒนาความรู้เพิ่มได้

5.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาผลกระทบ และการปรับตัวของนักดนตรีในภาวะโควิด 19

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีทั้ง 7 ท่าน พบว่าบางท่านได้รับผลกระทบและเกิดการปรับตัวที่แตกต่างกัน โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

นักดนตรี	ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด 19	การปรับตัวในช่วงสถานการณ์โควิด 19
คนที่ 1	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย 2) ภาระค่าใช้จ่าย	1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกทักษะ 3) การลดค่าใช้จ่าย 4) การวางแผนอนาคต
คนที่ 2	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย 2) ภาระค่าใช้จ่าย	1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกทักษะ 3) การลดค่าใช้จ่าย
คนที่ 3	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย 2) ภาระค่าใช้จ่าย	1) การลดค่าใช้จ่าย 2) การวางแผนอนาคต

นักดนตรี	ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วง สถานการณ์โควิด 19	การปรับตัวในช่วงสถานการณ์ โควิด 19
คนที่ 4	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย 2) ภาระค่าใช้จ่าย	1) การลดค่าใช้จ่าย 2) การฝึกทักษะ 3) การวางแผนอนาคต
คนที่ 5	1) ภาระค่าใช้จ่าย	1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกฝนทักษะ
คนที่ 6	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย 2) ภาระค่าใช้จ่าย	1) อาชีพที่สอง 2) ฝึกฝนทักษะ
คนที่ 7	1) รายได้ และงานที่ได้รับ มอบหมาย	1) อาชีพที่สอง 2) การฝึกทักษะ 3) การวางแผนอนาคต

จากการศึกษานั้นพบว่าที่นักดนตรีได้รับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วง
ภาวะโควิด 19 นั้นมีตัวแปรสำคัญที่สำคัญได้แก่ การทำงานของนักดนตรี การเปลี่ยนแปลง และ
โควิด19 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักดนตรีเริ่มต้นนั้นเกิดจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา
จนเกิดเป็นโรคโควิด 19 ที่ทำให้ประชาชนในประเทศไทย และในทุกอาชีพได้รับผลกระทบจาก
ภาวะโควิด 19 ทำให้ต้องเกิดการล็อกดาวน์รวมทั้งการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ปิดสถานบันเทิง ร้านอาหาร
ในช่วงเวลากลางคืนชั่วคราวรวมทั้งการงดกิจกรรมภายในสถานบันเทิงและร้านอาหารทุกรูปแบบ
เพื่อควบคุมจำนวนคนลดการเกิดคลัสเตอร์โควิด และควบคุมสถานการณ์ให้ดีขึ้น ทำให้นักดนตรีได้รับ
ผลกระทบโดยตรงจากการเกิด พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ครั้งนี้โดยตรง นอกจากการเกิดพ.ร.ก.ฉุกเฉินนั้น
ในประเทศไทยมีการใช้มาตรการล็อกดาวน์ (Lockdown) หรือการปิดเมือง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรม
ต่างๆที่อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และลดการสัมผัสใกล้ชิดกัน

สำหรับผลกระทบของนักดนตรีในช่วง โควิด 19 นั้นสามารถโยงถึงปัญหาของแรงงานนอก
ระบบ อย่างที่กล่าวไปข้างต้นนักดนตรีคือแรงงานนอกระบบที่ทำงานรับจ้าง การเกิดโควิด 19
มีผลกระทบแก่นักดนตรีเช่นความไม่มั่นคงในตลาดแรงงาน โอกาสการจ้างงานน้อยลง และ
หากสถานการณ์ดีขึ้นก็ไม่ทราบว่านักดนตรียังคงเพียงพอในตลาดแรงงานหรือไม่ สิ่งที่เห็นได้
อย่างชัดเจนคือความไม่มั่นคงในการจ้างงาน เพราะไม่มีความคุ้มครองใดๆให้กับนักดนตรีที่ถูกเลิกจ้าง
งาน เช่นนักดนตรีบางท่านถูกหักเปอร์เซ็นต์หรือหักเงินมัดจำในช่วงที่ต้องถูกยกเลิกงานไป และช่วงที่
เกิด พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เมื่อไม่มีความมั่นคงในการจ้างงานความมั่นคงในงานของนักดนตรีก็ยิ่งน้อยลง

ทำให้ขาดรายได้ และโอกาสในการทำงาน นักดนตรีบางคนถึงกับต้องลาออกจากงานนักดนตรีเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นหรือหางานเสริม เพื่อความอยู่รอดในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ความมั่นคงในงาน และความมั่นคงของรายได้เป็นปัญหากับนักดนตรีแรงงานนอกระบบ

เมื่อนักดนตรีได้รับผลกระทบจากโควิด 19 จึงเกิดภาวะความเครียด และความกดดันต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องรายได้ที่เคยได้รับในทุกเดือนกลับไม่มีเข้ามา ช่วงโควิด 19 ที่เริ่มรุนแรงมากขึ้น นักดนตรีที่มีค่าใช้จ่ายในทุกเดือนที่ เริ่มหาเงินในการมาชำระค่าใช้จ่ายไม่ทัน ทำให้เกิดภาวะความเครียด แต่เมื่อนักดนตรีได้รับรู้ถึงผลกระทบที่ตัวเองได้รับจึงเริ่มมีการปรับตัวให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ เช่นการหาอาชีพที่สองเพื่อหารายได้อีกหนึ่งช่องทาง หรือการเริ่มวางแผนเกี่ยวกับการใช้เงิน เมื่อนักดนตรีเริ่มจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ภาวะความเครียดจึงค่อยๆลดน้อยลงแม้ต้องใช้เวลาแต่นักดนตรีก็เชื่อว่าตัวเองจะสามารถแก้ไขปัญหาได้

เมื่อรายได้ และการจ้างงานไม่มีเข้ามาจึงเกิดการว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับวิกฤติการว่างงาน และภาวะการมีงานทำ เนื่องจากการปิดเมื่อนั้นส่งผลกระทบทำให้มีคนตกงาน ว่างงาน และเกิดการไม่มีงานทำ อย่างฉับพลันไม่ว่าจะเป็นแรงงาน ใน และนอกระบบ ก็สามารถเกิดการว่างงานได้ ซึ่งการเยียวยาของผู้ที่ได้รับวิกฤติการว่างงานมีการเยียวยาน้อย และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดๆ จากการรายงานของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทยในช่วงที่เกิดการปิดเมือง พบว่า การปิดเมืองส่งผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลที่อยู่ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างกะทันหัน (supple-side effect) และ ยังอาจส่งผลกระทบทางอ้อมต่อกิจกรรมอื่นๆที่ไม่ได้โดนล็อกดาวน์ด้วย เช่นเมื่อไม่มีคนมาทำงาน การบริโภคจ่ายสินค้าบริเวณใกล้เคียงที่ใกล้เคียงที่ทำงานลดลง ความต้องการใช้รถสาธารณะก็น้อยลงและสามารถส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังภาคธุรกิจอื่นๆที่มีความเชื่อมโยงกันได้ (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ , 2564) ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในด้านผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของนักดนตรีนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีการปรับตัวและการจ้างงาน ของพ.ร.ก คุ่มครองแรงงานที่หมายถึงการจ้างงานที่จะต้องมีการจ้างและนายจ้างในการตกลงสัญญาการทำงานด้วยกันรวมทั้งต้องมีการให้สินจ้างลูกจ้างอยู่เสมอตลอดเวลา การจ้างงาน (พ.ร.บ.คุ่มครองแรงงาน, 2541) และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดแรงงานนอกระบบซึ่งมีความหมายคือผู้ที่ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน เช่นเดียวกับแรงงานในระบบหรือผู้ที่ทำงานทำ แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่มีสวัสดิการคุ้มครองอย่างเต็มที่ (กระทรวงแรงงาน, 2555) ซึ่งนักดนตรีจัดเป็นแรงงานนอกระบบที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโควิด 19 ด้วยเช่นกัน และแรงงานนอกระบบนั้นต้องมียุทธศาสตร์คุ้มครองคนทำงานที่มีอยู่แล้วนั้นต้องสามารถครอบคลุมแรงงานนอกระบบได้มากขึ้น สอดคล้องกับธรรมชาติของแรงงานนอกระบบและทำให้คนทำงานทุกคนทั้งนอกระบบและในระบบเข้าถึงคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมกัน (ศยามล เจริญรัตน์, 2560) ส่วนการปรับตัวของนักดนตรีมีการปรับตัวในการทำงานที่จะ

มีการทำงานรูปแบบ work from home และอาชีพที่สองเกิดขึ้น รวมทั้งมีการวางแผนในส่วนของการบริหารเงิน การทำงานให้เข้ากับสถานการณ์โควิด 19 มากขึ้นอีกด้วย ในส่วนของอาชีพที่สองที่เป็นอีกหนึ่งประเด็น ในการปรับตัวของนักดนตรีนั้น การทำอาชีพที่สอง จึงเป็นการทำงานเสริมหรือเป็นการหางานทำที่รอในช่วงที่เกิดโควิด 19 ผู้ให้ข้อมูลบางท่าน มีการทำอาชีพที่สอง เป็นอาชีพหลัก เพราะคิดว่าในอนาคตจะสามารถหางานที่มั่นคงได้ยาก ซึ่งตอนนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความเห็นที่ว่างานที่มั่นคงที่สุดคืองานที่มีรายได้ที่แน่นอนและสามารถเลี้ยงดูครอบครัวและตนเองได้อย่างไม่ลำบาก ซึ่งในอาชีพที่สองจะเพิ่มช่องทางหารายได้เพิ่มขึ้นเพราะไม่ทราบว่าจะอนาคตงานนักดนตรีที่ตัวเองทำจะมีรายได้เปลี่ยนไปหรือไม่ความมั่นคงในงานดนตรีอาจจะมีรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป ซึ่งตรงกับแนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานที่หมายถึงการมีชีวิตทำงานที่มีความสุขทั้งกายสุขทั้งใจมีอารมณ์และสังคมที่ดี โดยมีโครงสร้างองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดสิ่งที่ดีในการทำงานยกตัวอย่างเช่นการสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างความปลอดภัยในการทำงาน การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่องค์กร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานในองค์กร เมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะทำให้มีกำลังใจในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพแก่บริษัทมากขึ้น (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย , 2549) ซึ่งการปรับตัวนั้นตรงกับงานวิจัยในปี พ.ศ.2564 ของสุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลพีเกอร์ มาโซ, ยุทธนา กาเต็ม มีความเกี่ยวข้องกับผลกระทบของนักดนตรีในช่วงโควิด 19 ในตัวงานวิจัยได้พูดถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด 19 ของประชาชน ซึ่งในงานวิจัยได้กล่าวถึงการผลกระทบการปรับตัวของประชาชนและผลการวิจัยพบว่าภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง มีการปรับตัวโดยการใส่หน้ากากอนามัยและเว้นระยะในพื้นที่สาธารณะรวมทั้งยังไม่มี ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข ส่วนวิธีการแก้ไขปัญหาในด้านเศรษฐกิจนั้นมีการช่วยเหลือจากเงินเยียวยา การเสริมสร้างอาชีพ และแนวทางการในการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมเป็นการดูแลด้วยตัวของประชาชนเองได้แก่การดูแลสุขภาพ การลดการพบปะในสถานที่สาธารณะซึ่งทุกคนในสังคมต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน (สุพัตรา รุ่งรัตน์ ชูลพีเกอร์ มาโซ ยุทธนา กาเต็ม , 2564)

5.2.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 : เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวที่เหมาะสมของนักดนตรีในภาวะวิกฤติ

เมื่อทราบถึงผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงของนักดนตรีภาวะโควิด 19 นักดนตรีควรมีควรมีการปรับตัวเพื่อสามารถดำรงชีวิตได้ในอนาคต โดยคนทั่วไป และนักดนตรีจะมีการปรับตัวตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ไม่เหมือนกัน จึงสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วง สถานการณ์โควิด 19	การปรับตัวของคนทั่วไป	การปรับตัวของนักดนตรี
ด้านสังคม	1) งดการพบเจอผู้คนที่แออัด 2) การงดเที่ยวสถานบันเทิง 3) งดการทำงานในบริษัท 4) ลดการเดินทางเข้าและในบริษัท 5) งดการเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ	1) การทำงานที่บ้าน (work from home) 2) มีรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป 3) เปลี่ยนรูปแบบการจ้างงานของนายจ้าง และการรับงาน
ด้านเศรษฐกิจ	1) การเกิดอาชีพใหม่ 2) การหารายได้พิเศษ 3) การวางแผนเกี่ยวกับการเงิน	1) การมีอาชีพที่สอง 2) การฝึกฝนทักษะ 3) การวางแผนอนาคต
ด้านสุขภาพ	1) การล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอด้วยแอลกอฮอล์ 2) การสวมหน้ากากอนามัย 3) หมั่นตรวจหาเชื้อโควิด 19 ด้วยชุดตรวจโควิด 19 แบบเร่งด่วน	1) การพักผ่อนที่เพียงพอ 2) การสวมหน้ากากอนามัย 3) ลดการพบเจอกับเพื่อนร่วมงาน

โดยสรุปจากตารางพบว่าการปรับตัวนั้นมีการใช้อย่างแพร่หลาย (กรมสุขภาพจิต, 2563) เช่น ด้านสังคมคนทั่วไปจะป้องกันโดยการงดหรือไม่มีการพบเจอผู้คน มีการงดท่องเที่ยวสถานบันเทิง ลดการทำงานในบริษัทหันไปทำงานในที่พักอาศัยมากขึ้นส่งผลให้ลดการเดินทางเข้า และออกบริษัทได้ แต่นักดนตรีทำไม่ได้เพราะสถานที่ทำงานและลักษณะงานต้องเจอผู้คน โดยเฉพาะในสถานบริการ ยามค่ำคืน ในขณะที่เดียวกันนักดนตรีมองว่าการทำงานที่บ้านเป็นสิ่งที่ใหม่ และต้องใช้เวลาในการปรับตัว รูปแบบการทำงานและการจ้างงานก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ต้องรับมือกับการปรับตัวให้ได้

ในด้านเศรษฐกิจคนทั่วไปมักจะประกอบอาชีพใหม่ หากอาชีพเก่านั้นไม่สามารถทำเงินหรือเกิดการงดการทำอาชีพนั่นไปได้ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงการหารายได้พิเศษ ซึ่งก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้มีรายได้ สำหรับนักดนตรีการเปลี่ยนอาชีพเป็นเรื่องที่ทำได้ยากกว่าเพราะ ช่วงเวลาการทำงานที่สลับ

กลางวันและกลางคืน รวมไปถึงทักษะในการเล่นดนตรีก็เป็นทักษะเฉพาะมาก การเปลี่ยนอาชีพจึงทำได้ยาก นอกจากนี้ก็นักดนตรีมองว่าการปรับตัวด้วยอาชีพที่สองเป็นสิ่งที่ควรทำเพื่อความอยู่รอด ซึ่งทำให้นักดนตรีต้องฝึกฝนทักษะอื่นเพิ่มให้มีทักษะที่น่าสนใจและเกิดความสามารถที่หลากหลาย

คนทั่วไปมองเห็นถึงการวางแผนเกี่ยวกับการเงินมากขึ้น เช่นการใช้จ่ายอย่างประหยัด การออมเงินเป็นต้น และในด้านสุขภาพควรทั่วไปมองเห็นว่าการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นการล้างมือให้สะอาด การสวมหน้ากากอนามัย และการตรวจหาเชื้อโควิด 19 ด้วยชุดตรวจแบบเร่งด่วนที่สามารถหาซื้อได้ในร้านสะดวกซื้อ ซึ่งก็เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายอีกด้วย ในขณะที่นักดนตรีเริ่มวางแผนอนาคตมากขึ้น เช่นการเงิน การลงทุน การออมทรัพย์ และด้านสุขภาพ ที่นักดนตรี มีการปรับตัว เช่นการลดการพบเจอผู้คน การสวมหน้ากากอนามัย และการพักผ่อนที่เพียงพอ ฉะนั้นนักดนตรีจะมองถึงการปรับตัวในอนาคต เช่น การหางานทำใหม่หรือการหาอาชีพที่สอง ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ใหม่ของนักดนตรีที่มีอาชีพที่สอง แต่อาชีพที่สองนั้นอาจจะเป็นงานที่อยู่ในวงการสายงานดนตรีเหมือนเดิมหรือแตกต่างไปจากงานดนตรีก็ได้ ขอให้นักดนตรีได้มีรายได้เข้ามาเพื่อช่วยให้มีเงินเข้ามาในการชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้ อีกหนึ่งสิ่งที่เป็นการปรับตัวเฉพาะนักดนตรี คือเริ่มมองเห็นการฝึกทักษะที่มากขึ้น ซึ่งการฝึกทักษะสามารถเชื่อมโยงได้ถึงความสามารถที่หลากหลาย สามารถดึงศักยภาพตัวเอง และสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตัวของตัวเองในรูปแบบใหม่เพียงการฝึกทักษะที่เพิ่มมากขึ้น

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นักดนตรีกลางคืนมักจะทำงานในเวลาช่วงกลางคืนอย่างเต็มที่ใช้เวลาในช่วงกลางวันในการพักผ่อน ทำให้นักดนตรีไม่ได้มีความสนใจในการฝึกทักษะ จึงถือว่านักดนตรีเริ่มเข้าใจถึงการปรับตัว และเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งวัตถุประสงค์ข้อที่สามจึงสอดคล้องกับคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองแรงงาน ดนตรีจัดเป็นแรงงานนอกระบบเมื่อเกิดผลกระทบจากโควิด 19 ทำให้ต้องเกิดการปรับตัวจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงมองเห็นถึงคุณภาพชีวิตที่ควรจะได้รับเหมือนกับอาชีพอื่นๆ เช่นสวัสดิการสุขภาพ การคุ้มครองแรงงานเมื่อเกิดภาวะว่างงาน หรือการช่วยเหลือจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สิ่งนี้ทำให้นักดนตรีมีความเข้าใจ และทำให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสมในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำงานวิจัยไปใช้เพื่อทำความเข้าใจในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มนักดนตรีที่ได้รับผลกระทบ และการปรับตัวที่เกิดขึ้นจากการเกิดภาวะโควิด 19 โดยใช้คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนา ให้การช่วยเหลือได้ในอนาคต

2. สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนาวิถีชีวิตในการทำงานและการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักดนตรีในปัจจุบันให้ได้รับสวัสดิการที่ควรจะได้รับ และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

3. สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาให้นักดนตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มนักดนตรีที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโควิด 19 ซึ่งเป็นกลุ่มนักดนตรีกลางคืนที่ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรวมทั้งการศึกษามหาวิทยาลัย และเอกสารประเภทสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น พบว่านักดนตรีจัดว่าเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งแรงงานนอกระบบควรมีสวัสดิการที่ดีควรมีความเท่าเทียมเท่ากับแรงงานในระบบ และนักดนตรีที่ทำงานกลางคืนนั้นไม่ได้มีเพียงแคในประเศไทยเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มนักดนตรีจากทั่วโลกที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโควิด 19 เช่นกันยกตัวอย่างเช่น กลุ่มนักดนตรีอเมริกา กลุ่มนักดนตรีอาเซียนได้แก่ ลาว เมียนมา กัมพูชา อินโดนีเซีย ถือว่าได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในครั้งนี้เช่นกัน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่านักดนตรีต่างประเทศนั้นได้รับผลกระทบได้ด้านใดบ้างมีการปรับตัว และการใช้ชีวิตกับภาวะโควิด 19 นี้อย่างไรรวมทั้งได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดบ้าง

บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงาน. (2555). *แผนกลยุทธ์สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2553-2555*.
[https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/PlanStrategy2553 - 2555.pdf](https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/PlanStrategy2553-2555.pdf)
- ชัยยศ ยงค์เจริญชัย. (2564). *โควิด-19: แรงแรงงานภาคกลางคืน ต้นเหตุหรือเหยื่อของการระบาดระลอกสาม?* <https://www.bbc.com/thai/thailand-56954073>
- ตะวัน วรธนรัตน์. (2557). การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 34(3), 144-146.
- ทยากร สุวรรณภูมิ และคณะ. (2564). ผลกระทบโควิด19 ต่ออาชีพนักดนตรีกลางคืนในจังหวัดเชียงใหม่ และลำปาง. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 9(1), 5-7.
- ธนาคารกรุงเทพ (Bangkok bank). (2563). *เศรษฐกิจและแรงงานไทยฝ่าภัย COVID-19*.
<https://www.bangkokbank.com/th-TH/media/1d4cdc6451ff4d6d96807d2eddb3e9f9.ashx>
- แพท บุญสินสุข. (2564). *คุยกับก้อง H 3 F และ เอ Safeplanet ด้วยเรื่องการแสดงจุดยืนของนักดนตรี*. <https://adaymagazine.com/h3f-safeplanet-podcast>
- รชนีกร ศรีฟ้าวัฒนา. (2564). *แสงสีที่เจียบเหงาและความทุกข์ทนของนักดนตรีกลางคืน*.
<https://waymagazine.org/covid-in-all-of-us-2/>
- ศยามล เจริญรัตน์. (2560). *นอกระบบ ห้ามจับ ห้ามตาย ห้ามมีปากเสียง*. ไตรรงค์การโรงพิมพ์.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2563). *Covid-19: เสี่ยงสะท้อนคนเบื้องหลัง “New Normal” ในวงการบันเทิงไม่มีอยู่จริง!* https://www.silpa-mag.com/news/article_51752
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2563). *เมื่อ โควิด-19 ปิดเมือง: ผลกระทบต่อแรงงานไทยในมิติ supply-side*. <https://www.pier.or.th/?abridged=เมื่อ-โควิด-19-ปิดเมือง-ผล>
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน. (2562). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working life)*. <https://www.tosh.or.th/index.php/blog/item/475-quality-of-working-life>
- สยามรัฐออนไลน์. (2564). *ต่อลมหายใจ หม่อมนักดนตรีควักเงินเก็บก้อนสุดท้ายขายกาแฟสด หลังตกงานช่วงโควิด*. <https://siamrath.co.th/n/252129>

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2541). พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541. https://www.efai.or.th/sites/default/files/law/ph.r.b._khumkhngaerngngaan_ph.s.2541.pdf
- อานันท์ นาคคง. (2563). วิฤติ COVID-19 ผลกระทบต่อสังคมดนตรีของไทย : ‘อานันท์ นาคคง’. <https://www.bangkoklifeneews.com/17195787/%E0%B8%A7>
- อายตโรปเปอร์ ฟิลล์. (2563). อีเวนต์และคอนเสิร์ตต้องปรับตัวอย่างไรในวันที่ไม่มีใครอยากออกมาจอยกัน. <https://www.the101.world/virtual-event/>
- อารียา โตสุข. (2563). ผลกระทบต่อธุรกิจดนตรี จากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19). วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 8(1), 274-301.
- Creative Economy Review. (2563). COVID-19 จะนำพาอุตสาหกรรมดนตรีสู่จักรวาลใหม่หรือไม่. <https://www.cea.or.th/th/single-research/music-industry-covid-19>
- Jobthai. (2563). JobThai เผยความต้องการแรงงานครึ่งปีแรกของปี 2563 และผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19. <https://techsauce.co/pr-news/jobthai-reveals-demand-first-half-of-the-year>
- Nattaya, L. (2564). “ดนตรีกลางคืน” เสี่ยงเพลงที่หายไปในวิกฤตโควิด-19’. <https://www.sanook.com/news/8370178/>
- THE MATTER. (2564). ผลกระทบโควิดที่ยาวนาน และ เรื่อง(งบ)ประมาณนี้หรือเปล่า? <https://www.youtube.com/watch?v=Ekis3sJXdxU>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ธิดาพร สันดี
วัน เดือน ปี เกิด	11 ธันวาคม 2536
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ สาขานิเทศศาสตร์ เอกวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ที่อยู่ปัจจุบัน	43/2 หมู่ 2 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84140
ผลงานตีพิมพ์	วารสารจันทรเกษมสาร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY